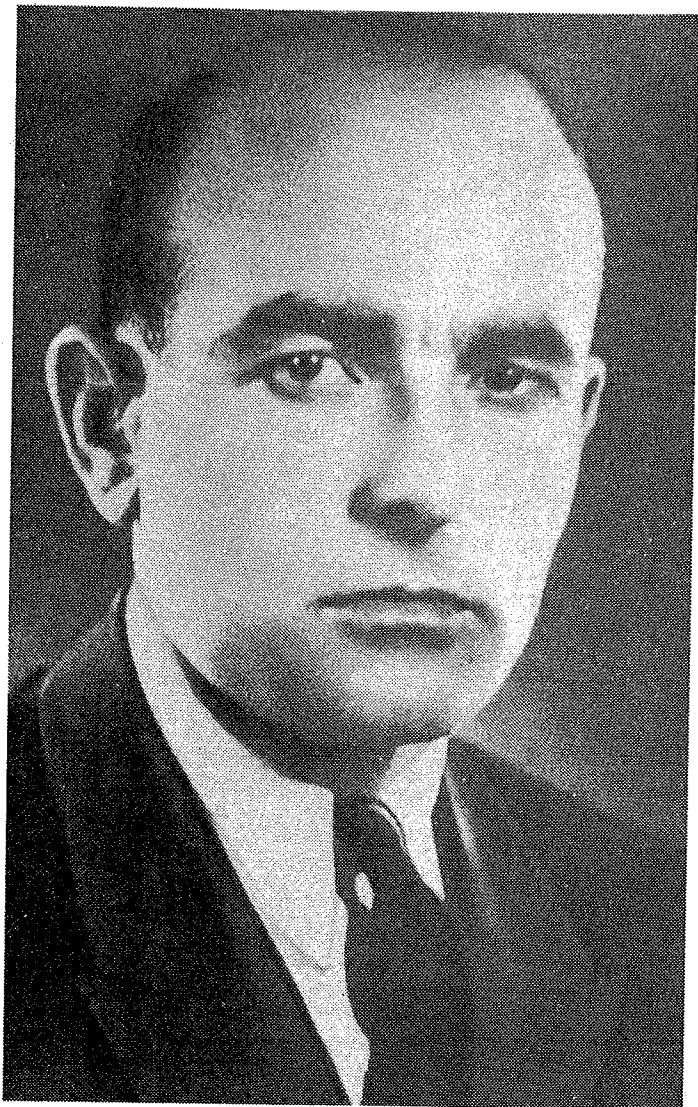




Kurkó Gyárfás emlékére

SZEMELVÉNYEK BESZÉDEIBŐL, CIKKEIBŐL
ÉS RÓLA SZÓLÓ ÍRÁSOKBÓL

JATE TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS
KÖRTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE
6722 Szeged, Petőfi S. sgt. 30—34;
Tel.: 62/21-611/82

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ · 1987

SZTE Egyetemi Könyvtár



J000398578

ISBN 963 09 3201 6

© LIPCSEY ILDIKÓ, 1987

(4449)

Könyvkiadónk 1984-ben, dr. Petru Groza születésének századik évfordulójára kötetben idézte fel a jeles román államférfi alakját és tevékenységét. Gazdag életútjából azokat a szakaszokat állítottuk előtérbe, amelyek a magyar és a román nép megbékélésének gondolatát, a Duna-völgyi népi összefogást, s ami ezektől elválaszthatatlan, az erdélyi magyarság nemzeti jogegyenlősége kiépítésének történelmi feladatát munkálták. Dr. Petru Groza kormánya, amelyet 1945. március 6-án a romániai tömegek – köztük az ott élő magyarok – forradalmi fellépése hozott uralomra, a Román Kommunista Párt politikáját érvényesítve, Románia történelmében első ízben látott hozzá – az időszerű társadalmi átalakítások keretében – a nemzeti kisebbségek, elsősorban az erdélyi magyarok demokratikus jogainak biztosításához, lehetővé tette anyanyelvük megőrzését és ápolását, nemzeti kultúrájuk fejlesztését, társadalmi és gazdasági egyenlőségük meghirdetését. Annak a hajdani romániai magyar intézményrendszernek a létrehozása, amelyre azóta is, az utóbbi időben mind gyakrabban hivatkoznak a romániai magyarság történetének ismerői, akárcsak az egész társadalmi átalakulás folyamata, mindennapos küzdelmet kívánt a román néptől és a romániai magyar nemzetiségtől. Ebből a harcból emelkedett ki dr. Petru Groza kormányelnök, és ez a küzdelem avatta a romániai magyarság 1944 utáni közéletének vezető egyéniségévé a Romániai Magyar Népi Szövetség irányítót, mindenekelőtt Kurkó Gyárfást, a nemzetiségi anyaszervezet országos elnökét. Dr. Petru Groza miniszterelnök erdélyi magyar partnereként, küzdőtársként Kurkó Gyárfás az erdélyi magyarság józan realizmusának, demokratikus jövőépítésének, a román néppel vállalt testvériségének és egyben nemzeti önmegőrzése és kulturális önmegvalósítása, kiteljesítése

igényének a képviselőjeként, sőt egyenesen a jelképeként maradt fenn az erdélyi magyarság emlékezetében, a nép szívében, s vált méltóvá a történelem emlékezetére.

Kurkó Gyárfás egy adott történelmi időszakban, az 1944-es romániai sorsfordulatot követő esztendőkből az egész erdélyi magyarság nevében lépett fel, és valóban egy lényegében egységes, a döntő kérdésekben ugyanazt valló közösség nevében beszélhetett. Magyarországon még háború dúlt, és az ország nyugati felét a nyilas rémuralom bénította meg, mikor Kurkó Gyárfás már a demokratikus jövőt hirdette Erdélyben, s a következő esztendőkből is, az erdélyi magyarság — a kebelében néha fellángoló viták ellenére is — alapvetően egységesen vállalta a Magyar Népi Szövetség politikai és kulturális irányvonalát.

Mit jelentettek ezek az eszmények Kurkó Gyárfás és az egész romániai magyarság életében, sorsának alakulásában?

Józan realizmus kellett a helyzet pontos felismeréséhez, e felismerések tudatosításához, és a belőle fakadó feladatok megfogalmazásához. Az erdélyi magyarságnak történelmi öröksége, Bethlen Gábor-i alapállása a realizmus, ezt azonban merőben új körülmények között kellett érvényesíteni. Románia 1944. augusztus 23. utáni közéletében még jelentős erőt képviselt a reakció, elsősorban Maniu és Brătianu pártjai, amelyek most már a szervezőtűket vesztett fasiszta elemeket is magukba fogadták. S noha 1945. március 6-a után ezek a „történelmi pártok” lényegében kiszorultak a hatalomból, jelenlétük a társadalomban, a közéletben, főként az államigazgatásban még jó ideig erőteljesen érződött. Megkönnyítette a romániai reakciós erők magyarellenes fellépéseit — amelyek nem egy helyen tömeggyilkosságokba torkolltak — az a körülmény, hogy a nyilas kormányzat még hadban állt a szövetséges erőkkel, köztük most már a román

hadsereggel is, s így az igazságtalan vádaskodásnak, hogy minden magyar fasiszta, az álnok érvelésnek, hogy a Maniu-gárdák tulajdonképpen a fasiszta elemek ellen lépnek fel, látszatra „talaja” volt. Az erdélyi magyarság jó szándékú tömegei is nehezen békültek meg azzal a felismeréssel, hogy Magyarország uralkodó köreinek kudarcpolitikája a második világháborúban elvágta az önrendelkezési jog érvényesítésének lehetőségét. Kurkó Gyárfásnak és a Magyar Népi Szövetségnek egy időben kellett felvennie a harcot a román reakció magyarellenes, a magyarság elemi jogaira, nyelvére, hagyományaira, megmaradására törő kísérletei, egyben pedig a magyar fasizmus maradványai, önkörében pedig a „csodavárás” tétlensége ellen. Sőt, nemcsak józanságra kellett intenie az erdélyi magyarság álmokba menekülő rétegeit, de felrázva őket, azon nyomban munkába is kellett állítania, hiszen a történelmi feladatok elvégzése, éppen a magyar nemzeti megmaradás érdekében, nem tűrt halasztást. Kurkó Gyárfás minden beszéde, cikke, megnyilatkozása ennek a bonyolult helyzetnek a megértéséről és a kiút keresésének józanságáról tanúskodik.

Demokratikus jövőt vetített előre az erdélyi magyarság számára. Ezt követelte a korparancs, a világ haladásának iránya, de ez fakadt az erdélyi magyarság önnön hagyományaiból, legjobb történelmi örökségéből is. A demokrácia — ahogyan Kurkó Gyárfás és az MNSZ vezetői mondták: a haladó, a népi demokrácia — a népi fiainak vezető szerepét követelte meg a társadalmi, gazdasági, művelődési életben, a közigazgatásban, igazgatszolgáltatásban, és a Magyar Népi Szövetség a magyarság pusztá megmaradásáért folytatott küzdelem idején is mindenkor hangsúlyozta a népi megújulás mellőzhetetlen szükségét, s az erdélyi magyarság egységét a népi demokratikus összefogás elve és gyakorlata alapján valósította meg.

Ez a demokratikus alapállás nyitott utat a román néppel való új szellemű viszonyhoz, a jövőt vállaló testvériséghez, a szocializmus közös építéséhez. A Magyar Népi Szövetség elődje, a MADOSZ – Magyar Dolgozók Szövetsége –, amelyből a széles demokratikus összefogás erdélyi magyar nemzetiségi anyaszervezete kifejlődött, már a harmincas években testvéri szövetséget kötött Petru Groza Ekésfrontjával, s mindkettőjük harci egységének alapja a kommunista párt népfrempolitikája volt. Ennek a szövetségnek a jegyében léptek fel a román demokrata erők 1944 után a létében fenyegetett erdélyi magyarság védelmében, ezt a szövetséget újította meg Kurkó Gyárfás az MNSZ nevében, amikor még 1944 őszén csatlakozott a kommunisták vezetete baloldali párttömörüléshez, az Országos Demokratikus Arcvonalhoz, az ODA-hoz. Kurkó Gyárfás megnyilatkozásaiból világosan kitetszik, hogy az erdélyi magyarság demokratikus jövőjét – a saját alkotó erők minél teljesebb felszerelésével – a román demokráciával való szövetségben képzelte el.

Alkotó szövetségben, vagyis a kölcsönös megértés, egymás érdekeinek, céljainak, törekvéseinek ismerete és megértése alapján. Kurkó Gyárfás egész tevékenysége a román nép iránti tiszteletről tanúskodik. Nyilvánvalóan ugyanilyen megértést, tiszteletet és támogatást várt el a román demokráciától az erdélyi magyarság demokratikus létérdekei és törekvései számára. A Magyar Népi Szövetség és elsősorban Kurkó Gyárfás e létérdekek és törekvések megtestesítőjeként lépett fel, ült le államférfiúi méltósággal a tárgyalóasztal mellé a Groza-kormány tagjaival, hirdette a magyarság elemi jogait az anyanyelvhez, iskolákhoz, intézményekhez, művelődéshez népgyűléseken, cikkekben, vitákban és kongresszusi jelentésekben. A Magyar Népi Szövetség még a gazdasági átalakulások napirendre kerülése előtt hozzájárult az erdélyi magyarság anyanyelvű iskolahálózatának, egyetemeinek,

szakiskoláinak kiépítéséhez, lapok, folyóiratok alapításához, színházak létesítéséhez, széles körű népműveléshez a népfőiskolák révén, az erdélyi magyar történelmi hagyományok ápolásához, teljes egyetértésben a Groza-kormány politikájával.

Egyéni sorsa is mintegy példázata az erdélyi magyarság küzdelmes útjának. Kurkó Gyárfás Csíkszentdomokoson született, 1909. december 2-án, nyolcgyermekes székely földműves családban. Faluja a hajdani Csík vármegye egyik legszegényebb települése volt. Böződi György 1938-ban megjelent *Székely bánja* című monográfiájában így mutatta be: „A községnek ma 6500 lakója van, tehát több mint a megyeszékhely Csíkszereda városának, de ez a sok falusi nép vagyon és jövedelem nélkül áll. Proletár falu. A családok felének a házon kívül alig van valami, ezek számára a famunka, a fuvarozás, a kő, mész feldolgozása jelent jövedelmet, csakhogy munkásra idehaza kevés szükség van... Túlnyomó részük ma is fatelepeken dolgozik, messze vidékekre elmennek munkáért.” Ez az elvándorlás lett a sorsa a Kurkó gyermekek legtöbbszörének is. Gyárfás kisgyermekként lakatosinas lett Csíkszeredán, majd 1922-ben egy szászrégeni kis műhelyben dolgozott. Onnan került Brassóba, ahol megtelepedett, és 1932-ben a jó nevű, szorgalmas kisiparos épület-, bútór- és műlakatos műhelyt nyitott.

Fiatalon bekapcsolódott a brassói székely alkalmazottak közösségi életébe, majd a kommunista munkásmozgalomba. Huszonöt esztendő volt, amikor 1934-ben részt vett a Magyar Dolgozók Szövetségének (MADOSZ) megalakításában. A kommunisták irányításával működő legális nemzetiségi tömegszervezetnek előbb Brassó megyei, majd országos elnökévé választották. Kurkó Gyárfás írta alá a MADOSZ nevében, Déván, 1935. november 3-án a dr. Petru Groza Ekés Frontjával kötött szövetséget a népfrempolitikai, közös antifasiszta

harcban. A MADOSZ jelöltjeként 1936-ban Csík vármegyében fellépett a választásokon, s csak a hatósági erőszak, visszaélés és választási csalás ütötte el a parlamenti mandátumtól. 1937-ben ott volt az erdélyi haladó magyar értelmiségiek erőteljesen fasisztaellenes vásárhelyi találkozóján. Egy év múlva ő képviselte a MADOSZ-t a segesvári Kisiparos Parlamenten.

Erre az időszakra esett publicisztikai tevékenységének kezdete is, noha eleinte ilyen irányú munkái nem egyéni alkotások, hanem másokkal együtt kidolgozott politikai kiáltványok. A MADOSZ 1939-ben két ilyen fontos kiáltványt bocsátott ki: *A magyar népi közösségért*, illetve *Mit kíván és miért szervezkedik a brassói munkás, kisiparos, székely alkalmazott és értelmiségi dolgozó?* címmel. Mindkettő megfogalmazásában, kiadásában jelentős szerepet játszott Kurkó Gyárfás. A MADOSZ 1940. február 4-én Brassóban nagygyűlésen tiltakozott a fasiszmus térhódítása és a háború ellen. A nagygyűlésen széles visszhangot kiváltó határozatot fogadtak el, amelyben Brassó magyar dolgozói nevében kimondták, hogy „Brassó minden más nemzetiségű lakosával együtt kívánunk küzdeni a nemzetek egymásra uszítása és a kitört háborúnak országunkra való kiterjedése ellen. Hirdetjük az itt élő népek egyenlőségét, testvériségét és békéjét.” A tőkés-földesúri Románia hatóságai is jól ismerték Kurkó Gyárfás tevékenységét, az 1940-es brassói kiáltványért eljárást indítottak ellene. Miután előbb is újra meg újra behívták katonának – hogy elvonják a mozgalmi munkától – 1940-ben a Duna menti Caracalba internálták, a MADOSZ-t pedig törvényen kívül helyezték. Az 1940. augusztus 30-i bécsi döntés után a román hatóságok megpróbálták Kolozsvárnál áttenni a határon Magyarországra, de a magyar katonai hatóságok nem fogadták, illetve visszadobták Kurkót és társait. Kurkó Gyárfást visszavitték Brassóba, ahol megbetegedett, műteni kellett, ez a körülmény segítette, hogy

szabadlábba kerüljön. De a háború idején is tovább folytatta antifasiszta, immár illegális tevékenységét, amiért a brassói Fellegvár börtönébe zárták. Fogsága idején írt verseit 1944 után tette közzé.

Munkássága 1944. augusztus 23-a után egész Románia, sőt a nagyvilág színe előtt bontakozott ki. Nyomban a front tovavonulása után a régi MADOSZ-harcosok értekezletet tartottak Brassóban, és 1944. október 16-án újjáalakították szervezetüket, illetve kimondták széles népi tömegszervezetté, Magyar Népi Szövetséggé való átalakítását. Elnöke Kurkó Gyárfás lett. Őt választották országos elnökké a Magyar Népi Szövetség 1945-ös első, kolozsvári és 1946-os második, székelyudvarhelyi kongresszusain. Nevéhez fűződik a Romániai Magyar Népi Szövetség tevékenysége 1944 és 1947 között a fasiszmus maradványainak felszámolásáért a gondolkodásban és a lelkekben, a román-magyar néptestvériség és ezzel együtt a nemzeti megmaradás demokratikus távlatainak hirdetése, a józan, mindig az adott lehetőségekkel számoló nemzetiségi politika, a nemzetiségi létfeltételek építésének önfeláldozó munkája. Ennek jegyében bontakozott ki publicisztikai munkássága mint vezércikkírónak, szónoknak, politikai vezetőnek a maga alapította brassói *Népi Egység*, illetve a Magyar Népi Szövetség központi napilapja, a kolozsvári *Világosság* hasábjain.

A törvénytörő perek idején, 1949-ben koholt vádak alapján letartóztatták és elítélték. Tizenhat évet töltött fogságban. 1965-ben szabadon engedték, pszichikailag megrokknva visszatérhetett Brassóba. 1968 áprilisában a Román Kommunista Párt Központi Bizottságának plenáris ülése határozatot hozott a törvényellenes, önkényes bírósági ítéletek felülvizsgálására, az ártatlanul meghurcolt emberek rehabilitálására. A Román Szocialista Köztársaság Legfelső Törvényszéke 1968-ban ártatlannak

nyilvánította Kurkó Gyárfást is, más mozgalmi harcosokkal együtt.

„Az RKP ez év áprilisi plenáris ülésének egyes aktivisták rehabilitálására vonatkozó határozata nyomán, a Román Szocialista Köztársaság főügyésze, elemezve a per elítélő végzéseit és anyagait, felügyeleti felfolyamodást nyújtott be a bukaresti katonai törvényszék 1951. augusztus 6-i, 1165. számú ítélete és a volt Katonai Semmitőszék és Ítéletábla 1951. október 12-i 3640. számú döntése ellen, amelyekkel Kurkó Gyárfást hazaárulásért és összeesküvésért, Bodor Bertalant pedig hazaárulásban való bűnrészességért ítélték el.

A felügyeleti felfolyamodás tárgyalásakor a Legfelső Törvényszék katonai kollégiuma megállapította a két elítélt ártatlanságát, s 94/1968. számú döntésével helyt adott a felügyeleti felfolyamodásnak, megsemmisítette az elítélő végzéseket és felmentette őket minden büntetés alól.” (Előre, 1968. november 1.)

Kurkó Gyárfás az egyik brassói textilgyár munkása lett, 1974-es nyugdíjazásáig. 1983. május 21-én halt meg. Brassói temetésén a régi, hűséges barát és harcostárs, Balogh Edgár a kortársak és az utókor kötelességeként jelölte meg, hogy Kurkó Gyárfás alakját és emlékét bevéssze a következő nemzedékek tudatába.

*Kortársak
Kurkó Gyárfásról*

A történelmi események hőfokán egy modern népi agitátortípus érlelődött meg benne, abból a fajtából, amelyet a harmincas évek közepétől a MADOSZ tömegmozgalma teremtett parasztokból és munkásokból, elsődlegesen a Józsa Béla típusú kommunista agitátorok fajtájából. A kommunista párt nemzetiségi, forradalmi tömegszervezetének ezek a politikai szónokai, akárcsak a párhuza-mos román szervezet, az Ekésfront mócparaszt agitátorai, hallatlan, ma már el sem képzelhető szuggesztivitásukat annak köszönheték, hogy egy, a történelem mélyéről felhozott, idegzetükben örökölt paraszt-forradalmi orális hagyományt olvastottak bele a huszadik századi-an új, a gúzsba kötő feudális parasztságot felszabadító eszmék kifejtésébe. Nemegyszer keltették ezek a parasz-tok, munkások azt az érzést az Ekésfront népgyűlésein, akárcsak például a MADOSZ 1939. december végi Népi Találkozóján Kolozsvárt – amelyen éppen ők, a levált jobboldali *Hitel* csoporttól és a megjelenést megtagadó Tamási Árontól is számon kérték a Vásárhelyi Találko-zón elhangzott fogadalom iránti hűséget –, hogy itt, az akkor korántsem fakult, de az időből született friss, tar-talmas politikai nyelvezetbe szervesen olvadt bele egy sok évszázados népi agitációs mód, szótár, képvilág, pa-rabolákban gondolkodás, olyan nyelvi anyag, amely már Bábolna vagy Dózsa [Méliusz József itt természetesen nem a mai Magyarország területén található Bábolnára céloz. Utalása a Budai Nagy Antal vezette erdélyi pa-rasztserég Alparét melletti, a Bábolna-hegyen történt tá-borozására vonatkozik, ahol először alkalmazták a hu-szita seregek harcmodorát. A helység mai hivatalos neve: Bobilna] háborúja idején vált formává, és alighanem 1848–1849-ben, de talán 1918–1919-ben is élt még a lélek mélyebb rétegeiből feltörve. Külön, szóbeli irodalmi

nyelv volt ez, amire leginkább Kós Károly sűrű próza-stílusa, szókincse emlékeztet. Kurkó az 1944–1945 utáni korszakban ennek a különös módon fennmaradt népnyelvi, stilisztikai, benső tűzű orális örökségnek volt egyik utolsó, valójában sugallatos képviselője. Modernül annyiban, hogy nem részegedett meg „szerepétől”, hanem távolságtartóan, biztonsággal vezettette magát realitásérzékétől, okosságától, de mindenekelőtt lehetőségérzékétől, ami nélkül a politikai valóságérzék mindig csonka. Sajnos magnószalag nem őrzi ezeket a szövegeket, s a sajtóban reprodukált felszólalások, beszédek, amik szabadon születtek meg az adott helyzetekben – nemegyszer roppant nagy feszültségű történelmi szituációkban –, a napisajtóban, a zsurnalizmus áttételezéseiben, szerkesztői kiigazításokat szenvedve, a politikai köznyelv zsargonjától elfedve, épp sajátos nyelvi, alaki, stilisztikai lényegüket veszítették el mindörökre. Stilisztikai, azaz irodalmat érdeklő formai tulajdonságaikat, amelyek egy történelmi szituációban alakult spontán gondolati struktúrát alkottak.

(*Székely regény az időben és a térben,*
a *Nehéz kenyér* című Kurkó-regény
Kriterion-kiadásának előszavából, 1970.)

BALOGH EDGÁR:

Ki volt? Mi volt? Valamikor százazrek tekintettek reá, a brassói géplakatosra bizakodással, mert a dolgozók élén frontkapcsolatot tudott teremteni az osztályharcos munkásság és a nemzeti egyenlőségért küzdő magyar paraszti, iparos és értelmiségi dolgozók tömegei között. Nehéz korból küzdötte fel magát, önéletrajzi regényének is ilyen volt a címe: *Nehéz kenyér*. A csíkszentdomokosi

legényke jól ismerte, mindennaposan tapasztalta az akkori székely nyomort, s türelmével, szorgalmával iparosnak képezte ki magát, de mint jól kereső, városi családot alapító mester sem feledkezett meg a tömegek bajáról. Az emberségesebb társadalom álma vezette, a fasiszta veszély és minden kizsákmányolás ellen küzdő MADOSZ, a Magyar Dolgozók Szövetsége elnöke lett, vallva és hirdetve, hogy a román demokratikus erőkkal közösen kell a magyar nemzetiség boldogulását, anyanyelvének, iskoláinak, intézményeinek jogos érdekeit szolgálni. A romániai magyar fiatalság 1937-es Vásárhelyi Találkozóján éppen úgy feltűnt bölcs érvelése, mint az osztály- és nemzetiségi elnyomás ellen fellépő magyar dolgozók Népi Találkozóin Brassóban és Kolozsvárt. Számos társával együtt meg is szenvedett ezért a caracali internáló táborban.

Életének és korának minden eseményét részletesen és értelmező módon a történészeknek kell megírniuk. Az illegalitás háborús éveit után az első közt volt, akik a felszabaduláskor új egységbe hívták a magyar dolgozókat. Társaival megalapította a Magyar Népi Szövetség tömegszervezetét és megindította Brassóban a *Népi Egység* című lapot. A Román Kommunista Párt oldalán, az Országos Demokratikus Arcvonal keretében el is kezdődött az új országalapítás önfeláldozó munkája.

Emlékiratok már szólnak róla, de egészében még nem írták meg a Magyar Népi Szövetség szerepét a népi demokrácia megerősítésében s a szocialista Románia megalapozásában. Ennek az átfogó, közel félmillió tagszámú nemzetiségi közületnek Kurkó Gyárfás állott az élén. Szoros mindenkori együttműködésben a román haladó erőkkal, közös hazafiságban az ország minden dolgozójával nemcsak a gazdasági élet és a közigazgatás közös szervei jöttek létre mindenütt, ahol a román néppel együtt élő nemzetiségek igénye ezt megkövetelte, hanem

kibővültek a romániai magyarság saját iskolái és művelődési intézményei is. Kurkó Gyárfás sudár alakja, villogó szeme, biztató szónoklata, a feladatokat kitűző publicisztikája ott volt mindenütt, ahol a régi korok nacionalista maradványait, az átkos viszályokat kellett felszámolni és szabad utat nyitni a feltörekvő népi erőknek.

Hősünk személyi gáncsok, ostoba vádaskodások, olcsó hátmögöttségek áldozata lett. Mire a közélet kitisztult s az építés nyugodtan tovább folyhatott, Kurkó Gyárfás már nem lehetett közöttünk. Családja, népe egy beteg, önmagába roskadt embert kapott benne vissza, s hiába volt már az elvtársi segítség, a jötevő fölkarolás, a történelmi sodrás áldozata immár csak befelé, magának élt. Magának és kis családjának.

Türelme és szorgalma, a román–magyar testvériségbe vetett bizalma, a romániai magyar tömegek társadalmi és kulturális emelkedésének szolgálata tanulságos példa a jövő fiataljai számára.

(Példáját idézzük! Brassói Lapok, 1983. május 27.)

BEKE GYÖRGY:

Ezt a demokratikus kibontakozást a közéleti vezető, a közíró Kurkó Gyárfás mindenkor a román–magyar jó együttélés, kölcsönös megbecsülés, lelki béke jegyében képzelte el. Újra meg újra felidézte a történelmi múltból a magyar–román sorsközösség példáit. A történész Bányai László és a költő Méliusz József mellett leggyakrabban a publicista Kurkó Gyárfás kereste a jó együttélés múltbeli tapasztalatait, és mindig a biztató, testvéri hagyományokat emelte ki azokban az időkben is, amikor a demokratikus román sajtó és vele az erdélyi magyar la-

pok valóságos közelharcot vívtak a magyar tömegek elemi jogait is kétségbe vonó román reakcióval. Kurkó Gyárfás, személyes sérelmeit is félretéve, soha nem engedett a szemrehányás kísértésének. Felfogása szerint a román–magyar közös sors két egyenjogú etnikai közösség, a román nép és a romániai magyar kisebbség – nemzetiség – szövetsége. „Ennek a szövetségnek történelmi múltja van, de történelmi hivatás is vár reá. Jövője attól függ, hogyan tud ennek a történelmi feladatnak megfelelni.” E szövetség politikai kerete közvetlenül 1944. augusztus 23-a után az Országos Demokratikus Arcvonal volt, amely a Román Kommunista Párt vezetésével a baloldali pártokat fogta össze, s a fasiszta maradványok felszámolásáért, a demokratikus, népi átalakulásért szállt síkra. Kurkó *A nagy küzdelem* című publicisztikájában, 1944. október 28-án azt fejtegette, hogy a romániai magyarok kétszeresen is érdekelték e harc kimenetelében, hiszen sorsuk további alakulásáról van szó. Az Országos Demokratikus Arcvonal kormányzati programja jövőt és biztonságot kínált az erdélyi magyarságnak is, ezért a nemzetiség minden tagja személyesen is felelős, hogy ezt az utat válasszuk, érvel Kurkó. „Mert meg vagyunk győződve, hogy egyetlen helyes út nemzetiségünk számára az Országos Demokratikus Arcvonalba tömörült román népi erőkkkel való együttműködés. Annál is inkább, mert a fajgyűlöletet és a népellenes uszítást, melynek már oly sok halálos áldozata van Erdélyben, csak az Országos Demokratikus Arcvonal kormányja tudja megfékezni” – hirdeti néhány hónappal a Groza-kormány megalakulása előtt.

A korabeli szóhasználat a szocializmus távlatai felé mutató népi demokráciát haladó demokráciának nevezte, és Kurkó írásaiban, beszédeiben gyakran találunk érvelést amellet, hogy az erdélyi magyarságnak – mikor egyik-másik erdélyi magyar közéleti ember hajlandó lett

volna az immár „békejobbot” nyújtó „történelmi pártokkal” való egyezkedésre – miért kell határozottan a haladó demokrácia mellé állnia.

Kulcsszó ez: fennmaradás, gyakran visszatér Kurkó Gyárfás publicisztikájában; talán elsőnek nála, hiszen a romániai magyar irodalom és közírás majd csak a hetvenes évektől tér vissza mindegyre, igaz, most már kiérlelt, maradandó művekben, ehhez az alapvető eszményhez. A fennmaradás, megmaradás népi demokratikus – távlatában szocialista – alternatívája a publicista és közéleti vezető Kurkó számára a teljes nemzeti egyenjogúság. Közírásának tengelyében, összhangban a Román Kommunista Párt elveivel, a nemzeti egyenjogúság eszménye és az érte vívott akkori harc, a nemzetiségi létfeltételek kiépítéséért végzett mindennapi munka állott. Egyik legfontosabb publicisztikai megnyilatkozásában, *Megalkuvással nem győzhet a demokrácia* című, 1946. április 4-i vezércikkében, amely akkoriban széles körben visszhangzott a romániai sajtóban, magyar és román lapokban egyképpen, konkrét példákkal érvelve bizonyította, hogy „a demokrácia életképességének és elmélyülésének fokmérője a nemzetiségi kérdés megoldása”. Az egyenjogúság éppúgy létérdeke a nemzetiségnek, mint a román nemzetnek, amelynek építő munkájában őszinte segítőtársakra van szüksége. A nemzetiség jó közérzete ilyen építő erő. Ezért országos érdek az egyenjogúság biztosítása az élet minden területén, a jogalkotásban és végrehajtásban, az oktatásban és művelődésben. Rosszindulat, elfogultság, közömbösség vagy hanyagság egyképpen alááshatja az egyenlőség biztonságérzetét az emberek lelkében. A testvériség, az egyenjogúság kiépítésében minden tényező egyképpen fontos... Kurkó hangsúlyozta, hogy nem híve a sérelmi politikának, nem kívánja felhúzni a panaszok áradata előtt a zsilipeket, de az egyenlőség megteremtésének gondjait nyíltan kell megtárgyalni, ez

nem sérelmi politika, hanem közös országépítés. Mindenkinek egyképpen érintő közös ügyekben tartós megoldást csak a tömegek – románok és magyarok – együttes részvétele hozhat, ezért „szükség van az őszinte és nyílt beszédre, mert a bajok leplezésével a demokrácia ellenségeinek bűntársaivá válhatunk”.

(Egy elfelejtett erdélyi publicista.
Forrás, 1986. augusztus)

SÜTŐ ANDRÁS:

Múlt, jelen és jövő hármas dimenziójában élünk, s ilyen formán „a közeli és távoli élettények” áramkörei átcsapnak egymásba. A múltidézés sohasem mentes a jelentől, amelynek nyakán pedig ott sajog a múlt – némelykor éppenséggel fojtogató keze fogása. Tűnődéseidben földreng egy arc a közeli vagy távoli múltból; első pillantásra nem tudod, miért oly ismerős, majd szíven üt a hasonlóság: Kolhaas Mihály meggyötört vonásai között felfedezed a Kurkó Gyárfáséit – kortársadét. Mindketten az igazság fanatikusi voltak, amiért az egyik halálra, másik tizenhat évi börtön után örületre ítéltetett. Miután – küzdelmük jogosságát elismerték. Sorsrokonságukon mit sem változtat, hogy a kolhaasenbrücki lócsiszár nemesi várakat gyújtogatott, a Magyar Népi Szövetség hajdani elnöke pedig egyszerűen csak ahhoz ragaszkodott, hogy bizonyos kisebbségi jogok dolgában megőrizze saját véleményét. Azt kérdezhetnéd: akkor miért nem a Kurkó Gyárfás drámáját írtam meg? Mert az a maga idejében nagyrészt titokban zajlott le; a konstrukciós per anyagát még nem ismerjük.

(Az idő markában. Bp. Szépirodalmi, 1984.)

*„A nemzetiségeken ejtett sérelem
alkalmas eszköz
a társadalmi ellentétek lecsapolására”*

Némaságunk ideje alatt a magyarság szélesebb tömegei alig tájékozódhattak arról a harcról, amely leginkább a fővárosi sajtóban folyt, s amelynek ütközőpontjában éppen a romániai magyarság állott. Ez a sajtóharc a román belpolitika irányvonalának a kialakulását is tükrözi . . .¹

Az egyik oldalon ismét hallanunk kellett a nemzeti türelmetlenség hangját. Látnunk kellett, hogy nem tesznek különbséget az évszázadok óta szabadságáért harcoló magyar nép és mágnás-nyilas urai között.

Ezzel szemben a másik oldalon a román demokrácia harcos fiai aggódva állapítják meg, hogy „az ország függetlensége veszélyben forog, mert a jelenlegi kormány nem tett eleget a fegyverszüneti szerződésben vállalt kötelezettségének. Ellenkezőleg, hogy elterelje az ország népének figyelmét ezekről a kötelezettségekről, fasiszta politikát folytat és a demokratikus népi tömegek ellen uszít, ami semmiképp sem egyeztethető össze a román nép szabadságszeretetével.”

Mi, Romániában élő demokratikus magyarok egy pillanatig sem vontuk ki magunkat a román állammal szemben fennálló kötelezettségeink alól. Vállaltuk a kisebbségi sors minden nehézségét. Népünk szenvedett és szenved. Jóllehet csak sovíniszta uraink a bűnösök. Mi, demokrata magyarok sohasem vontunk le románellenes, fajgyűlölő következtetéseket azokból a kínzásokból, üldöztetésből, bebörtönzésből, amelyet a fasiszta román hatóságoktól szenvedtünk. Hogy milyen egyformán gyilkolta a hitlerista terror a román és magyar demokratákat, azt, reméljük, jól tudja mindenki.

Ma azonban tiltakozó szavunkat emeljük fel az ellen, hogy a demokratikus magyar tömegeket azonosítsák a hitlerista nyilas néparulókkal, akikkel különben a magyar demokrácia is megkezdte már leszámolását.

A magyar nyilasok és a román fasiszták pár hónappal ezelőtt még testvéri egyetértésben masíroztak együtt a Szovjetunió ellen, amelynek dicséretétől ájuldozik ma mindenki. Azaz, dehogy masíroztak, csak masíroztatták szerencsétlen, vágóhídra erőszakolt népeiket. S ha most mégis azonosítani akarnak bennünket a nyilas-mágnás urakkal, akkor idézni merjük a román nép egyszerű munkásfia szájából elhangzott kijelentést:

„Mi történt volna a román néppel, ha a Szovjetunió területén elkövetett embertelenségekért nemcsak az Antonescu-klikket, hanem az egész ország népét vonták volna felelősségre?”

A Szovjetunió nem járt el így Romániával szemben. Nem lett volna hű a szövetségeseik szabadságszemeihez, ha másképp cselekedett volna. A győztesek nem tették felelőssé az olasz népet, a finn népet, a román népet, a szlovákokat, a horvátokat – csak a magyar nép maradjon felelős teljes egészében, hetedéziglen, ahogy a hazai sovinszták követelik?

A szabad népek testvérisége, a demokratikus román-magyar összefogás egyedüli megoldás mindkét nép számára.

(*Népi Egység*, 1944. október 25.)

AZ IGAZI ÚT

Alig két hónapja, hogy a MADOSZ² az Országos Demokratikus Arcvonal oldalán szabta meg az itt élő magyarság útját. Két hónap a politikai életben talán kevés ahhoz, hogy számot vessünk eddigi magatartásunkkal és megkérdezzük: jól cselekedtünk-e, amikor az Országos Demokratikus Arcvonal mellett foglaltunk állást? De a történetek után máris igennel felelhetünk.

A fajgyűlölet, mely minden idők népellenes politikusa-
inak jól bevált fegyvere volt, teljében tombolt, mikor po-
litikai magatartásunkról színt kellett vallani széles néptö-
megeink előtt. Nem volt ez véletlen. Jól kiszámított, de
rosszul sikerült politikai sakkhúzás volt az ő részükről,
melynek ellenszerét azonnal felismertük és alkalmaz-
tuk is.

A háború befejezéshez közeleg ...

Az ártatlan népmilliók vére égre kiált, és számonkérést követel. E számonkérés alól kellett volna kibújni valaho-
gyan, és az urak meg is kísérik. „Üsd a zsidót!” nem
üvölthette már (a reakció), de ha ezt nem szabad, néz-
zük, ki a leggyengébb és legvédtelenebb? A magyarság
augusztus 23-a után újra alkalmas bűnbaknak mutatko-
zott ...

Az ország munkássága magasabb bért és földműves
társa földet követel, s hogy leszereljék jogos harcukat, az
áldemokraták „üsd a magyart” üvöltöttek. Egy csapásra
két legyet akartak ütni: felelet nélkül hagyni a kenyérért
és földért küzdő népi demokráciát, és elnyomó törekvé-
seik számára szavazóeszközként egyenként megnyerni a
magyarságot.

Az értelmi szerzők, Hitler adta recept alapján, roham-
ra indultak. Az eredmény nem kétes. Pár nappal ezelőtt
még békés románok bottal, fegyverrel és gránáttal a ke-
zükből törtek rá magyar polgártársaikra. Felfegyverzett
és fajgyűlölettel telített ifjak a legkönnyörtelenebb módon
végeztek ki ártatlan székely családapákat és asszonyokat.
A székely gazdák megrémülten nyitották ki kapuikat, és
utolsó állataikat is kiverték az utcára, csak hogy családja-
ikat életben hagyják.

Majd a megrémült lakosság soraiban megjelentek a
„mentők”, és kilátásba helyezték, hogy ha átkeresztel-
kednek, vallást változtatnak, nem lesz bántódásuk. Még

az is előnnyel jár, ha belépnek egyik-másik „történelmi pártba”.

Ilyen körülmények között erősítettük meg és szélesítettük ki szövetségünket a román demokráciával.

Az „ekések” (az Ekésfront tagjai)³ nem kérték, hogy mondjunk le vallásunkról, ellenkezőleg: tisztában vannak azzal, hogy aki lemond vallásáról vagy nemzetiségéről, az nem jó magyar és abból jó román sem lehet.

A román munkások nem kérték, hogy egyenként lépünk be a pártjaikba. Ellenkezőleg: a bukaresti magyarság szervezkedését a Magyar Népi Szövetség keretein belül örömmel vették tudomásul. Helyeslik, hogy vegyes lakta falvakban alakítsuk meg mindkét népi demokratikus szervezetet, és úgy hirdessük a megbékélés szükségességét. Román szövetségeseink éppen úgy tisztában vannak vele, mint mi, hogy nem a vallás és a nemzetiség megváltoztatása után születik meg a jó barát, hanem egymás nemzetiségi és felekezeti mivoltának kölcsönös tiszteltetésében tartásával...

(*Népi Egység*, 1944. november 19.)

KURKÓ GYÁRFÁS FELSZÓLALÁSA
A ROMÁNIAI MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG
ALAKULÓ GYŰLÉSÉN,
BRASSÓ, 1944. OKTÓBER 16-ÁN

... a MADOSZ őszintén együttműködött a hitleri rabság alatt a román demokratikus erőkkel és – az augusztus 23-i nagy fordulat után – ezt az együttműködést még szorosabbra igyekszik fűzni. A reakció táborában azonban tovább tombol a faji uszítás. Amit eddig a zsidókkal tettek, azt a magyarokra alkalmazzák most, hogy eltereljék a figyelmet az ország népét érdeklő legégetőbb kér-

désekről. Fő vesszőparipájuk, hogy rossz hírbe keverjék mozgalmunkat, amely békés együttélést, a parasztnak földet, a munkásnak, az iparosnak, az értelmiségnek biztos megélhetést és mindnyájunknak szabadságjogokat akar biztosítani.

Megindult a tisztulási folyamat az őszintén demokrata és a valójában reakciós, de a változott körülmények folytán magát demokratikusnak nevező tábor között. Mi ebben a harcban szívvel-lélekkel az ország haladását és jobb jövőjét szolgáló erők táborába állunk...

(*Világosság*, 1944. november 3.)

AZ MNSZ 1944. DECEMBER 24-ÉN,
BUKARESTBEN TARTOTT NAGYGYŰLÉSÉNEK
HATÁROZATA

... A nagygyűlés megállapítja, hogy a munkatáborokban⁴ lévő magyarok, akiket a közönséges bűnözőknél is alacsonyabb osztályba soroztak, a sovinizmus áldozatai.

Követeljük a jelenlegi munkatáborok felosztatását, a munkaszolgálatosok azonnali hazaengedését, és a közmunkák rendszerének teljes átszervezését...

A nagygyűlés követeli az anyanyelv szabad használatát a közélet minden területén, írásban és szóban, az anyanyelv használatát megakadályozó sovinizta elemek megbüntetését, a magyarság számarányának megfelelő demokratikus szellemű közoktatást magyar nyelven, magyar tanerőkkel, a fasiszta parancsuralom alatt bezárt magyar nyelvű felekezeti iskolák megnyitását.

(*Népi Egység*, 1944. december 26.)

KURKÓ GYÁRFÁS TÁVIRATA
A MINISZTERELNÖKSÉGHEZ
ÉS AZ ORSZÁGOS DEMOKRATIKUS ARCVONAL
KÉPVISELŐIHEZ
AZ INTERNÁLÓ TÁBOROK FELSZÁMOLÁSA
ÉRDEKÉBEN

A román hatóságok Észak-Erdélyből igen sok békés [magyar] lakost letartóztattak, hadifogolynak nyilvánítottak és jogtalanul elhurcoltak. Ezek az ország különböző táboraiiban a legembertelenebb bánásmódban részesülnek. Mind a földvári, mind a többi táborokban az éhínség és tifuszbajjárvány következtében naponta húsharmincat temetnek el közülük.

E táborokba hurcoltakat a teljes pusztulás veszélye fenyegeti. Többszöri fellépésünkre mai napig semmi intézkedés sem történt. A földvári tábor két orvosa tifuszbaj szintén megbetegedett. A katonai parancsnokság Brassó magyar orvosait rekvirálta helyükbe anélkül, hogy a szükséges egészségügyi feltételek rendelkezésre állának. Ez az internáló tábor arra vall, hogy a felettes hatóság a felelősséget másra akarja hárítani. A tábor parancsnoksága a hozzátartozók segélynyújtását is megakadályozza.

E táborban uralkodó állapotok a fasiszta haláltáborokra emlékeztetnek, nagyobb mértékben mint a hírhedt munkatáborok. Tervszerű merénylet ez az együtt élő népek demokratikus összefogása ellen.

Kérjük azonnali vizsgálóbizottság kiküldését az Országos Demokratikus Arcvonal képviselőinek részvételével.⁵

(*Népi Egység*, 1945. február 17.)

RÉSZLET
DEMETER JÁNOS EMLÉKIRATÁBÓL

Az első hetek fő problémája a foglyul esett polgári férfilakosság sorsa maradt, amelyről különböző források politikai beállítottsága szerint a legellentmondóbb hírek keringtek. Azon már túl voltunk, hogy miért kerültek katonai kézre. Más magyarázatunk nem volt, mint hogy téves információ vagy tudatos félrevezetés következtében a városban maradt katonakorú férfilakosságot hátrahagyott, rejtett katonai alakulatnak tekintették. A helyi pártszervek, a szakszervezet és a város vezetősége mindent megtett, amit csak tehetett, hogy „tisztázza a félreértéseket”, és nap mint nap személyesen és memorandumok továbbításával igyekezett leállítani az akciót. A háború viharában és a frontok közvetlen közelében, amikor Magyarországon éppen javában dühöngött a nyilasterror, nehéz volt bizalmat szerezni a felgyújtott gyanakvással szemben. Az idő is sürgetett, mert mialatt az egyik kihallgatás után a másikkra várakoztunk, a szállítmányok már Tordán, másnap Brassóban bukkantak fel. Amit ezen felül nyújthattunk a kétségbeesett és a város vezetését ostromló hozzátartozóknak, az legfeljebb az együttérzés volt és a hit, hogy a háború küszöbön álló befejezésével mindenki hazatér.

(Demeter János: *Századunk sodrában*,
Kriterion Könyvkiadó, 1975. 343. old.)

ANNYI A JOGUNK,
AMENNYIT KI TUDUNK HARCOLNI

*Kurkó Gyárfás beszéde a Magyar Népi Szövetség
brassói nagygyűlésén 1945. augusztus 26-án.*

... Ne feledjük el, hogy a Maniu-klikk ugyanazt a politikát akarta folytatni a reakciós hatóságokon keresztül, mint amit akkor folytatott, amikor kormányon volt. Ennek tudható be az a sok zűrzavar is, ami az állampolgárság körül keletkezett. A bécsi döntés megszűntével minden kétség eltűnt e tekintetben. Aki 1940-ben (román) állampolgár volt, az ma is az, tekintet nélkül arra, hogy optált-e vagy sem. Mégis, amikor egyes magyarok Észak-Erdélyből visszajöttek (Dél-Erdélybe), összefogták és elhurcolták őket, arra hivatkozva, hogy magyar állampolgárok. A CASBI⁶ körül ugyanilyen visszaélések történtek. Ez nem a kormány műve volt, hanem az állampéjezetben lévő reakciósok romboló tevékenységének a rovására írható.

Az idegen javak ellenőrzéséről szóló törvény alapján szegény munkásemberek munkáját zavarták meg, arra való hivatkozással, hogy idegen állampolgárok. Mindössze csak azokkal a gyárosokkal és nagykereskedőkkel tettek kivételt, akik le tudták kenyerezni őket. Most azonban rend lesz ezen a téren. Egyesek ezek közül a reakciós hatósági közegek közül máris börtönben vannak, és a többiek is oda fognak kerülni...

... Sok magyar köztisztviselő és állami szolgálatban lévő szakmunkás veszítette el a múltban hivatalát nyelvizsga következtében. A minisztertanácson Groza miniszterelnök megígérte, hogy a nyelvizsga következtében elbocsátott tisztviselőket visszahelyezik jogaikba.

Foglalkoztunk a minisztertanácson a katonakérdéssel is. Ismerjük azokat a mesterkedéseket, amelyeket Anto-

nescu fasiszta kormánya folytatott. Emlékezetes még mindenki előtt a munkaszolgálatos rendszer. Mikor a felosztási rendelet megjelent, az illetékes reakciósok ezeket a munkatáborokat átalakították különféle zászlóaljakká, hogy a rendelet ne vonatkozzék rájuk. Egyik városból a másikba hurcolták őket. Ekkor felhívtunk minden tagot, hogy bárhová vigyék őket, jelentsék ezt szervezeteinknél. Így tudtunk rendet teremteni, az ügyet figyelemmel kísérni, és az illetékes minisztérium elé terjeszteni. Most, Észak-Erdély bekapcsolása után, természetes, hogy a katonaugyeket is rendezni kell. Igen sok helyről érkezett panasz, hogy az embereket különféle ürüggyekkel tartják, hogy valamelyik tisztnek dolgozzanak vagy más címen foglalkoztatják. Elvonják őket a legsürgősebb mezei munkáktól. Amikor kormányunk elé terjesztettük az ügyet, megígérték, hogy a legrövidebb időn belül rendeletet adnak ki, melynek értelmében senkit sem tarthatnak benn semmiféle egyéni célokra, és a jelentkezéseket a helyi katonai hatóságok fogják elintézni...

... Ismeretes, hogy Észak-Erdély bekapcsolása igen sok sérelmet hozott számunkra. A besorolás, ahelyett, hogy egy-két hét alatt végbement volna, még ma sincs egészen befejezve. És ahol a besorolások véget értek, kénytelenek voltunk azokat megfellebbezni, mert kitűnt, hogy a székely megyékbe 90-95 százalékban a Vörös Hadsereg elől elmenekült bukovinai és besszarábiai fasisztákat tettek. A besorolásért felelős közegek ekkor azzal érveltek, hogy nem állott rendelkezésükre kellő iskolai képzettséggel rendelkező magyar munkaerő, és hogy érettségi szükséges ahhoz, hogy valaki közhivatalt tölthessen be...

Az újjáépítés megkívánja, hogy mindenki a saját helyén végezze a munkáját. Akik ezt gátolják, azok a demokrácia ellenségei. Ez a Magyar Népi Szövetség politikai felfogása, amely a demokrata Groza-kormány politikáját is fedi. A Magyar Népi Szövetség egészséges, har-

cos, független nemzetiségi szervezet, belpolitikai irányvonalunk azon alapszik, hogy egyenjogú félként és szövetségesként testvéri együttműködést valósítsunk meg az Országos Demokratikus Arcvonalal s tagszervezeteivel. A Groza-kormány egészséges nemzetiségi politikája a biztosíték arra, hogy semmiféle reakciós mesterkedés nem hoz olyan kormányt, amely jogfosztó politikájával újra a nyomorba és rabszolgaságba döntene, s amely (egyszer már) rablógyilkos világháborúhoz vezetett...

(*Népi Egység*, 1945. augusztus 28.)

A NEMZETISÉGI SORS ÁLLANDÓ HARCOT JELENT

... Hiba volna, ha egy év munkájára visszatekintve, nem ismernők be, hogy nem minden sikerült úgy, ahogy akartuk. Maniu gyilkos gárdái szörnyű eseményeket idéztek elő a Székelyföldön, az észak-erdélyi felszabadító harc során, a gyilkos reakció aknamunkájának következményeképpen, fasiszta pribékek besúgásai alapján, olyan demokrata harcosokat vittek el „partizánokként”, akik 25 éven át egyformán szenvedtek román testvéreikkel.⁷

Ennek a pribékmunkának a további folytatódását önmagunk nem tudtuk volna megakadályozni. Legelső harci szövetségesünkhöz fordultunk, a Kommunista Párthoz. A román népi demokráciával együttesen, a Szovjetunió főparancsnokságának támogatásával sikerült lelepleznünk a gyalázatos terrort.

Amikor ez megtörtént, a terroristák megkapták a parancsot, hogy takarodjanak ki Észak-Erdélyből. Ez azonban nem a románság kitakarítása volt, hanem a román fasiszták kiséprése...

A nemzetiségi törvényben és már rendeletekben biztosított jogokat mi kell, hogy átvigyük a gyakorlatba, ne-

künk kell továbbfejlesztelnünk és ellenőriznünk. Emelkedjünk fel végre lélekben, s tanuljuk meg, hogy ennek az országnak csak egyforma állampolgárai lehetnek, akik együtt élnek, együtt dolgoznak az ország érdekében. Kíméletlenül leplezzük le és seprűzzük ki az ország újjáépítését gáncsoló reakciókat és fasisztákat, bármilyen nemzetiséghez tartozzanak is! Minden öntudatos demokratának ellenőriznie kell a közéletet. Leplezzük le a bűnösöket, s jelentsük azonnal a kilengéseket, hogy a börtönbe való börtönbe is kerüljenek. Nem számít a rang és a hovatartozás, még az illető eddigi politikai magatartása sem, ha visszaél a nép bizalmával! Nincs helye semmilyen korrupciónak!...

(*Világosság*, 1945. szeptember 8/9.)

A FOGOLYTÁBOROK FELOSZLATÁSÁÉRT

Távirat Groza miniszterelnökhöz

A földvári hadifogolytáborban még ma is 120 magyar hadifogoly van legsiralmasabb állapotban, kétségbeejtő nyomorúságban. A vonatkozó törvény alapján a leghatározottabban kérem, tegyen lépéseket e tábor sürgős feloszlata érdekében, egyszersmind a Romániában esetleg még létező magyar hadifogolytáborok feloszlataáról is intézkedjék.

A Romániai Magyar Népi Szövetség
központi bizottsága,
Kurkó Gyárfás, elnök

(*Világosság*, 1945. október 14.)

Távirat Petru Groza dr. miniszterelnökhöz, a nemzetiségi és közlekedésügyi miniszternek, valamint Vasile Lucának, az ODA főtitkárának.

Erdélyben sorozás és behívó nélkül magyar nemzetiségű emberek ezreit központosítják (concentrálják) a Galacon lévő CFR-műhely munkáscsapatába. A területi katonai parancsnokságok az 1930–1943. évi korosztályhoz tartozó férfiakat a galaci vasúti vonalak helyreállítási munkálataihoz irányítják.

Tiltakozunk a munkásosztatok visszaállítása és a jogtalan és megbélyegző összpontosítás ellen. Ezt a rendelkezést a magyar nép elleni jogtalanságnak minősítjük és szabotázsnek, éppen a tavaszi mezőgazdasági munkálatok idején.

Az MNSZ Központi Végrehajtó Bizottsága
nevében

Kurkó Gyárfás, elnök

(Világosság, 1946. március 9.)

A REND HELYREÁLLÍTÁSÁRA
ÉS A LAKOSSÁG NYUGALMÁNAK BIZTOSÍTÁSÁRA
ERÉLYES INTÉZKEDÉST KÍVÁN
A MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG
ORSZÁGOS KÖZPONTJA

Szerdán délelőtt a rendfenntartó hatóságok késői megérkezését kihasználva, Maniu diákhíveinek kisebb csoportja, minden ok nélkül megtámadott és súlyosan összevert két, a Szabadság téren áthaladó munkást, majd a Mihály király utcán át haladva, a Mócsok útja elején, a Mikó ut-

cában, a Pata utcában és a Petőfi utcában vertek össze több járókelőt.

Csütörtökön kisebb fasiszta-huligán csoport a Sétatérren munkásokat és magyarul beszélő járókelőket vett üldözőbe. Délután 5 órától este 8-ig valósággal rettegettségben tartották a Sétatér egész környékét. Több mint 20 ártatlan embert vertek össze a legbarbárabb módon. Többeket, miután elverték őket, bedobtak a Szamosba vagy a park közepén lévő tóba. A támadók elől elmenekült egyik fiatal fiút egészen a Rákóczi útig üldözték, ahol, miután elérték, leteperték a földre, bántalmazták úgy, hogy a szerencsétlen súlyos sérüléseket szenvedett. A támadások során az egyik Árpád úti pékműhelyben dolgozó Tóth Károly, 18 éves segédet olyan súlyosan bántalmazták, hogy belehalt sérüléseibe.

Este a Szentgyörgyi Színház előtt Keresztes József kolozsvári lakost és feleségét támadták meg és bántalmazták. Majd a Fürdő utcában Matean Iacob román pincért verték össze, és törték be fogát, mert védelmére kelt egy üldözőbe vett embernek.

A Kolozsváron lezajlott terrorcselekményekkel egy időben a vármegye különböző falvaiban is tovább folytatódtak a fasiszta kilengések. Szamosfalván csütörtökön este 11 óra körül 20-30 főből álló felbujtatott csoport állandó lövöldözések közepette rátört Görög István, gazdálkodó otthonára, majd miután a kerítéseket, kapukat és az ablakokat összetörték, berontottak a házba és az otthon tartózkodókat kezdték ütlegetni. Görög István 56 éves gazdálkodót életveszélyes sérülésekkel beszállították a kolozsvári Református Kórházba. A támadók közül Biji Valean és Biji Gavrila odaváló lakosokat ismerték fel.

Néhány felelőtlen terrorista ugyanebben a faluban beverte a református iskola és hat magyar gazdálkodó há-

zának ablakát. Súlyosan bántalmazták Incze János és Rogendorfer Mihály odavaló lakosokat is.⁸

Az MNSZ dési szervezetének telefonjelentése szerint május 27-én éjszaka Almásmálom községben ismeretlen tettesek betörték több magyar gazda házába, ahonnan, miután a háziakat bántalmazták, minden ruhaneműt magukkal vittek.

Csütörtökön este Retteg községben nyolc magyar család házában ablakait törték be.

Bethlen községben csütörtökön este kisebb terrorista csoport megostromolta az MNSZ székházát, majd miután az összes ablakokat betörték, Solymosi Zoltán szervezeti titkár házában ablakait verték be, kövekkel.

A Kolozsvárott és vidéken történt újabb demokráciellenes, sovíniszta támadások ügyében az MNSZ országos központjának vezetői felkeresték az illetékes hatóságokat, érélyes intézkedést kérve az utóbbi időben állandóan fokozódó magyarüldözések és fasiszta támadások megfékezésére.

(Világosság, 1946. június 2.)

RÉSZLET AZ RPK FŐTITKÁRÁNAK, GHEORGE GHEORGHIU-DEJNEK AZ EKÉS FRONT DÉSI NAGYGYŰLÉSEN MONDOTT BESZÉDÉBŐL

Az 1945. március 6-án életbe léptetett rendszer megteremtette a gazdasági, politikai, szociális és nemzeti fejlődés és a haladás tárgyi előfeltételeit mind a román nép, mind pedig az együtt élő nemzetiségek részére. Természetesen, a magyarság helyzetének megjavítását szolgáló mélyenszántó reformok gyakorlati megvalósítása körül még vannak hiányosságok. Ezeket a hiányosságokat ép-

pen azok az elemek idézik elő, amelyek ellenségei a Groza-kormány által adott szabadságjogoknak. A demokratizálás nagy művének építése során a magyar lakosság testvéri együttműködésben fog dolgozni a román lakossággal.

A „történelmi” pártok vezetői durván arra törekszenek, hogy a demokratikus pártokat a maguk sovén politikájának a vonalára vezessék. Nincs és nem is lehet felfogásbeli azonosság a Groza-kormány és a „történelmi” pártok között, sem az általános politikai kérdésekben, még kevésbé a nemzetiségi kérdésekben. Az alapvető különbség abban áll, hogy a „történelmi” pártok a nemzeti elnyomás alapján állnak, míg a demokratikus pártok az együtt élő nemzetiségek teljes jogegyenlőségét a demokrácia fejlődése és megerősödése egyik alapfeltételének tekintik.

A román demokrácia testvéri jobbot nyújt az erdélyi magyar népnek és közös harcra hívja fel őt a román és a magyar reakció ellen, egy boldog Románia megteremtéséért, amely szerető anyja legyen összes gyermekeinek.

(Világosság, 1946. július 8.)

FELLÉPÉS A MAGYARELLENES KILENGÉSEK MEGFÉKEZÉSÉRE

Május 28-án és az ezt követő napokban sajnálatos események történtek Kolozsváron és környékén. Lelkiismeretlen uszítók egyetemi hallgatókat és más elemeket bujtottak fel arra, hogy a magyarság ellen tüntessenek, sőt verekedéseket is kezdjenek, mert az ilyen zavarkeltéssel ártani tudnak a kormány és a demokrácia tekintélyének. A kolozsvári munkásság egy ilyen tüntetésre keményen, bár nem helyeselhető módon visszavágott, amit aztán az

usztók ürügyül használtak fel arra, hogy fokozzák a magyarellenés terrorcselekedeteket. Magyarul beszélő munkásokat és földműveseket támadtak meg Kolozsváron és szomszédságában, s a tetlegességeik következtében elszenvedett sérülések miatt egy magyar munkás és egy földműves meghalt.

A Magyar Népi Szövetség vezetősége keményen fellépett ezek ellen a megbocsáthatatlan és a békés együttélést komolyan veszélyeztető kilengések ellen. Felkérte a hatóságokat, hogy nyúljanak a legerélyesebb rendszabályokhoz s állítsák helyre a rendet és az életbiztonságot. A hatóságok eleget tettek a kérésnek. A verekedőket és a felbujtók közül többet letartóztattak. Kolozsvárra érkezett Georgescu Teohari belügyminiszter maga is, s értekezletet tartva a hatóságok, az egyházak és az egyetem képviselőivel, erélyes hangon figyelmeztetett minden felelős tényezőt, hogy a türelmi idő lejárt, s ezentúl a legkeményebb intézkedések történnek azok ellen, akik a faji, felekezeti és nemzetiségi uszítás eszközeivel akarják megbontani a békét és veszélyeztetni a demokrácia és kormánya tekintélyét.

(*Falvak Népe*, 1946. június 16.)

A NEMZETISÉGEKEN EJTETT SÉRELEM ALKALMAS ESZKÖZ A TÁRSADALMI ELLENTÉTEK LECSAPOLÁSÁRA

*Kurkó Gyárfás beszélgetése
a Világosság munkatársával*

- Hogyan látja a Magyar Népi Szövetség országos elnöke a magyarság helyzetének alakulását?
- A magyarság helyzetének alakulását nem lehet elvá-

lasztani a nagyvilág helyzetének alakulásától. Az a nagy harc, amely ma az egész világon egyre határozottabban folyik az elnyomott népek, osztályok és az elnyomó hatalmaskodók és hatalmukat fenntartani szándékozó zsarnokok között, rányomja bélyegét a magyarságra is.

Ennek az egész világot felölelő nagy harcnak a jegyében, az egyetemes magyarságon belül is megkülönböztetéseket kell tennünk az ezen a kereten belül működő politikai tényezők között. A mi népünk hagyományainál fogva szabadságszerető nép, amely ma sem kíván többet, mint hogy becsületes munkája árán Európának ebben a részében szabadon és emberségesen élhessen. A magyarságot tehát el kell választanunk azoktól az erőktől, amelyek a nemzet keretein belül, akár az egész nép feláldozása árán is ragaszkodnának kiváltságaikhoz, és ezek megváltása vagy visszaszerzése érdekében a nemzetközi elnyomó zsarnokság szolgálatában állnak, akár egy új világháborúval sem törődve.

Ebből a szempontból mi, magyarok, tekintet nélkül arra, hogy hol élünk, nem érezhetünk határokat közöttünk. A határ ebben a harcban csak az előbb említett határ lehet, tehát a szabadság és az elnyomás közötti határ. A nemzetközi elnyomókkal és azok magyar kiszolgálóival szemben a magyarság túlnyomó többsége itt és a határon túl is a demokrácia oldalán áll. Ma a mi utunk, a magyar nép útja határozott és a teljes felszabadulás felé vezet.

– Hogyan érvényesül mindez a romániai magyarság sajátos céljaiért folytatott harcunkban?

– Az előbbi kérdésre válaszolva említettem, hogy tekintet nélkül a határokra, a világ politikai tényezőinek harcában a szabadságharcosok oldalán állunk. Az ország határain belül éppen ezért, mint a magyar nemzetiség a román népnek azokkal a politikai tényezőivel alkotunk közös frontot, amelyek ugyanazt a célt követve, népünk

teljes felszabadulásáért és boldogulásáért harcolnak. S ezt a harcot nemzeti hovatartozásra való tekintet nélkül folytatjuk azok ellen az erők ellen, amelyek a népek sötétben tartásának és elnyomásának hívei.

Mint két egymás mellett élő nép, csak így, mindkét oldali felszabadulással tüntethetjük el azokat a fájó sebeket, amelyek az ellentábor fő fegyvereit képezik.

Ez a nagy harc mindennapi embertelen erőfeszítést és munkát igényel. Minden lépésünk előmozdíthatja vagy hátráltathatja a fejlődést. Mivel a nép teljes felszabadításáról van szó – hiszen a demokráciáért harcolunk –, legfontosabb tényező ebben a munkában maga a nép. A mi feladatunk és erőfeszítésünk népünk megerősítése. A politikai tudatlanság és nemtörődömség nagymértékben megnehezíti az igazságos demokrácia fejlődését és megkönnyíti az elnyomók törekvését. A demokrácia ellenségei nagy tapasztalatokkal bírnak és művészei az elnyomás minden fajtájának. Hazánkban megkönnyíti munkájukat a társadalmi ellentéteken kívül a nemzetiségi kérdés is. Ma a nemzetiségeken ejtett sérelem alkalmas eszköz a társadalmi ellentétek lecsapolására. Ezt alaposan ki is használják, és innen adódik, hogy mint nemzetiségi szervezet, a legkeményebben kell szembeszállnunk minden nemzeti önzéssel.

Mert a nemzeti önzés nem az egyik nép kisemmizését és a másik látszólagos felemelkedését jelenti csupán, hanem a demokrácia vakvágányra való vezetését és a reakció, vagyis az ellentábor megerősödését. Ennek a társadalmi harcnak tehát szerves része az egyenjogúsítás.

– Megítélése szerint pillanatnyilag, 1947 húsvétján milyen szakaszában vagyunk ennek a harcnak?

– Amíg a demokrácia élcsapata ellenzékben volt, mint nemzetiségi szervezetnek, sokkal egyszerűbb volt a politikánk. Egyetlen célunk volt a hatalom megbuktatása és a demokrácia tényezőinek hatalomra juttatása. A hatalom

átvétele azonban nem jelenti a demokrácia tökéletesedését és azonnali megvalósulását.

Noha a reakció mesterkedése és a sovinizta gyűlölködés a két év alatt is súlyos sebeket tudott ejteni rajtunk, korántsem érte el célját, és a demokrácia minden nehézség és szabotázs ellenére is tisztul és erősödik. Gazdasági életünk megjavulásával és egészségessé tételével pedig minden jogalapunk megvan ahhoz, hogy bizakodással tekintsünk a jövő felé, annál is inkább, minthogy a jövő felé vezető úton, mint eddig is, érezni fogjuk a Szovjetunió hatalmas segítő kezét. Jobb, becsületesebb élet felé haladunk tehát, a többi szabadságharcos néppel együtt, és bizonyos, hogy nemsokára célt érünk.

(Világosság, 1947. április 7.)

„Biztosítjuk a romániai magyarságot,
hogy itt többé
kisebbségi sorsba nem kerülünk”

A KIÁLTVÁNY,
AMELYET BRASSÓTÓL DEBRECENIG OLVASHATTAK,
ELSŐ JELE ANNAK,
HOGY A MADOSZ FELTÁMADT

MAGYAROK! Az önkényuralom megdőlte újabb lehetőséget adott számunkra, hogy nyilvánosan szóljunk hozzátok. Augusztus 23-a történelmi fordulópont a román és az erdélyi magyar nép életében . . . A MADOSZ a magyar demokrácia tántoríthatatlan harcosa, már a háború előtt mindent elkövetett, hogy a magyarságot egyetlen népi szervezetbe tömörítse . . . az elsők között tiltakozott a bécsi döntés ellen, amely az erdélyi nép akaratát semmibe véve Erdély földjét szétszaggatta és a hitleri német imperializmus háborús zsarolásának eszközévé tette . . . A szovjetellenes rablőháború idején a kommunista párt felhívására a MADOSZ elsők között csatlakozott a Hitler-ellenes Hazafias Arcvonalhoz, amely az ország népének harcát vezette a zsarnokuralom ellen. Az önkény minket, akár a román nép demokratikus fasisztaellenes mozgalmait is föld alatt vívott küzdelemre kényszerítette. Harcosainkat gyűjtőtáborokba és börtönökbe vették . . . De a MADOSZ harca tovább folyt. Ma ez a harc mindnyájunk kötelessége . . . A MADOSZ demokratikus népi erőink összefogásáért minden becsületes magyart zászlója alá hív. Testvéri jobbunkat nyújtjuk a magyar társadalom szabadságot és demokráciát akaró minden rétege felé . . . Tépjétek ki lelketekből, hogy még valaha is újból felütheti fejét közöttünk a nemzetgyűlölet átka, amely Erdély népeit egymással szembe tudta ugraszítani . . .

MAGYAROK! Minden magát demokratának valló magyarnak a MADOSZ-ban a helye . . . A MADOSZ újszervezési munkája megindult már. Lépéseket tettünk napilapunk megindítása érdekében is s így módunkban

lesz szólni hozzátk ezen az úton is. Mint a múltban, a MADOSZ ma is készen áll minden őszinte demokratikus kezdeményezés támogatására. Örömmel üdvözlí a Romániai Kommunista Pártnak egy Nemzeti Demokrata Arcvonal létesítésére irányuló állásfoglalását, hogy így a fasizmus ellen viselt harcban az ország összes őszinte demokratikus erői tömörülhessenek egy széles demokratikus kormány megvalósítása érdekében. Fel a küzdelemre a népi egységért, a demokratikus magyarságért, a román néppel való őszinte együttműködésért, Erdélynek a hitleri és horthysta elnyomók igájából való felszabadulásáért...

MAGYARORSZÁGI TESTVÉREK! Fordítsátok fegyvereiteket Hitler és magyar szolgái ellen! Csatlakozatok a szövetséges nemzetek harcához. Támogassátok minden eszközzel a fasizmus ellen küzdő Vörös és Román Hadsereget. Hárítsátok el a világszabadságért oly sokat vérzett magyar nép fejről a szégyent és gyűlöletet. Csak így kerülheti el a magyar nép, hogy a szövetséges nemzetek ítélőszéke előtt a hitleri gaztevőkkel közös bánásmódban részesüljön! A MADOSZ Brassó-Székelyföldi Újjászervező Bizottságának nevében: *Kurkó Gyárfás*, Kiss Gyula, Ördögh Sándor, Bara Samu, Lőrincz László, Márton István, Demeter András, Dávid Sándor, Kató József, Szemlér Ferenc, Csákány Béla, Mester Dániel, Pozsár András, Portik Ferenc, Lovász Ilona, dr. Szabó Zoltán.

(Szemlér Ferenc: *Harc szélmalomokkal*
Bukarest, Eminescu Kiadó, 1979.)

A MADOSZ CSATLAKOZÁSI NYILATKOZATA AZ ORSZÁGOS DEMOKRATIKUS ARCVONALHOZ⁹

Mi, a Romániai Magyar Dolgozók Szövetségének kiküldöttei, az 1944. október 4-5-én Bukarestben folytatott tárgyalások alapján a következő határozatot hoztuk:

A román népi demokrácia 1944. augusztus 23-án történelmének új szakaszához érkezett. A fasiszta-hitlerista rémuralom megdöntése után a román nép maga vette kezébe sorsának irányítását.

Mi, Romániában élő magyarok egy pillanatig sem válasszhatjuk el sorsunkat román testvéreink sorsától.

A Magyar Dolgozók Szövetsége a múltban is tántoríthatatlan híve volt a két nép közötti együttműködésnek. Szoros szövetségben élt Horea, Cloșca és Crișan unokáival. Ma ezt a szövetséget Budai Nagy Antal és Dózsa György szellemében még szorosabbra kívánja fűzni.

A fiatal román népi demokrácia vezérei széles szervezeti demokratikus arcvonalba hívják az ország összes erőit. Ez arcvonalnak a kommunista és szociáldemokrata pártokból létesült Munkás Egységarcvonal útján javasolt munkaterve, melyhez az ország összes demokratikus erői csatlakoznak, 4. pontjában kimondja, hogy

„Meg kell valósítanunk nemzetiségre, felekezetre és nemre való tekintet nélkül az ország minden állampolgárának teljes egyenlőségét... A nemzeti és felekezeti üldöztetést törvénnyel kell tiltani és büntetni.”

Feldolgozva a munkaterv teljes tartalmát, figyelembe véve minden különleges nemzeti kérdésünket, felelősségünk tudatában a munkatervet teljes egészében elfogadjuk és csatlakozunk az Országos Demokratikus Arcvonalhoz.

Meggyőződésünk, hogy ez az egyetlen helyes út, mely Hitler és szolgái által kisemmizett népünk fennmaradását biztosítja.

A háború még súlyos áldozatokat követel, s míg a szabadságért harcoló nemzetek fiai a harctereken véreznak, a véres kezű néparulók minden eszközt felhasználnak, hogy a nép ítéletének pillanatát elodázzák. A demokrácia soraiba férközve, hűségesen teljesítik Hitler és szolgáinak utasításait.

Szent meggyőződésünk, hogy népünk nyugalma csak akkor biztosíthatjuk, ha minden számításba jöhető demokratikus népi erő a munkaterv alapján megvalósítja az Országos Demokratikus Arcvonalat és annak kormányát.

Kelt Bukarestben, 1944. október 6-án.

Kurkó Gyárfás
Dávid Sándor

(*Népi Egység*, 1944. november 1.)

SZABADSÁGHARCOT VÍVUNK

*Kurkó Gyárfás beszéde
az MNSZ brassói nagygyűlésén,
1944. december 10-én*

Testvéreim! Elhívtunk ide titeket, hogy tájékoztassunk arról a munkáról, amelyet eddig végeztünk. Hamarabb nem tehattuk meg ezt a lépést, mert sokkal jobban rászorult testvéreink voltak az ország területén, akiknek segítségére kellett sietnünk. Szabadságharcot vívunk... Ez a szabadságharc nem új keletű. A MADOSZ-nak tízéves múltja van, de elődeinktől hagyományként szállott ránk a Dózsák, a Budai Nagy Antalok, a Petőfik harca. Ezért a szabadságharcért ontotta vérére a magyar nép évszázadokon keresztül.

... Mi nem bársonyszékekért harcolunk. Mi csak han-

got akarunk adni népünk szíve dobbanásának. Innen akarjuk kikiáltani, hogy a demokratikus Romániában még ma is verést kap a gyermek az iskolában, ha anyanyelvén beszél. Innen kiáltjuk ki, hallja meg a megye vezetőse is, hogy akad még csendő, aki megveri testvéreinket, ha szervezkedni mernek. Még mindig tesznek nemzetiségi megkülönböztetéseket.

Nem akarunk kivételt és előjogokat. De azt sem engedjük meg, hogy másodrendű állampolgárnak tekintsenek bennünket. Egyenlőséget akarunk, szabad nyelvhasználatot. Bezárt iskolák megnyitását. Magyar tagozatokat az állami iskolákban, állami költségen. Papjaink magyarul prédikáljanak a templomainkban. És ezt biztosítja nekünk a román demokrácia...

A szabadságért, melyet számunkra biztosítanak, kötelességeink is vannak.

Dolgoznunk kell az ország gazdaságának fellendítéséért. Tudjuk, hogy szabotázs folyik. Elvitték a munkásokat és az iparosokat a műhelyekből s a földműveseket a mezőkről, munkatáborokba, ahol semmi hasznat nem hajtanak. Munkájukat tizedannyi fizetett ember jól elvégzné, akiknek a fizetéséhez szívesen hozzájárulnának azok, akiket itthon hagytak. Minden lépést megteszünk a munkatáborok ügyében.

Ma a harcot nem vívhatja egy kis csoport. Az egész ország népének, amely a munkahiányt, nyomort és szenvedést érzi, harcra kell sorakoznia az Országos Demokratikus Arcvonal táborában.¹⁰ Vannak már minisztereink, a földművesek, a munkások és haladó értelmiségiek sorából. Ha ők maguk mögött tudják az országot, akkor a nép akarata lesz a legerősebb törvény.

(*Népi Egység*, 1944. december 12.)

KURKÓ GYÁRFÁS BESZÉL
A ROMÁNIAI MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG
ELSŐ KONGRESSZUSÁN,
KOLOZSVÁRON, 1945-BEN¹¹

Testvérek!

A romániai magyar demokrácia nevében üdvözlöm a román demokrácia legkimagaslóbb, kiemelkedőbb elharcosait, vezéreit, barátainkat, élükön Groza Péter miniszterelnök testvérünkkel, Teohari Georgescu belügyminiszter barátunkkal, Vlădescu-Răcoasa nemzetiségügyi miniszterrel és Luka Lászlóval, az Országos Demokratikus Arcvonal főtítkárával!

... A második világháború véget ért. A Magyar Népi Szövetséget az a szerencse érte, hogy a béke első napja munkában találta. Összejöttünk az ország minden részéből felekezetre, korra és nemre való tekintet nélkül, hogy sajátos problémáinkat egy hétig tartó állandó tanácskozások között megtárgyaljuk. Kongresszusunk felölelte mindazt, amit egy demokratikus népnek meg kell valósítania és amit egy lerombolt országban követelnie kell, hogy olyan demokratikus Romániát építsünk fel, amelyben nincs különbség állampolgár és állampolgár között.

... Kongresszusunk a mai nappal véget ért és lefektette a magyarság mindennemű kérdéseiben az irányvonalakat. Szervezeti politikánk a teljes és soha meg nem bomlasztható demokratikus magyar népi egység. Belpolitikánk az itt élő népekkel való, a román néppel való teljes kibékülés és szövetség. Minden erőnkkel felsorakozunk egy emberként Groza Péter és kormánya mögé, mert ... Románia élére egy olyan kormány kerül, amely kormánynak egyik első teendője az volt, hogy politikai szótárából kitörölje a „kisebbségek” kifejezést. Romániában békében élő nemzetiségek vannak. A demokrata kormány, élén Groza Péter miniszterelnökkel, Románia

minden polgárának, tekintet nélkül a nemzetiségére, egyenlő jogokat biztosít. Ez a kormány törvénybe iktatta a nemzetiségek jogait. Ez a kormány a földosztás során a magyar parasztnak és a román parasztnak egyaránt adott földet. De ezt a földet a román parasztnak és a magyar parasztnak egyformán meg is kell védenie!

... A román demokrata kormány magyar egyetemét, magyar iskolákat biztosít. A román demokrata kormány az erdélyi magyarságnak biztosítja azt a jogát, hogy mint állami hivatalnok, része legyen az állami élet intézésében. Nincs különbség munkás és tisztviselő között. Ezeket a szabadságjogokat, ezt az egyenlőséget, ezeket az igazi jogokat, igazi szabadságjogokat, melyeket már megadott a kormány, csak úgy lehet kiszélesíteni és megtartani, ha véget vetünk minden sovíniszta megnyilvánulásnak, ha azt a megengedett magyar zászlót nem azért tűzzük ki, hogy provokáljuk vele a román tömegeket, hanem azért, hogy együtt hordozva a román zászlóval kimélyítsük testvériségünket!

... A magyar népnek feladata, hogy ezzel a közeledéssel elősegítse nemcsak az országban élő demokrácia megerősödését, hanem a magyar reakció megdöntését és a magyar demokrácia kiépítését s a két ország közötti örök béke megteremtését is. Eképpen a román–magyar barátság elősegítésével a magyarság támogatja Groza Péter miniszterelnöknek azt a tervét, hogy a két ország között olyan szövetség jöjjön létre, hogy e két ország népe soha többé ne verekedjék egymással, hanem közösen védjék meg szabadságaikat és jogaikat.

A román–magyar barátság lesz a biztosítéka annak, hogy a Duna-medencében a népek megtalálják az utat a béke biztosítására és soha többé nem lesznek eszközei semmiféle imperializmusnak más népek leigázására. A román–magyar barátság elősegíti azt, hogy a szomszédságunkban lévő összes népek testvériesen összefog-

janak s bekapcsolódnak a világ szabadságszerető népeinek családjába és a Szovjetunióval, a győzelmes, hatalmas Szovjetunióval szövetségben a békét felépítsék, megvédjék, és elősegítsék a népek boldogulását.

Népünk fejlődéséért, szabadságáért éljen a román-magyar barátság!

EZT KÍVÁNJUK, EHHEZ RAGASZKODUNK!

Az országos kongresszus határozati javaslata

A Romániai Magyar Népi Szövetség 1945. május 6-a és 12-e között Kolozsváron tartott országos kongresszusának befejező nyilvános nagygyűlésén a kongresszuson hozott határozatok alapján a következőket állapította meg:

1. A Romániai Magyar Népi Szövetség 1945. május 6-tól május 12-ig Kolozsváron megtartott országos kongresszusán 23 vármegye magyarsága képviseltette magát korra, nemre és felekezetre való tekintet nélkül. Egy hétig tartó tanácskozások felölelték az itt élő magyarság minden kérdését és lefektették azt a gazdasági, közművelődési és politikai irányvonalat, amelyen minden becsületes, demokratikus romániai magyarnak haladnia kell. Megszületett a rég várt és soha meg nem bontható teljes demokratikus magyar népi egység.

2. A Romániai Magyar Népi Szövetség országos nagygyűlése leszögezi, hogy célkitűzéseit Groza Péter kormányával, amely iránt legteljesebb bizalmunkat fejezzük ki, és a többi demokratikus erőkkel a legszorosabb együttműködésben, a román és a magyar tömegek baráti közzeledésén keresztül kívánja megvalósítani, mert meggyőződése, hogy a romániai magyarság nemzeti jog-

egyenlőségének legbiztosabb záloga a román és a magyar tömegek kibékülése és testvéri együttélése. Ez az út vezet a demokratikus Románia és Magyarország baráti közzeledéséhez, a Duna-völgyi népek demokratikus szövetségéhez is, nagy támaszokkal, a Szovjetunióval való szoros szövetségben.

3. Mély hálánkat fejezzük ki a diadalmas Vörös Hadsereg iránt, amely az ország népeit, s így az itt élő magyarságot is felszabadította a fasiszmus zsarnoksága alól, megteremtve a nemzeti jogegyenlőség és az emberi szabadságjogok alapfeltételeit. Különösképpen mély hálával és szeretettel gondolunk a Vörös Hadsereg nagy vezérére, a népek atyjára, Sztálin tábornagyra, aki a Groza Péter miniszterelnökhöz küldött táviratával megdönthetetlen biztosítékot nyújtott a nemzeti jogegyenlőség megvalósítására és tiszteletben tartására.

4. A román és a magyar nép közötti minél szorosabb baráti együttműködés érdekében a Romániai Magyar Népi Szövetség az itt élő magyarság országos kérdései közül a következő kérdések demokratikus szellemű rendezését tartja a legsürgősebbnek:

- a) az állampolgárság rendezése, különös tekintettel a sajátos viszonyokra;
- b) a nem fasiszta eltávozottak visszatérésének rendezése;
- c) az anyanyelv használatának tiszteletben tartása;
- d) az észak-erdélyi demokratikus közalkalmazottak besorolása;
- e) a dél-erdélyi területeken élő magyarság bekapcsolása a közigazgatásba;
- f) a magyar anyanyelvű közoktatás biztosítása;
- g) a kolozsvári magyar egyetemi oktatás állami biztosítása;
- h) a székelyföldi népfellegel áttelepítésének megnyugtató megoldása;

i) a földosztás ellenőrzése a nemzeti jogegyenlőség szempontjából is;

j) eltörlése mindazoknak a törvényeknek, amelyek megkülönböztetést tesznek nemzetek, fajok és vallások között.

A Romániai Magyar Népi Szövetség megfelelő szakemberekkel és tervezetekkel támogatni fogja a kormányt, hogy ezeket a kérdéseket a kongresszus határozatainak szellemében minél tökéletesebben sürgősen megoldhassa.

ORSZÁGOS PETŐFI-ALAPOT!

Felhívás a romániai magyar néphez¹²

Magyar testvérek! Földművesek, munkások, polgárok! Románia demokratikus fejlődése lehetővé tette az ország magyarsága számára, hogy szoros egyetértésben Groza Péter kormányával, saját maga vegye kezébe sorsa irányítását. Fel kell számolnunk végre azzal a hiedelemmel, hogy a másoktól nyert szabadságot mások is örizzék meg számunkra és minden erőnk latba vetése helyett örökké mástól várjunk segítséget.

Össze kell fognia végre minden becsületes érzésű és építő szándékú magyarnak, hogy közös erővel újjáépíthessük mindazt, amit a német hordák és nyilas csatlósai elpusztítottak, hogy megvalósíthassuk mindazt, amire a magyar népnek itt Romániában gazdaságilag, politikailag és kulturálisan szüksége van.

Ne várjunk mindent mástól.

Segítsünk önmagunkon!

Teremtsünk közös erővel olyan alapot, amelyből leg-sürgősebb népi kiadásainkat fedezhetjük.

Gondoljunk gyermekeink oktatására! Nem tudjuk az ősszel megnyitni iskoláinkat, ha gyorsan nem gondosko-

dunk rendezetlen állampolgárságú szakembereink megtartásáról, s új tanszemélyzet neveléséről. A Magyar Népi Szövetség magára kívánja vállalni mintegy ezer olyan egyetemi és középiskolai tanár, valamint tanító ellátását, akik rendezetlen állampolgárságuk miatt ideiglenesen semmiféle fizetést nem kaphatnak. Bár kormányunk egy évre szerződést köt mindannyiukkal, nehogy a magyar tanügy hiányt szenvedjen, a szerződés megkötéséig s a besorolásokig mindezeknek a tanároknak és tanítóknak a megélhetését biztosítanunk kell. A dél-erdélyi magyarságot csak úgy tudjuk már őszre megfelelő tanszeméllyel ellátni, ha pénzt teremtünk elő és a nyáron saját költségünkön tanfolyamokat szervezünk szükségitanitók kiképzésére.

Újja kell szerveznünk mezőgazdasági szakoktatásunkat is, hogy gazdatanfolyamok, valamint az alsó-, közép- és felsőfokú mezőgazdasági oktatás megszervezésével elősegítsük a több termelést.

Pénz hiányában csődbe jutott a magyar színjátszás ügye, s az újjászervezés fontosságát növeli, hogy a múltban kiváltságosaknak szolgáló színházkultúránk ma már népi közügy.

Sokáig sorolhatnók mindazokat a hiányokat, melyek betöltéséről a háborút követő gazdasági nehézségek közepette nem lehetett még gondoskodnunk. A szükség azonban annyira égető, hogy nemzetiségi életünk újjászervezéséhez saját erőnkől kell hozzáfognunk.

Most, amikor országszerte a világszabadság nagy magyar költőjének, Petőfi Sándornak segesvári emlékünnepe készül Románia magyar népe, felhívunk minden romániai magyar embert, minden magyarokból álló szervezetet és közületet, s minden magyar gazdasági, kulturális és egyházi intézményt, hogy a legnagyobb társadalmi erőfeszítést kifejtve járuljon hozzá egy országos magyar alap létesítéséhez.

Aki csak teheti, juttassa el adományát közvetlenül a Magyar Népi Szövetség országos központjához Kolozsvár, Majális utca 22. alá. Telefonszámunk 204.

Ugyanekkor minden tagozatunk minden szervezője juttasson el Petőfi-emléklapokat minden magyar házhoz és műhelyhez. Ezek a Petőfi-emléklapok központunkban szerezhetők be, telefonhívásra is. A beérkező adományokat összes lapjainkban nyilvánosan nyugtázzuk.

Az alapot halhatatlan költőnk nevével Petőfi-alapnak neveztük el, s minden olyan népi célra juttatunk belőle, amelynek támogatása sürgős és közérdekű.

Nélkülöző tanáraink segélyezésére a gyűjtést már meg is kezdtük és sajtóalapunkból kiutaltuk máris az első tanári fizetéseket. Hálásan mondunk itt köszönetet Márton Áron római katolikus püspökünknek, aki gyorssegély alakjában hárommillió lejes adományával elsőnek járult hozzá az egyetemi és közművelődési célokat szolgáló Petőfi-alap felállításához.

Legyen a Petőfi-alap megteremtése népünk demokratikus összetartásának és építő szándékának jelképe!

Kolozsvár, 1945. június 17.

A Magyar Népi Szövetség Országos
Végrehajtó Bizottságának nevében
Kurkó Gyárfás

(*Világosság*, 1945. VI. 21.)

HARCOS ÜZENET MINDEN OLVASÓHOZ

Néhány nap óta a *Világosság* a Magyar Népi Szövetség tulajdonába és ellenőrzésébe ment át, ami azt jelenti, hogy ez a lap az egész romániai magyarság egyetemes

szócsövévé, népi demokratikus harcának irányítójává és érzelmeinek kifejezőjévé vált.

Lapunk háta mögött egy félmillió tagot számláló, hatalmas tömegszervezet áll: a Magyar Népi Szövetség, mellyel, mint a magyar nép érdekeit védő, s a demokratikus Groza-kormányt támogató politikai szervezettel, mindenkinek számolnia kell. A Magyar Népi Szövetségnek minden becsületes romániai magyar tagja kell legyen. Kétféle magyart azonban nem vehetünk be: az olyant, aki népének árulójává vált, s azt, aki egyesületi vagy bármilyen csoport önzését az egyetemes népi érdekek fölé helyezve külön utakat keres, hogy ezáltal gyöngítse nemzetiségünket, a reakciós nyomással szemben szükséges ellenállóerőnket, a román haladó demokrácia megerősödését s a két nép kibékülésének ütemét, elősegítvén a reakciót, mely úton-útfélen népi közművelődésünk szabad fejlődésére tör...

Az itt élő magyarságnak végre tudnia kell, hogy csak egyetlen útja van nemzetiségi jogaink biztosítására, és ez a Magyar Népi Szövetséghez való szoros felzárkózás. Ez a szervezet egyetlen nemzetiségpolitikai érdekképviselőtünk, melyhez a fasiszta világnézetet kivéve minden politikai árnyalatunknak tartoznia kell. Politikánk tehát nem párt-, hanem szigorúan népi politika, mely mindenekelőtt sajátos népi és nemzetiségi érdekeinket szolgálja. S hogy ez az érdekképviselőtökéletes legyen, szükséges, hogy a legkisebb falutól a központig kivétel nélkül harcos szervezeteink legyenek. Élükre a legbecsületesebb, bátor és gerinces, a demokráciáért fáradságot nem ismerő vezetőségeket kell állítani. Itt, a falvak népe és a haladó értelmiség oldalán elsősorban a magyar munkásságra vár nagy szerep, arra a munkásságra, mely a múltban éppen azért harcolt, hogy tömegszervezeteink hangadója legyen, ma azonban, amikor erre már megvan minden le-

hetőség sorainkban, még nem foglalta el azt a helyet, amely harcos hagyományainál fogva őreá vár.

A szakszervezetek gazdasági érdekeket képviselnek, s így nemzetiségre való tekintet nélkül minden munkásnak bennük van a helye. A magyar munkásoknak ott kell lenniük az osztályharcos alapon álló politikai pártokban is, amde, mint magyarok, általános nemzetiségi érdekeiket a Magyar Népi Szövetségen át kell képviseljék és képviseltesék. A szövetséges demokrata szervezetekkel együttműködve csakis így leszünk képesek arra, hogy összes nemzetiségi intézményeinket, így iskoláinkat, színházunkat, tudományos őrhelyeinket, s minden más kulturális intézményünket nemcsak hogy demokratizáljuk és megerősítsük, hanem azokat az eddigieknél sokkal szélesebb alapokra helyezve, színvonalukat emeljük, s működésüket és teljes jogvédelmüket a legkomolyabban biztosíthassuk.

(*Világosság*, 1945. augusztus 9.)

ANNYI A JOGUNK, AMENNYIT KI TUDUNK HARCOLNI

*Kurkó Gyárfás beszéde
az MNSZ brassói nagygyűlésén,
1945. augusztus 26-án¹³*

... A Magyar Népi Szövetség a romániai magyarság egyetemes demokratikus szervezete. Fel kell ölelnie az egész magyarságot, társadalmi rétegződésre való tekintet nélkül. Itt, ebben a szervezetben a helye a magát kommunistának valló munkásnak éppen úgy, mint a demokrata érzelmű püspöknek és gyárosnak is. Aki a magyarság demokratikus jövőjét szívén viseli, bárki legyen az, bármi-

lyen társadalmi réteghez tartozzék, baráti kezet nyújtunk neki...

Az egész magyarságnak tudnia kell, hogy a Magyar Népi Szövetség független nemzetiségi politikai szervezet. S mint ilyen, egyenlő félként szövetségben állunk az ország többi demokratikus szervezetével. Szervezeteink utasításait saját központjuktól kapják. Ahol ezt nem tartják be, ott majd úgy fogunk intézkedni, hogy olyan vezetőket állítsunk az élre, akik a nép akaratát szem előtt tartva, tudják azt, hogy egyetemes népi politikát kell folytatnunk.

Ahhoz, hogy jogainkat kivívjuk, tömegeinknek szorosan fel kell zárkózniuk szervezetünk köré.

Mindenkinek meg kell értenie, hogy csak egy utunk van, az az út, amelyen a Magyar Népi Szövetség halad. Ez az út az igazi demokrácia útja, és annak a demokráciának az útja is, amely elismeri teljes nemzeti jogegyenlőségünket. Ezt a jogegyenlőséget Sztálin generálisszimusz távirata biztosította számunkra.

A demokráciának tartalmat kell adnunk, mert különben csak üres szólam marad. Kormányunk tisztában van azzal, hogy csak akkor beszélhetünk demokratikus Romániáról, ha egészséges nemzetiségi politikát folytat. Ezt az egészséges nemzetiségi politikát szabotálják azok a fasiszták és reakciós közegek, akik még bent vannak az államgépezetben...

Miután országos központunkat a szükséges formában életre hívtuk, szakosztályaink megkezdték a kimutatások elkészítését a romániai magyarság helyzetéről, adatokkal támasztva alá mindazokat a sérelmeket, amelyek a magyarság rovására még történnek. A Magyar Népi Szövetség 30 tagú küldöttsége Bukarestbe utazott, hogy a kormánnyal felvegye a tárgyalásokat. Ezeken a tárgyalásokon a romániai magyarság jogait akarjuk tisztázni, hogy

azután ez a magyarság, ha kell, fegyverrel a kezében is megvédje a román demokrata kormányt . . .

Az ország társadalma egy emberként áll a Groza-kormány mellé, és tiltakozik az ilyen reakciós fondorlatok ellen, amelyek a kormányt félre akarják állítani. Elég volt a 25 éves áldemokráciából, ahol minden jogunktól megfosztottak és valóságos rabszolgasorsba döntöttek. Hogy milyen alapos munkát végeztek, azt bizonyíthatja, hogy csak Dél-Erdélyben 250 elemi iskolára van szükségünk, hogy gyermekeink saját anyanyelvükön tanulhassanak. Aki arra tör, hogy ez ne valósulhasson meg, az nemcsak a román demokráciával, hanem az egységes, kétmillió magyarssággal is szembekeverül . . .

Mint már mondtam, országos küldöttségünk Bukarestben tárgyal. A Minisztertanáccsal pénteken volt együttes ülésünk. Azonkívül a minisztériumokban szakembereink folytatják a tárgyalásokat. Szerdán újabb minisztertanács lesz, amelyen részt veszünk, és amellyel reméljük, hogy be is fejezzük a tárgyalásokat.

Addig is, tájékoztatásképpen, néhány adatot akarok itt feltárni az elintézettnék tekinthető ügyekről . . .

A Belügyminisztériumban folytatott tárgyalásaink eredményeképpen elértük, hogy a csendőrség 60 százalékát, a nemzetiségi arányszám szerint, a helyi lakosságból állítjuk össze. A személyeket a helyi demokratikus szervezetek ajánlása alapján jelöljük ki. A nyelvhasználat tekintetében elrendezték, hogy minden hivatalos közleményt és rendeletet magyar nyelven is jelentessenek meg az olyan közigazgatási körzetben, ahol magyar lakosság is van. Ami az állampolgársági kérdést illeti, úgy döntöttek, hogy csak azoknak kell az országot elhagyniok, akik 1945. szeptember 1-jéig idegen országokból szivárogtak be, vagy azoknak, akik 1940 után jöttek Erdély területére, közben elmenekültek, és most újból visszatérnek. Újabb rendelkezésig ezek is megmaradhatnak az országban.

Az összes politikai gyűjtőtáborokat bizottság fogja felülvizsgálni. E bizottságban, a demokrata szervezetekkel együtt, a Magyar Népi Szövetség is részt vesz. Intézkedés történt, hogy azokat az internáltakat, akiknek az ügyét kivizsgálták, szabadon bocsássák.

A Vörös Hadseregnek Erdélybe való bevonulása után több magyar parasztot és munkást, akiknek demokrata magatartása közismert volt, a reakciós hatóságok mint partizánokat összeszedték, és átadták a szovjet hatóságoknak. Ezeknek az érdekében érintkezésbe léptünk a szovjet katonai hatóságokkal. Azt a választ kaptuk, hogy ezek a katonai foglyokkal együtt vannak, és rövidesen hazatérhetnek.

A Magyar Népi Szövetség kérésére új egészségügyi be-sorolási rendelet készül, amely tekintetbe fogja venni a nemzetiségi arányszámot. Az arra hivatott bizottságban a Magyar Népi Szövetség is helyet foglal. A földművelés-ügy terén a csíki magánjavak az állami rezervákból visszaállíttatnak. Ezeknek a magánjavaknak az ügye 25 éve vita tárgyát képezte, míg végül államosították. Az ügyet a genfi nemzetközi bizottság is letárgyalta, de eredménytelenül. Groza miniszterelnök most elismerte, hogy ezek a javak a Csík megyei népet illetik meg.

Éppen az állampolgársági törvény révén érte a magyarságot a földreform során egy másik nagy sérelem. Azokat, akik átmentek [Észak-Erdélybe], hogy ne fogjanak fasiszta fegyvert, idegen állampolgároknak minősítették. Torda megyében két-három holdas birtokokat is kisajátítottak mint idegen vagyont. Ebben az ügyben is közbenjártunk, és a földreformot a nemzetiségi sérelmek figyelembevételével felülvizsgálják. A kormány bizottságot küldött ki ebben az ügyben, a Magyar Népi Szövetség részvételével . . .

(Népi Egység, 1945. augusztus 28.)

*Kurkó Gyárfás beszéde az MNSZ nagygyűlésén
Kolozsvárott, 1945. szeptember 6-án*

Ezelőtt egy esztendővel, amikor Bukarestben a volt MADOSZ küldöttsége leült tárgyalni a romániai demokratikus erők képviselőivel, akkor adta ki az Országos Demokratikus Arcvonal ismeretes platformját közös kormányzati munkatervéről. Akkor ezt a munkatervet a magunk részéről is felülvizsgáltuk, és a kívánságoknak megfelelően módosítottuk is egyenéhány pontját, főképpen azokat, amelyek a romániai magyarságot érdekelték, de elsősorban azt, amely az ország egész földműves-társadalmát érintette: a földreform kérdését. Másodsorban az itt élő nemzetiségek teljes jogegyenlőségének a biztosításáért álltunk ki! Ennek keretében egyházaink szabad működésének biztosításáért a mai demokratikus szellemnek megfelelően, és iskoláink, közművelődésünk teljes biztosításáért, anyanyelvünk szabad használatával. Ez volt a programunk...

A nemzetiségi sors állandó harcot jelent. A magyarságnak tudnia kell, hogy csak egy útja van, és az a Magyar Népi Szövetség, ahol összes nemzetiségi jogait védheti, kivívhatja, biztosíthatja. Itt a helye minden becsületes magyarnak, bármely politikai irányzathoz tartozzék is, akkor is, ha tagja osztályharcon alapuló szakszervezeteknek, a kommunista pártnak, a szociáldemokrata pártnak, vagy más tömegszervezetnek. A pártokban minden haladó eszméért küzdő magyarnak részt kell vennie a mi szervezetünkben is, hogy kivívja nemzetiségi szabadságunkért folytatott harcunkat. Mint harcos, egységes nemzetiségi szervezet, a teljes jogegyenlőség alapján állunk az Országos Demokrata Arcvonnallal, a demokrata

szervezetekkel, köztük elsősorban a kommunista párttal...

A Magyar Népi Szövetség csak akkor fejthet ki egészséges és eredményes munkát, ha – a fasiszták és reakció-sok kivételével – az egész magyarság a háta mögé áll. Ha ez nem történik meg, ha tömegeink különböző szobapolitikusok befolyása alá kerülnek, akkor majd ne csodálkozzunk azon, hogy egyik napról a másikra elvesztjük iskoláinkat és más közművelődési intézményeket...

A Magyar Népi Szövetségnek elsősorban legnagyobb társadalmi rétegünket, a parasztságot és a haladó szellemű értelmiséget kell felemelnie. Éppen ezért ebben a szervezőmunkában részt kell vennie a munkásságnak is, amely egészséges, erős harcos szellemmel itathatja át tömegeinket. Egészséges nemzetiségpolitikai magatartás nélkül nincs sem demokratikus ország, sem demokratikus kormány, sem demokratikus szervezet. Tartalmat kell vinnünk a szavakba és a cselekedetekbe...

Ha leküzdjük a még jelentkező válságokat, akkor továbbléphetünk előre a követelések útján. Legyünk tudában annak, hogy amilyen mértékben mélyül országunkban a demokrácia, olyan mértékben mélyülnek az együtt lakó népek kapcsolatai és fejlődik tovább a nemzeti jogegyenlőség.

(*Világosság*, 1945. szeptember 8/9.)

*„Erdély nemzetiségi kérdése nem határkérdés,
hanem a demokrácia megerősödésének,
a nemzetiségi jogegyenlőség megvalósításának,
a határok feloldásának kérdése”*

*Kurkó Gyárfás beszéde az MNSZ székelyudvarhelyi népgyűlésén,
1945. március 27-én*

... Nem vagyunk győztesek ebben a háborúban, sem mi, sem román testvéreink! A bűnösök oldalán a helyünk a béketárgyalásokon! Nem tőlünk függ, hová tartozunk! Nekünk csak egy célunk és teendőnk lehet: harcolni az összes együtt élő népek egyenlőségéért és testvériségéért, harcolni soraink megtisztításáért, hogy kiérdemeljük a szövetségesek, elsősorban a Szovjetunió bizalmát.

Ne beszéljünk tehát arról, hogy a határok Berlinnél, Udvarhelynél vagy Moszkvánál húzódnak-e el. Minket csak egyetlen dolog érdekelhet, hogy minél szorosabbra fűzzük kapcsolatainkat román testvéreinkkel, és hogy ne tegyenek kivételt állampolgár és állampolgár között. Ez a demokrácia, ezért lenghet ma ez a magyar szín szerveztünk székházán, mint ahogy az Ekésfrontba tartozó testvéreink is kiteszik a maguk nemzeti színeiket. Ezt adta nekünk a Magyar Népi Szövetség féléves harca: amit nem tudott elérni 25 év alatt a Magyar Párt reakciós vezetősége, amelyben Gyárfás Elemérék a Brätüanukkal, Maniukkal paktáltak, suttyomban, miközben miközöttünk revizionizmusról sugdolóztak. De gyermekeinket ugyanakkor megpofozták az iskolában, ha magyarul mertek megszólalni!

Az őszinte demokrácia harca túlnyúlik a határokon. Hiszen gazdasági érdekeink, a szabadság és a népek testvérisége szempontjából az az érdekünk, hogy minél szorosabbra fűzzük kapcsolatainkat a többi délkelet-európai kis néppel és nagy szomszédunkkal, a Szovjetunióval ...

(Népi Egység, 1945. április 1.)

A NEMZETISÉGI SORS ÁLLANDÓ KÜZDELEM

*Kurkó Gyárfás beszéde az MNSZ nagygyűlésén Kolozsvárott,
1945. szeptember 6-án*

Minden becsületes, öntudatos munkás, földműves és haladó értelmiségi tudja, aki a politikai eseményeket 1940-től nyitott szemmel figyelte, hogy a fasizmus ellen küzdő nagyhatalmak semminemű olyan intézkedést nem ismernek el, amelyet a fasiszta hármasszövetség hozott, következésképpen tehát Erdély kettévágását sem, és a múlt béketárgyalások döntései maradnak érvényében egészen a következő béketárgyalásokig...

Erdély az erdélyieké volt és azoké kell hogy maradjon mindig. Ha tehát a reakció olyan suttogásokkal vádolja a Magyar Népi Szövetséget, hogy eladta Erdélyt: ez kell, hogy legyen a válaszuk. Ha pedig az a román reakció vádolja a román népi demokráciát, hogy Romániát eladta a magyaroknak – amely az ország függetlenségét és szabadságát úgy képzei el, hogy a magyar nemzetiség kimaradjon belőle –, nekik is ugyanez legyen a mi válaszuk.

Erdélyben különböző ajkú népek élnek, és téved a magyar és a román reakció, ha azt hiszi, egyoldalúan el lehet intézni azt, hogy itt béke legyen... Tudjuk, hogy nem tőlünk függ a világpolitika alakulása, de törhetetlen akarással küzdünk jogainkért mindazokkal szemben, akik meg akarnak fosztani ezektől a jogoktól, legyenek azok román vagy magyar reakciósok...

(Világosság, 1945. szeptember 8–9.)

AZ EGÉSZ MAGYARSÁG GYÁSZJA

Meghalt Bartók Béla, a Duna-völgyi népek ősi dallamkincsének kutatója, a legnagyobb magyar zeneszerző. Művészete az új szociális kultúrát, magatartása a faszizmussal szemben álló demokrácia magasrendű emberiségét fejezte ki. Önkéntes száműzetésben halt meg New Yorkban, váratlanul gyászba borítván az egész magyar népet.

A Romániai Magyar Népi Szövetség a nagy halott tiszteletére gyászt tart, s felszólítja minden szervezetét, valamint a magyar intézményeket, hogy tűzzék ki a gyászlobogót, s emlékezzenek meg Bartók Béla példamutató életéről és művészetéről.

Kolozsvár, 1945. szeptember 28.

Kurkó Gyárfás elnök

(Világosság, 1945. szeptember 30.)

MIÉRT VÁLASZTOTTUK A HALADÓ DEMOKRÁCIÁT?

1944 őszén két demokrata csoport volt az országban. Miután a MADOSZ október 6-án megtette ismeretes nyilatkozatát, egyesek azt kérdezték, hogy miért csatlakoztunk az egyikhez és miért nem a másikhoz. A két demokrácia közül az egyik haladó, a másik az úgynevezett konzervatív. Az egyiket képviselték jelenlegi szövetségeseink, a másikat pedig Maniuék. Ez az utóbbi volt az a demokrácia, amelyet egyes külföldi reakciós körök is támogattak.

A konzervatív demokráciából kivettük a részünket 25 éven keresztül. Ismertük jól minden oldaláról. Tudjuk, milyen sorsot szántak nekünk, és mit valósítottak meg 25 éven keresztül. Tudjuk, mit akartak a múlt év augusztus

23-a után. Tudjuk, mit kezdtek még most is, és mit akarnak adni újból, amikor választásokról esik szó. Ez a demokrácia 25 éven keresztül minden nemzeti hagyományunktól teljesen meg akart fosztani. Nem kevesebbet, mint a nyelvünket akarták elvenni. Augusztus 23-ával azt hitték, hogy mivel hozzájárultak a változáshoz, minden szabaddá vált számukra, port lehet hinteni a világ szemébe, és minket is be lehet csapni. Azt hitték, hogy ők, mint „demokraták”, ki tudnak irtani bennünket, és a Maniugárdák hozzá is fogtak a kivégzésekhez.

A másik demokrácia, a haladó, mellénk állott. De nemcsak akkor állott mellénk, hanem mellettünk volt a 25 éven keresztül folytatott földalatti harcokban is. Nem is választhattunk volna más szövetségest. Ma az egész világ új életforma felé halad. Nemcsak itt, a Szovjetunió szomszédságában, hanem az egész világon. Amerikában, Angliában és ezeknek a hatalmaknak a gyarmatbirodalmain is. Nekünk tehát nem pillanatnyi eredményekért kellett szövetségeseket választanunk, hanem a jövőnkért. Messze előre vetített pillantással meg kellett találnunk azt az irányt, amelyet a romániai magyar népnek követnie kellett fennmaradása érdekében. Így történt, hogy a haladó demokrácia mellett köteleztük el magunkat.

A haladó demokrácia állandóan fejlődik és távolabbi célja a tökéletes társadalom felépítése. A konzervatív, a maradi demokrácia ragaszkodik a múlt kiélt hagyományaihoz, a sír szélén áll, és haldoklásának beteg terméke a fasizmus. Ez a demokrácia növelte naggyá Hitlert, csatlósáival és szolgálóival együtt. Mozgalmunk megindulásakor is világosan láttuk ezt, de ma is csak ilyen szempontból kell elbírálnunk mindennemű olyan kérdést, ami erre a két demokráciára vonatkozik és esetleg vitára ad alkalmat.

A haladó demokrácia folytatja azt a mozgalmat, amely minden államban feltörekvőben van. Ezért harcolnak a

gyarmatokon is az elnyomott nemzetiségek, mert le akarnak rázni az elnyomó gyarmattartó birodalom igáját. És bármilyen kis nép vagyunk, mi sem tudunk a két tábor között megállni vagy félrehúzódni. Vagy beletartozunk az egyikbe, vagy beletartozunk a másikba. Az egyik a múltat és a halált jelenti, a másik a jövőt és a haladást. Lehetnek még sérelmeink vagy panaszaink, de a történelmi fejlődésnek kell minket vezérelnie. Azt kell néznünk, hogy a népünkön esett sérelmek honnan származnak, hogyan tűnhetnek el és hogyan alapozhatjuk meg végre nemzetiségünk teljes jogegyenlőségét és mindennemű jogainak tiszteletben tartását. Ezt pedig csak a haladás szelleme biztosíthatja.

Ezért választottuk hát a haladó demokráciát.

(Népi Egység, 1945. október 21.)

MAGYAR TESTVÉREK!

Hat hónap telt el azóta, hogy a romániai magyar demokrácia, a Magyar Népi Szövetségbe tömörülve, megtartotta első szabad országos kongresszusát. Ez a kongresszus, amelyen 1945. május 7. és 13. között az itt élő magyarság összes sajátos nemzetiségi kérdéseit feldolgoztuk, félreérthetetlenül leszögezte, hogy a romániai magyarság szabadságjogainak teljes mértékben való megvalósulásához elkerülhetetlenül szükséges egy erős és soha meg nem bomtható demokratikus népi egység. Ennek a népi egységnek alkotó tagjává kell hogy váljon minden becsületes magyar, társadalmi helyzetre, felekezetre, nemre és demokratikus politikai árnyalatra való tekintet nélkül. Ellenben nincs helye köztünk azoknak a reakciós elemeknek, akik a múltban a pusztulás útjára vittek és a jelen-

ben is a népámítás eszközeivel a béke és szabadság ellen-
segeinek jármába fognák.

Kihangsúlyoztuk és kihangsúlyozzuk ma is, hogy mint demokratikus nemzetiségi egység, a nemzeti jogegyenlőség és társadalmi haladás alapján szövetségben állunk az Országos Demokratikus Arcvonalba tömörült politikai szervezetekkel. Meg vagyunk győződve, hogy a fasiszta rablőháború folytán reánk szakadt nyomorúságból csak egy kivezető út van: a román haladó demokráciával való szoros együttműködésünk. Minden erőnket mozgósítanunk kell az ország újjáépítése érdekében éppúgy, mint jogegyenlőségünk tényleges megvalósításáért, saját belső intézményeink felvirágoztatásáért. Ugyanakkor közösen kell, hogy vállaljuk a harcot a békés munkát aláaknázó mindkét oldali reakció ellen.

Meg vagyunk győződve arról, hogy ez az előfeltétele az Erdélyben együtt élő és a történelem által egymásra utalt két nép, a román és a magyar kibékülésének és testvéri együttműködésének, amelynek kezdeményezői szabadságharcos nagy elődeink, a Budai Nagy Antalok, Kossuth Lajosok és Ady Endrék voltak.

Szilárdan valljuk a közös érdekű Duna-völgyi államokkal való szövetséges jó viszony megvalósításának szükségességét nagy támaszunkkal, a Szovjetunióval és minden békeszerető állammal szoros barátságban.

Különös bizalommal tekintünk a Szovjetunió felé, amely a világ népeinek példát mutatott a nemzetiségi kérdés megoldására. Neki köszönhetjük a fasiszta rabságból való felszabadulásunkat és a Maniu-gárda garázdálkodásának a megakadályozását; neki köszönhetjük azt a tényt, hogy a felszabadított Észak-Erdélyt a demokratikus Groza-kormány kapcsolta be az ország vérkeringésébe és nem a népgyilkos reakció.

A Romániai Magyar Népi Szövetség amilyen becsületet állampolgári köteleességtudással kapcsolódik bele az

ország demokratikus újjáépítésébe, ugyanolyan határozottan jelenti ki, hogy a demokrácia felépítésének nélkülözhetetlen alapköve a román nép fiaival való egyenlő jogaink gyakorlati megvalósítása.

Tudatában vagyunk annak, hogy az erdélyi nemzetiségi kérdés megoldása nem határkérdés, hanem a demokrácia megerősödésének, a nemzeti jogegyenlőség tényleges megvalósítása, a határok feloldásának kérdése. Nem helyeselhettünk semmiféle olyan törekvést akár magyar, akár román részről, amely a bécsi döntéshez hasonló módszerrel, a nemzetközi reakció szolgálatában, Erdélyből újra háborús tűzfészket teremtene.

Amilyen őszintén valljuk a román haladó demokráciával való együttműködésünk szükségességét, olyan nyíltan és őszintén kívánjuk a Magyarországgal való szoros gazdasági, közművelődési és politikai együttműködést, az útlevélkényszer megszüntetését és a vámhatárok eltörlését. Ez az együttműködés megteremti az előfeltételeit annak, hogy az évszázados ellenségeskedést eltüntetve, Erdély a két népet eltérhetetlen egységbe kovácsolja.

Tudatában vagyunk a rablógyilkos fasiszta háború okozta nehézségeknek, amely tönkretette gazdaságilag az országot és megmérgezte a népek szellemét. Ezért is elismeréssel tartozunk a Groza-kormánynak azért az erőfeszítésért, amelyet politikai jogaink, anyanyelvű oktatásunk, gazdasági érdekvédelmünk biztosítására kifejtett a román reakció szabotálása és a magyar reakció provokáló magatartása ellenére.

Nem felelne meg az igazságnak, ha azt állítanók, hogy minden kérdésünk megoldódott, hogy nem lennének még fájó sebeink. Ezeket a sebeket azonban tudjuk, hogy nem a román demokrácia, hanem a magyar reakcióval szövetséges kizárólagosságra törő román reakció ejti rajtunk.

Amikor a román reakció a Groza-kormányt támadja,

munkásvérbe gázol és magyarellenos merényleteket követ el, ugyanakkor a magyar reakció vele összhangban rágalmazza a kormányt, sérelmeinek orvoslásáért küzdő tömegszervezetünket pedig hátba támadja. Nem tűrhetjük, hogy Maniu eme gyázmagyarjai önző földesúri és egyéb érdekeikért, a nemzetmentés cégére alatt, elárulják népünk érdekeit.

Az ország demokráciája és nemzeti jogegyenlőségünk szorosan összefüggnek. Ezért is múlhatatlanul szükséges kérdéseink intézményes, gyökeres rendezése, az államgépzetnek a szabotáló reakciós elemektől mentes megtisztítása és a nemzetiségi uszítók megbüntetésé. Szükséges, hogy mi is az eddiginél hathatósabban tárjuk fel ügyünket, indítványainkat, szorosabb kapcsolatot tartva az illetékes kormánytényezőkkel.

Széles néptömegeink gazdasági és közművelődési problémáinak megoldásához múlhatatlanul szükséges, hogy mindnyájan lendülettel kapcsolódjunk be a munkába. A jövő azoké a népeké, amelyek béke- és szabadságszeretetüknek, építő akaratuknak, kezdeményező szellemüknek nyilvánvaló példáját adják. A sorainkban megbújó reakció áskálódására pedig egy a válaszuk: aki a Magyar Népi Szövetség ellensége, népünk ellensége. Demokratikus szervezetünk és politikai egységünk a mi legfőbb erőnk, aki ellene tör, életünkre tör.

A Romániai Magyar Népi Szövetség Központi Intézőbizottsága 1945. november 15. és 16. között Marosvásárhelyen tartott országos értekezletén hitet tesz a román népi demokráciával kötött szövetsége és a széles körű demokratikus alapon álló Groza-kormány iránti bizalma mellett. A romániai magyar demokrácia folytatja a harcot a nemzeti jogegyenlőség megvalósítása, a közös béke és szabadság biztosítása, a gazdasági építés elősegítése és a békeszerető államokkal való szövetségi jó viszony megerősítése érdekében. Magyarságunk minden társadalmi

rétéget, minden becsületes tagját össze kell hogy fogjuk munkaerőnk fokozására, szervezetünk tökéletesítésére, nevelő munkánk elmélyítésére és a javíthatatlan, népáru-ló elemek megsemmisítésére.

Marosvásárhely, 1945. november 17.

A Magyar Népi Szövetség
Központi Intézőbizottsága¹⁵

(Világosság, 1945. november 21.)

MIÉRT KÉSIK KÉRÉSEINK TELJESÍTÉSE?

Kurkó Gyárfás beszéde

az MNSZ intézőbizottságának marosvásárhelyi értekezletén
1945. november 15-én

...Nekünk, romániai magyaroknak nem közömbös, hogy mi történik Magyarországon, ugyanakkor nem lehet közömbös a magyarországiaknak sem, hogy mi történik itt. Amikor azonban ezzel foglalkozunk, mindig a reális politika alapján kell állnunk. Innen kell kiindulnunk, Erdélyből! Meg kell néznünk, hogy mi a helyzet Erdélyben, és nem tagadhatjuk azt, hogy Erdély területén románok élnek. Viszont a románok sem tagadhatják, hogy igen nagy számban élünk itt mi, magyarok, és hogy egymásba vagyunk keveredve. Ha nem akarunk fasiszta módszerekhez nyúlni, ha nem akarjuk követni a múlt népgyűlölő politikáját, amelynek következtében hol az egyik nép került alul, hol a másik, ha nem akarunk a csehszlovákiai magyarság sorsára jutni, akkor minden mellékgondolat nélkül rá kell térnünk arra az útra, amely a két nép mindennemű elkülönülésének a kiirtásához és a két nép, a két ország teljes szövetségéhez vezet. Elsőrendű feladatunk tehát ott, ahol vagyunk, saját helyünkön

küzdeni azért a haladó demokráciáért, amely nem határokat akar megvonni, hanem határokat akar eltüntetni!

Nem határokat akarunk megvonni, hanem a demokráciáért harcolunk, és meg is fogjuk valósítani a demokráciát. Célunk csak az lehet, hogy először itt, Erdélyben megvetve a román-magyar barátság alapját, ledönthesük a vámhatárokat a két ország között. Olyasmiért harcolunk, amiben hiszünk, és ezt vallja a román demokrácia is...

(Világosság, 1945. november 17.)

VASILE LUCÁNAK,
AZ ORSZÁGOS DEMOKRATIKUS ARCVONAL
FŐTTKÁRÁNAK BESZÉDE
AZ MNSZ INTÉZŐBIZOTTSÁGI ÜLÉSÉN,
1945. NOVEMBER 18-ÁN, MAROSVÁSÁRHELYEN.

Választani kell, mert ma határozottan és világosan tevődik fel a kérdés: vagy vissza a múltba, vissza a kálváriára, amit átélt Erdély népe a huszonnégy év, majd a négy év alatt, s ami végül is a doni közös katonasírokhoz juttatta el mind a román, mind a magyar nép fiait, vagy pedig keresünk más utat! Világosan tevődik fel ez a kérdés a nemzetközi reakció részéről, mely ismét háborút, tűzfészket akar csinálni Erdélyben és meg akarja zsarolni, szolgálatába akarja állítani és ágyútölteléknek akarja odadobni újra mind a két népet. Ez a reakció sugdos ma a fülebe magyarnak és romának, árulónak bélyegezvének népek leghibb fiait.

A panaszok megoldása nem egyedül a Groza-kormánytól függ, hanem az itt élő magyarságtól is. Itt az egész demokráciának, az egész népnek a harcára van szükség a háborús maradványok megszüntetéséért, az

ország újjáépítéséért, mert ahogyan építjük az országot, úgy tudjuk megoldani mind a románság, mind a magyarság kérdéseit.

Helyre kell hozni a múlt minden hibáját, mégpedig román és magyar részről egyaránt mindazokat a hibákat, amelyeket Bethlen grófék és Maniuék nem akarnak helyrehozni. Mert ha Maniu jönne, veheti a magyarság a koldustarisznyát és a negyvenkilós csomagot! Ez az igazság! Ez az a pont, amit Maniu akar, s amit a magyar földbirtokeos reakció is ki akar szolgálni, hogy visszanyerhesse régi pozícióját. Velük szemben a demokrata kormány, a mi kormányunk, a nép kormánya mást akar! A mi kormányunk azt akarja, hogy ne lehessen innen kikergetni se a román, se a magyart. Amint a mócot nem lehet elvinni a hegyekből és letelepíteni Olténiában, úgy az erdélyi székelty sem lehet innen elvinni az Alföldre. A két nép egységet nem lehet megbontani, mert ha ez következik be, akkor megismétlődik a múlt, amikor is hol az egyik, hol a másik nép volt elnyomva. Végső eredmény megint csak a közös katonasír lesz, de ezúttal nem is a Don mentén, hanem itt, Erdélyben.

DR. PETRU GROZA MINISZTERELNÖK
FELSZÓLALÁSA AZ MNSZ INTÉZŐBIZOTTSÁGI
ÜLÉSÉT KÖVETŐ NAGYGYŰLÉSEN,
1945. NOVEMBER 18-ÁN

Mind a két részről történtek hibák a négy év alatt, mind a két részről estek bűnök. Lehet vitatkozni azon, hogy melyik részen volt rosszabb a vezetés, melyik részen volt kegyetlenebb a kormány. Ez mennyiségi kérdés, ha ezt fejtegetnők, nem volna se vége, se hossza. Minőségileg azonban egy kaptafára voltak szabva ezek a kormányok, vétkeztek saját népük ellen! Emlékezzünk vissza a sok

szenvedésre, amit ráérték azokra a román és magyar harcosokra, akik felemelték szavukat a Hitler- és Mussolini-féle imperialista politika ellen. De állták a harcot, biztosították ebben a harcban a folytonosságot, és ma, a román és magyar demokrata harcosok, ebben a teremben együtt ülhetünk, nyíltan beszélhetünk, kijelenthetjük, hogy mi is ellene vagyunk a gyűlölködésnek a népek között, ellene vagyunk, hogy a két szomszéd, román és magyar, egymást gyűlölje.

Miután egy előttem szóló említette, hogy Marosvásárhely egyetemi város lesz, rámutatok az egyetem kérdésére. Szinte megoldhatatlannak látszó kérdés volt ez, de nem fáradtunk el s zöldágra vergődtünk, mert nagyjából a román egyetem mellett együtt van a magyar egyetem is. Legalábbis itt vannak a tanulótermek, együtt van már a tanári kar, s mindkét egyetem hozzáfoghat ahhoz, ami egyedüli kötelessége: a nemes versengéshez a tudomány, a művészet előrehaladása útján.

Tudom, hogy román részről vannak, sajnos, különösen az úgynevezett értelmiségi körökből, akik halálosan meg vannak sértődve azért, hogy van magyar egyetem. Tudom, hogy magyar részről, különösen a felsőbb körökben sokan vannak, akik ezt az eredményt lekicsinylik. De tudom, hogy román és magyar részről is ez az eredmény bátorít minket, mert ez bizonyítja, hogy jó úton haladunk.

Azáltal, hogy mi, magyar és román nép egymásra akarunk találni Erdélyben, megkönnyítjük, hogy a szomszéd Magyarországgal kimélyítsük nemcsak a testvériséget, jószomszédi viszonyt, hanem a gazdasági együttműködést is. Magunkra hagyva mi is, Magyarország is talán gyengék vagyunk, de ketten összefogva erősek vagyunk. A határok, igen, ez az a pont, ahol a belföldi reakciók is mindkét részről és az imperializmusok is a határon túl felütik fejüket, gondolva, hogy újra felszakíthatják a se-

beket. Újra ármánykodhatnak, ennek a két népnek a közeledését megakadályozzák, és a legkisebb résen is besurranhatnak. Nekünk válaszunk az, hogy mi a határkérdésben nem vitatkozunk velük. A mi elgondolásunkban a határok nem választanak el, hanem közelebb hoznak. A mi elgondolásainkban és elhatározásainkban ez a határ, mint már a kolozsvári nagygyűlésen is mondtam, semmi esetre sem lesz kínai fal, ellenkezőleg, mindent elkövetünk, hogy az senkitől semmit el ne válasszon. Elmegyünk a vámunióig Magyarországgal, megszüntetjük az úgynevezett útlevélkényszert, hogy mindenki szabadon járhasson, és akkor a határnak vajmi kevés szerepe lesz.

Ha nem így lenne, visszatérnénk a régi időkhoz, a reakciós imperializmus korszakához és visszatérnénk a kínai falhoz. De a kínai falak mögött vágyak támadnak, a vágyak akciókká fejlődnek s ezek összeütközésekre vezetnek. A határok folytonos mozgása, ide-oda tologatása évszázadokra tovább hosszabbítja azt a véres sorozatot, amit háborúnak neveznek, amely most végigszágulott rajtunk. A román–magyar testvériség hosszú időkre eleve kizárja azt, hogy idegen érdekekért újra összeverekedjünk.

ERDÉLYI SZELLEME

*Kurkó Gyárfás beszéde
Marosvásárhelyen, 1945. november 18-án,
az MNSZ intézőbizottsága értekezletének
befejezésekor*

Mi nem hisszük, hogy Erdély kérdését kitelepítéssel vagy szétdarabolással lehetne megoldani. Amikor ezt leszögezzük a romániai magyarság nevében, erélyesen tiltako-

zunk a csehszlovákiai magyarság ősi földjéről való kiűzése ellen is. Tiltakozunk minden olyan kísérlet ellen, amely meg akarja merevíteni a népeket elválasztó falat! Mi a népek demokratikus testvérisége útján meg akarjuk szüntetni a határokat a népek között.

A magyarságot ért sérelmek kiküszöbölése csakis a román demokráciával való szoros barátságban érhető el.

Csak akkor teljesítjük Erdély történelmi feladatát, ha valóban erdélyi szellem él közöttünk. Erdély népe csak akkor lehet történelmi hivatásának magaslatán, ha ezt a szellemet, amely a történelem folyamán alakult ki, népeinek javára gondolja. Marosvásárhelyen ma reggelig tartó tanácskozással végeztük el feladatainkat, abban a hitben, hogy a romániai magyarság megérti egyetlen utunk igazságát. Ez az az út, amely helyes, amit vallunk mi is, vallanak román testvéreink is, vall az egész magyar demokrácia, és támogatja a Szovjetunió is. Ez az út az itt élő népek általános megbékélése és a legmesszebbmenő szövetkezés alapján a román–magyar testvériség.

(Világosság, 1945. november 21.)

„NEM VAGYUNK EGYEDÜL
A JOGEGYENLŐSÉGÜNKÉRT VÍVOTT HARCBA” –
MONDOTTA KURKÓ GYÁRFÁS ORSZÁGOS ELNÖK
A SZÁZAS INTÉZŐBIZOTTSÁG TANÁCSKOZÁSAIRÓL
TARTOTT KOLOZSVÁRI BESZÁMOLÓJÁBAN

... A mi politikai szervezetünk egyik feladata az is, hogy tájékoztasson és irányítson. Ezt tettük a múltban, ezt tettük most. Vásárhelyen is ...

Számba kellett vennünk az eddigi munkát. Azt a munkát, amelyet a májusi nagygyűlésen éppen ebben a teremben vállaltunk magunkra. Egy olyan átfogó népi szerve-

zet élén állunk, amely felelős Románia egész magyarságáért s ennek a magyarságnak a demokráciájáért. Különösen ma, amikor Erdély népeit a reakció újból egymás ellen akarja kijátszani és újabb háborús tűzfészket akar létrehozni. A számbavétel mellett tehát állást kellett foglalnunk ...

Amikor kiáltványunkat megszövegeztük, mindenkélett az erdélyi magyarságot megosztó bécsi döntésre kellett gondolni. Ezt is kellett tennünk, ha nem akartuk, hogy a romániai magyarság ismét arra az útra kerüljön, amelyen a katasztrófához jutottunk, vagy nem akarunk a csehszlovákiai magyarság sorsára jutni és negyvenkilós csomaggal innen a hátunkon elmenekülni. Erdélyt sem néprajzi, sem gazdasági szempontból nem lehet megosztani anélkül, hogy ezt népei meg ne sínylenék. Mi nem vagyunk vendégek Erdélyben. Itt akarunk élni továbbra is, de tudjuk azt, hogy Erdély csak akkor teljesíti történelmi hivatását, hogyha újból elfoglalja századokon át betöltött szerepét és harcosa lesz annak a szabadságharcos szellemnek, amelyet a történelemben annyszor hirdetett. Ezt a szabadságharcos szellemet kell sugározni mind a románság, mind a magyarság felé. El kell tűnniök végre azoknak a vámhatároknak és vámfalaknak, amely ezt a két népet elválasztotta. Ezt akarjuk mi, ezt akarja a román demokrácia és ezt akarja a magyarországi is ... – Minket nem választ el semmi a magyarországi demokráciától, de elválaszt a magyar reakciótól, mint ahogy a román demokráciát is erős válaszfalak választják el a román reakciótól.

(Világosság, 1945. november 23.)

KURKÓ GYÁRFÁS FELSZÓLALÁSA BUDAPESTEN,
A SPORTCSARNOKBAN RENDEZETT
NAGYGYŰLÉSEN

A romániai magyarság számít a magyar demokrácia támogatására – mondotta Kurkó Gyárfás. – De fel kell tennünk a kérdést, hogy ez a támogatás miben nyilvánul meg? A válasz csak az lehet: a magyar haladó demokrácia teljes győzelmében a reakció felett.

Ha a demokrácia győz a reakció felett, számíthatnak a mi támogatásunkra is. Akkor a román demokratákkal együtt ledöntjük a vámhatárokat. Ez pedig nagymértékben hozzájárul majd mindkét ország gazdasági fellendüléséhez és e két népre tartozó közös kérdések barátságos elintézéséhez, minden idegen hatalmi beavatkozás nélkül.

Míg ha a reakció kerül felül, megerősítjük a határokat. A reakció felülkerekedése elválasztja, a demokrácia győzelme pedig összehozza a két országot, a két népet.

(*Világosság*, 1945. november 4.)

Kós Károly:

EGYÜTT KERESSÜK A JAVÍTÁS MÓDJÁT

Hisszük, hogy a sors akaratából a magyarságnak Erdély földjén megvan a maga rendeltetése, melyet vállalnia kell a közös emberi élet és jövő új, jobb élet érdekében. Tudjuk, hogy ezt a hivatását, az új berendezkedésben hasznos és építő elhelyezkedését ki kell harcolnia és meg kell érdemelnie. De azt is tudjuk, hogy maréknyi nép vagyunk, mely nem folytathatja le az életért és a szabadságért, az egyenlőségért és emberi jogokért való nehéz har-

cát és munkáját szerteszaggatva, különféle csoportokban és szervezetekben elporlasztott erővel, hanem csak úgy, ha minden erőt, amit benne vagyoni, világnézeti, műveltségbeli osztályok képviselnek, egyetlen összefogó szervezetben egyesítheti, ahol minden erőt a maga legmegfelelőbb helyén állít munkába.

Tehát kétségtelen, hogy a Magyar Népi Szövetségre nélkülözhetetlen szükség van.

(*Világosság*, 1946. január 7.)

ÜDVÖZLET
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ELNÖKÉHEZ

Távirat

Tildy Zoltán köztársasági elnök úrnak
Budapest

A magyar demokrácia évszázados vágyának teljesülése alkalmából a Romániai Magyar Népi Szövetség nevében üdvözljük elnök urat, s annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy a Magyar Köztársaság egyik oszlopa lesz a Duna-völgyi békének és kezessége a román és a magyar nép teljes demokratikus együttműködésének.

Kurkó Gyárfás,
a Romániai Magyar Népi Szövetség
elnöke

(*Világosság*, 1946. február 8.)

KURKÓ GYÁRFÁS MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG
HÍRESZTELÉSEKKEL SZEMBEN

A románok munkájával kapcsolatban bi-
hazug híreszteléseket ter-
nak az volt a célja, hogy
szenvet és gyanút keltse-
n, s elfordítsák a Magyar
magyar demokrácia képviselő-
tősege átlátva ezen a gonosz szán-
ajtóközleményt adta ki:
részéről olyan jelentések érkeztek, ame-
amolnak be, hogy a béketárgyalásokkal kap-
Magyar Népi Szövetségről a legképtelenebb
okat terjesztik, s a Magyar Népi Szövetséget nem-
szer Erdély „eladásával” vádolják. Mindezekkel kap-
csolatban szükségesnek tartjuk leszögezni a következő-
ket:

1. A békeszerződésekkel kapcsolatban a Magyar Népi Szövetség álláspontja az, hogy a békekötés éppúgy, mint a fegyverszüneti szerződés megkötése a szövetséges nagyhatalmak, illetve a két illetékes kormány feladata. A Magyar Népi Szövetség ebben a kérdésben már ezért sem foglalt és nem is foglalhatott állást.
2. Az erdélyi nemzetiségi kérdésben a százas központi intézőbizottság marosvásárhelyi kiáltványa leszögezte, hogy ez a kérdés „a demokrácia megerősödésének, a nemzeti jogegyenlőség tényleges megvalósításának és a határok feloldásának a kérdése”. Ezen nincs módosítanivalónk. A Magyar Népi Szövetség nevében ezzel kapcsolatban senki semmiféle más nyilatkozatot nem tett és nem is tehet.
3. Károsnak tartunk a határokkal kapcsolatos minden olyan agitációt, amely megzavarja a demokrácia kiteljesedését a Duna völgyében és felborítja a két nép együtt-

működésének lehetőségét és a békeszerető népek közös építőmunkáját.

Kolozsvár, 1946. február 9-én

Az országos végrehajtó bizottság

(*Falvak Népe*, 1946. február 24.)

KURKÓ GYÁRFÁS ORSZÁGOS ELNÖK
MEGNYITÓ BESZÉDE
AZ MNSZ SZÁZAS INTÉZŐBIZOTTSÁGÁNAK
1946. MÁRCIUS 18-20-ÁN TARTOTT
ÉRTEKEZLETÉN

Országos végrehajtó bizottságunk nevében üdvözlöm a százas intézőbizottság tagjait, és második értekezletét ezennel megnyitom.

Novemberben tartott intézőbizottsági ülésünkön határozatokat hoztunk általános és különleges nemzetiségi kérdéseinkben. Határozatainkat eljuttattuk a kormányhoz és eljuttattuk az Országos Demokrata Arcvonal központi tanácsához is.

Ezek a határozatok, illetve e határozatokba foglalt kéréseink a következők voltak:

1. A magyar tanszemélyzet fizetésének rendezése.
2. Az iskolaépületek méltányos elosztása a román és magyar iskolák között.
3. A magyar tanügyi személyzet megfelelő módon való tisztogatása. Senkit alaptalanul ne vádoljanak múltbeli magatartásáért, különösen ha nem volt politikailag bünnös, hanem csak tagja volt valamilyen régi szervezetnek. A mi szervezeteinknek kell megállapítaniok, hogy az illető fasiszta munkát végzett-e a múltban, vagy nem.
4. Az állampolgársági kérdés végleges megnyugtató rendezése.

5. A visszaperlési törvény megsemmisítése, illetve módosítása.

6. A katonai közkegyelem kiterjesztése érdekelt magyar testvéreinkre is.

7. A magyar hadseregben teljesített katonai szolgálati idő beszámítása, illetve elismerése.

8. A román állampolgárságú magyarok vagyonának a CASBI alól való kivonása.

9. A gyűjtőtáborok felszámolása.

10. A földreform végrehajtásának ellenőrzése és rendezése, valamint az ezen a téren elszenvedett magyar sérelmek orvoslása.

11. A folyamatban levő besorolások meggyorsítása és befejezése.

Mi valósult meg ezekből?

Ebből a 11 pontból az alábbiak szerint valósultak meg, illetve szabotáltattak el kívánságaink :

1. A tanszemélyzet fizetése körül botrányos a helyzet. Dél-Erdély felekezeti tanítói a múlt év augusztus óta, az állami iskolák magyar tanítói november óta nem kaptak fizetést. Észak-Erdélyben részben rendeződtek a fizetések, az utóbbi időben azonban itt is, arra való hivatkozással, hogy nincs fedezet, betiltották a felekezeti tanítók járandóságainak kifizetését. A három székely megye tanítóságát idejében felterjesztettük besorolásra. A hivatalos rostálás megtörtént, a rendelet el is jutott a hivatalos laphoz, de itt az iratokat valami fekete kéz elsüllyesztette és csak a napokban kerültek elő, miután az MNSZ kutatót utánuk. Ismeretes, hogy múltkori ülésünkön a Demokrata Arcvonal főtíkára, Luka László is bejelentette: a tanszemélyzeti fizetéseket kiutalták már és rendezik. Ugyanakkor jelentette be a visszaperlési ügyletek megszüntetését is. Mi később tudomására adtuk, hogy minden sürgetésünk ellenére egyik kérésünk sem oldódott meg. Felháborodással értesült erről és múltkori bukaresti

tartózkodásunk alatt személyesen jött el, hogy felkutasuk: hol folyik a szabotázs a tanügyi személyzet részére kiutalt 4 milliárd körül. Ma arról értesülünk, hogy ezt a pénzt a Nemzetnevelésügyi Minisztérium más célra költötte el.

2. Az elemi iskolai épületek elosztása nagyjából megtörtént. A középiskolák épületeinek az elosztása nem történt meg.

3. A tanügyi személyzet tisztogatása nem megbízható kezekben van. Neumann Tibort nevezte ki erre a célra a minisztérium. Nekünk ez ellen kifogásunk van. A nagygyűlésnek határozottan állást kell foglalnia és javasolnunk kell egy demokrata magyar tanár kinevezését.

4. Az állampolgárság rendezése megtörtént.

5. A visszaperlések körül is botrányos a helyzet, annak ellenére, hogy Pátrășcanuhoz tartozik, aki demokratikus miniszter. Mi mindig tiltakoztunk ez ellen a törvény ellen. Pátrășcanu igazságügy-miniszter állandóan ígéreteket is tett, hogy a kérdést rendezni fogja, ez azonban a mai napig sem történt meg. Az új törvénytervezet, Takács dr. jelentése szerint, most készült el. Nem tudom, hogy nem meri-e, vagy nem akarja már egyszer napvilágra hozni. Tény az, hogy nekünk megígérte, amint elkészül a tervezet, azonnal kihozzák. De még nem jelent meg. Ebben a kérdésben is az a javaslatom, hogy újból határozottan állást kell foglalnunk ez ellen a törvény ellen és kérnünk kell, hogy az új törvényt azonnal adják ki. Volt ugyan valami utasítás, hogy az ilyen pereket húzzák és halasszák, amíg helyreáll az alkotmányos helyzet és új törvények jöhetnek ki. Sok helyen azonban az utasítás ellenére bírósági döntések történtek, amelyek következtében szerencsétlen magyar családok kerültek ki az utcára. Ahol szervezetünk erős, egészséges volt és fellépett, ott visszatették az illetőt a házába, de sok helyen nem

történhetett ez meg és így sokan szerencsétlen helyzetbe kerültek, éppen ennek a törvénynek a következtében.

6. Katonai közkegyelmet kértünk. Ez a kérésünk eredménnyel járt. Törvénytelen katonai bíróságok működtek az ezredek mellett. Ezeket feloszlatták és megszüntették.

7. A katonai kiképzéssel kapcsolatban a magyar hadseregben teljesített szolgálati idő elismerését kértük. Az erről szóló rendelet szintén megjelent a hivatalos lapban.

8. Ugyancsak igen sérelmes és a szegény magyarokat érintő ügy a CASBI. Ezzel kapcsolatban súlyosabb a helyzet, mert ez nem szigorúan a román kormányra tartozik, hanem a fegyverszüneti szerződés egyik pontja intézkedett róla és így a szovjet kormányig kellett a kérdést vinni. A válasz meg is jött és a közeli napokban meg fog jelenni a rendelet, amelynek értelmében a román állampolgárságú magyarokat kivonják a CASBI alól.

9. A gyűjtőtáborok átvizsgálása, illetve feloszlata is megtörtént.

10. Nagy kérésünk, a földreform végrehajtásának ellenőrzése és a szegény földműveseinket ért sérelmek rendezése. Ezzel kapcsolatban egy miniszteri bizottság kint van Erdélyben. Közösén vizsgáljuk át a dolgokat és reméljük, hogy sikerülni fog ezt a sérelmet orvosolhatni.

11. Az utolsó pont a besorolások befejezéséről szól. Ez még nem történt meg, de folyamatban van. Nehezen halad előre és a legsúlyosabb a helyzet a Földművelésügyi Minisztérium hatáskörében. Itt főképpen az a baj, hogy az erdészeti hivataloknál és a mezőgazdasági kamaráknál még mindig nem alkalmaznak magyarokat.

MIT KÍVÁN A ROMÁNIAI MAGYARSÁG?

*Az intézőbizottság
brassói ülésének határozata*

1. Jogi és közigazgatási kívánságok

a) Kérjük a földreform alkalmazása során előállott visszasságok orvoslását, különösen a távollévőkre vonatkozó intézkedések olyan alkalmazását, amely egyrészt a Dél-Erdélyből az Antonescu-rendszer következtében, másrészt a hadműveletek kényszere folytán Észak-Erdélyből eltávozott kisemberek vagyonát mentesíti a kisa-játítás alól.

b) Azokba a megyei földreformbizottságokba, amelyek körzetében magyar lakosság él és ahol a bizottságokban a magyarság nem rendelkezik megfelelő képviselővel, kérjük az MNSZ által ajánlott tagok kinevezését.

c) Kérjük a településre szolgáló német birtokokból a földtelen magyar földművelők megfelelő részesítését.

d) Kérjük a visszaperlési törvény egész országra való kiterjesztését és olyan értelmű módosítását, hogy annak alkalmazása során a kisemberek és jóhiszemű személyek kárt ne szenvedjenek.

e) Kérjük a csíki magánjavak jogi helyzetének a Csík-megyei lakosság javaslata alapján történő sürgős rendezését.

f) Kérjük az észak-erdélyi nyugdíjasok, valamint a két világháború rokkantjai, özvegyei és árvái nyugdíjjogosultságának elismerését s a nyugdíjak folyósítását.

g) Kérjük az észak-erdélyi erdészeti személyzet sürgős besorolását, valamint a mezőgazdasági, munka-, kereskedelmi és iparkamarában a magyarság számarányához mért képviselőt, továbbá a magyar állatorvosi kar-nak magyarlakta vidéken való elhelyezését.

Tekintettel a Székelyföld erdészeti fontosságára, kérjük Csíkszeredában erdészeti főfelügyelőség létesítését.

h) Kérjük az állampolgársági kérdések olyan végérvényes rendezését, amely egyrészt az első világháború utáni békeszerződések értelmében román állampolgárságra jogosultak igényét elismeri, másrészt a Románia területén születettek részére az állampolgárság elnyerését hathatósan megkönnyíti.

i) Kérjük, hogy az illetékesek jóindulatú elhatározása tegye lehetővé a CASBI-val kapcsolatos intézkedések által érintett kisemberek vagyonának a zárlat alóli mentesítését.

2. Tanügyi kívánságok

a) Kérjük a tanítói, tanári és tanügyi adminisztrációs személyzet besorolásának haladéktalan befejezését április 1-jéig minden minisztérium hatáskörében, különös tekintettel a dél-erdélyi magyar tanszemélyzetre, valamint a hadifogságban lévő tanerőkre.

b) Kérjük a 3 milliárd lej fizeteshátralék és az esedékes fizetés azonnali folyósítását a Pénzügyminisztérium részéről.

c) Kérjük a magyar tanügyi költségvetésnek méltányos és a magyar iskolák s tanszemélyzet működését biztosító mértékben való megállapítását.

d) Kérjük a nemzetiségi törvény tanügyi szakaszainak az egyenlő elbánás szellemében való biztosítását és a nemzetiségi törvény tanügyi intézkedéseinek demokratikus értelmezése alapján létrejött miniszteri végzéseknek, határozatoknak és rendeleteknek törvényerőre való emelését, valamint a velük ellentétes törvények és intézkedések hatálytalanítását.

e) Kérjük a demokratikus oktatásügy szolgálatában álló magyar tanfelügyelőségek létesítését, illetőleg törvényes elismerését.

f) Kérjük a szerzett jogok alapján a magyar tanárok

végleges, rendes jellegének elismerését, rendelettvörvény útján. Addig is, amíg a magyar középiskolai oktatás e legsúlyosabb személyzeti kérdése tárgyalások útján rendeződik, a „capacitate”-vizsgának szeptember hónapra való elhalasztását.

g) Kérjük, hogy addig is, amíg megfelelő jogi formák és pénzügyi megállapodások alapján rendeződni fog a magyar tanügyi nyugdíjasok helyzete, a kormány a Magyar Népi Szövetség és a magyar egyházak kezessége ellenében a 3500 állami és felekezeti magyar tanügyi nyugdíjas részére folyósítson legalább minimális megélhetést biztosító havonkénti nyugdíjelőleget.

h) Ragaszkodunk mezőgazdasági és iparos tanoncoktatásunk biztosításához, és e célból az illetékes minisztériumoktól méltányos intézkedéseket kérünk. Ragaszkodunk felekezeti mezőgazdasági iskoláinknak ahhoz a jogához, hogy mint földműves népünk iskolái, megfelelő állandó állami támogatásban részesüljenek.

i) Kérjük a Nemzetnevelésügyi Minisztériumot, hogy vegye figyelembe intézőbizottságunknak az előkészületben lévő elemi oktatási törvényre vonatkozó határozott kívánságait.

j) Kérjük, hogy minden illetékes minisztérium esetenként előzetesen küldje meg véleményező javaslatát a MNSZ-nek az előkészületben lévő tanügyi törvényeket.

k) Kérjük a Nemzetnevelésügyi Minisztériumban egy magyar nemzetiségű „secretar general” (főtítkárr vagy államtitkárr) kinevezését.

l) Kérjük a Romániában dolgozó magyar állampolgárságú demokrata tanerők szerződéses alkalmazását 1946. április 1-jétől 1947. április 1-jéig.

m) Kérjük a magyar tanítási nyelvű állami és felekezeti középiskolák tanerőhiányának leküzdése érdekében az 1945/46. tanévben III. évet végző tanárjelölteknek az

1946. év nyarán tartandó rendkívüli egyetemi év lehallgatása után a tanári szakvizsga engedélyezését, és már az 1946/47-es tanévre való kinevezését. Egyben ugyanezen célból főiskolai végzettségű személyeknek nyári tanéven való átképzését s az iskolai év idején kiegészítő tanórákként való alkalmazását már az 1946/47. tanévtől kezdve.

n) Kérjük a kolozsvári magyar tanítási nyelvű állami zenekonzervatórium létesítésének a Pénzügyminisztérium részéről való jóváhagyását és az intézet megnyitását.

o) Kérjük a magyar mezőgazdaság színvonalának emeléséhez elengedhetetlenül szükséges szakemberek kiképzése érdekében magyar tanítási nyelvű állami mezőgazdasági főiskola felállítását az 1946/47-es tanév kezdete előtt.

3. Gazdasági kívánságok

a) Kérjük, hogy a magyar termelő-, hitel- és fogyasztási szövetkezetek egyenlő jogú fejlődése biztosíttassék, kormányzatunk támogatásával. Kérjük, hogy a szövetkezeti központjaink áruellátását az INCOOP-pal egyetértésben, a tagok arányának megfelelően biztosítsák, különösen azon közszükségleti árucikkekkel, melyeknek szétosztását a mai napig az INCOOP végezte, kizárva szövetkezeti központjainkat. Kívánjuk, hogy mindazon megyékben, melyekben szövetkezeti központjainknak kiépített hálózatuk van, a Szövetkezetügyi Minisztérium vagy tekintsen el a megyei szövetkezeti központok felállításától, vagy biztosítsa központjaink egyenlő jogú áruellátását és gyűjtési lehetőségét, illetve megbízását.

b) A magyar népi szövetkezeti központoknak adassék vissza a hálózat feletti önálló ellenőrzési és irányítási jog.

c) Kérjük gazdasági életünk fellendítése érdeké-

ben egy Román–Magyar és Magyar–Román Kereskedelmi Kamara létesítését Bukarest, illetve Budapest központal.

d) Kérjük, hogy a magyar szövetkezeti központok megfelelő képviselőt kapjanak az Országos Szövetkezeti Központban (INCOOP).

4. Népegészségügyi kívánságok

a) Tekintettel arra, hogy egészségügyi téren csak ideiglenes kinevezések történtek, kérjük egy román és magyar egyetemi tanárokból álló bizottság mielőbbi kinevezését, amely a versenyvizsga helyett a helyszínen vegyen az érdekeltektől vizsgát, és ezáltal az illető véglegesen kinevezhető legyen.

b) Mindazok, akiket a magyar állam véglegesen kinevezett és munkahelyüket nem hagyták el, minden további formáság nélkül kapják meg végleges kinevezésüket.

c) A múlt évi költségvetésben is szerepelt, de betöltetlennek nyilvánított marosvásárhelyi egészségügyi főfelügyelőséget az Egészségügyi Minisztérium nyilvánítsa magyar egészségügyi főfelügyelőséggé, amelynek hatásköre a magyarlakta területekre terjedjen ki.

d) Kérjük az Egészségügyi Minisztériumba egy magyar egészségügyi tanácsos kinevezését.

e) Magyar állampolgárságú orvosaink és az egészségügyi személyzet ittmaradásához ragaszkodni kívánunk, amennyiben ezekre nélkülözhetetlen szükségünk van. Kérjük, hogy a besorolt vagy besorolásra javasolt, jelenleg magyar állampolgárságú orvosok és egészségügyi személyzet a román állampolgárságot rendkívüli úton szerezhesse meg, és a kinevezéseknél, szerzett jogok elismerésénél és addig is, míg ez megtörténik, a román állampolgárokkal egyenértékűen kezeltesse.

f) Mindazokon a területeken (vármegyékben, közigazgatásokban, körzetekben), ahol a magyarság számánál fogva ez indokolt, minden orvos és más egészségügyi

személyzet kinevezésénél üresedés, áthelyezés vagy lemondás esetén, amennyiben új ember kinevezése szükséges, az MNSZ Központi Bizottságának javaslata az eddigi mértékben irányadó legyen.

Brassó, 1946. március 20.

A Romániai Magyar Népi Szövetség
Országos Intézőbizottsága

(*Világosság*, 1946. március 23.)

MEGALKUVÁSSAL NEM GYŐZHET A DEMOKRÁCIA!

Felszabadulásunk óta másfél év telt el, s ha elfogulatlan visszapillantást vetünk a rövid múltra, megállapíthatjuk, hogy a demokrácia kezdeti fejlődési lendülete egyre hanyatlik, és ezzel egy időben a kezdetben meglapuló reakció minden vonalon támadásba lendült. Fiatal demokráciánkat egyre több oldalról csipkedi és meg kell valljuk, hogy igen eredményesen. Hogy a baj okozóit tisztán láthassuk, szükségünk van az őszinte és nyílt beszédre, mert a bajok elleplezésével a demokrácia ellenségeinek bűntársává válhatunk.

Hazánkban a demokrácia életerejének és elmélyülésének legjobb fokmérője a nemzetiségi kérdés. A Magyar Népi Szövetség brassói értekezletén arra a megállapításra jutottunk, hogy bizony baj van a demokrácia fogalma körül. Felszabadultunk a fasiszták fegyveres elnyomása alól, de szellemük továbbra is súlyosan nehezedik ránk és egyre szemtelenebbé válik.

A nemzetközi reakció fegyvere a fajgyűlölet szítása és hazai ügynökei igen nagy hozzáértéssel forgatják is ezt a fegyvert demokráciánk ellen. Ebben még nincsen semmi különös, hiszen ezektől a hiénáktól mást nem is várhatunk, de a bajt igazán ott találjuk, amikor megnézzük sa-

ját sorainkat, saját igazságérzetünket, őszinte magatartásunkat, mert amíg nem tudunk rendet teremteni, addig tovább egy lépést sem tehetünk eredménnyel.

A minap ünnepeltük a Groza-kormány uralomra jutásának egyéves évfordulóját. Az elmúlt év komoly, megfeszített építő- és átnevelőmunkával telt el. Sok nehézséggel kellett megküzdeni, és ezt vállaltuk és vállaljuk is, de hogy harci egységünk szilárdabbá váljék, a jövőendő nehézségeinek leküzdésében szint kell valljunk és szint vállalt várunk.

Nemzetiségünket három nagy főkérdés sorvasztja és szervezeteink ezek körül forognak, szinte minden eredmény nélkül...

Vegyük sorra azon legfőbb kérdéseinket, amelyekre nyílt feleletet várunk: ingatlan vagyunk visszaperlését szorgalmazó törvény, földreform körüli igény, CASBI, tanítóink és tanáraink fizetésének elszabotálása, szervezetek teljes mellőzése a javadalmazásnál és áruellátásnál, a besorolások elszabotálása... és így tovább.

Fájdalmas, hogy a demokrácia szellemét legjobban megcsúfoló törvényt Pătrășcanu igazságügyminiszter úr adta ki. Itt még csak tévedésre sem hivatkozhatik, mert még csak gondolatban találkozott vele, amikor a kolozsvári vármegyeházán általam vezetett küldöttségünk tiltakozott még a gondolat ellen is. A törvény mégis napvilágot látott, s a gyakorlatban így fest: A bécsi döntéskor Észak-Erdélybe menekült magyar éppen úgy, mint a Dél-Erdélybe menekült román száz-százezer lejjel házat vásárolt. Most a visszatérő román ugyanezért az összegért a házat visszaperli és azonnal kilakoltatják az áldozatot, akinek azonban dél-erdélyi volt házához semmi köze sincs. A perköltség azonban – hétszázezer lej. Ezzel a sérelmes üggyel közel két esztendeje ostromoljuk Pătrășcanu miniszter urat és mindannyiszor azonnal intézkedést ígért, legutóbb pedig új törvény kiadását, de a törvény

egyre késik. A törvényszékek pedig egyáltalán nem halogtadják a perek gyors menetelét. Színvallást várunk a miniszter úrtól, hogy ki köti meg a kezét?

Hasonló a helyzet a földreform körüli zavarokkal is, és a CASBI-val is, ahol az abszентizmus fogalmának tisztázatlansága következtében két-három holdas román állampolgárságú magyar kisemberek életét keserítik a föld és házacsák kisajátításával. Mi az akadálya, hogy ezeket a törvényeket nem lehet tisztán és félreérthetetlenül módosítani? A hibák megtörténtek és fennállnak, s mint kormányunkat támogató szervezet, feleletet és azonnali intézkedést várunk, mert ha egyes szakminisztereknek ilyen gyökeres hibáik vannak, akkor ne csodálkozzanak, ha csodálkozunk, ha egyes főispánok magyar alispánok helyett családi alapon neveztetnek ki román alispánokat, és félig magyar falvakban csak a másik félnek választatnak bírót.

A demokrácia nem lehet azonos az anarchiával, de az egyéniségtelen és zavaros tömegek erre adnak lehetőséget és a fasizmus szellemének hordozói odáig mennek az uszításban, hogy a vagyonharácsolási ösztön már egyes helyeken nyíltan a rablásban, fosztogatásban csúcsosodik ki. Ezt csakis a fasiszta szellem burjánzásának minősíthetjük, de azt sem hallgathatjuk el, hogy ez a szellem saját demokráciánk erélytelenségéből táplálkozik.

Demokráciánk alszik. Ébresztőt kell fújni neki, erős és igazságos, demokratikus szellemű törvényes alapra kell helyezni, s az ily módon létrejött törvények szabotálói ki kell takarítani az államgépezetből, ha a tömegek bizalmát meg akarjuk tartani és nem akarjuk, hogy a reakciós hullám összecsapjon fejünk felett. Az egyoldalú és kizárólagosság alapján létrejött törvények és azok további fenntartása megalkuvás, márpedig megalkuvással a demokráciát nem lehet győzelemre vinni!

(Világosság, 1946. április 1.)

ÉPÍTSÜK FEL GAZDASÁGI JÖVŐNKET!

*Kurkó Gyárfás beszéde
az MNSZ országos gazdasági konferenciáján,
Brassóban, 1946. május 10-én¹⁷*

... Nézzük csak, hogy ebben a történelmi pillanatban, amikor népünk sorsa felett vita folyik, milyen hatással volt körünkben az a határozat, hogy a bécsi döntés érvénye megszűnt. Azok, akik terveiket a csodára építették fel, összeomlottak erre, és borba fojtják bánatukat. Más oldalon viszont ugyanakkor azt hiszik, eljött az ideje annak, amikor ütni lehet a magyart! E végletek közt az öntudatunk ezt parancsolja nekünk: itt az ideje, hogy magunk építsük fel életünket és jövőnket. Életünket és jövőnket, ami önmagunktól, a magunk magatartásától függ.

A békeszerződések előkészítésével kapcsolatban sokan azt látták szükségesnek, hogy „gyűjtsünk adatokat” érdekeink védelmében. Mi azt valljuk, hogy egyetlen „adatgyűjtésünk” a békeszerződéshez – demokratikus harcunk! Ez világos bizonyíték arra, hogy a magyar népet nem lehet azonosítani volt uraival.

Megkezdődtek a béketárgyalások, amelyek kihatnak ránk. Ezzel kapcsolatban egy valami bizonyos: tévednek azok, akik magukban összeomlottak, de tévednek a másik oldalon is, akik azt hiszik, hogy most megkezdhetik az üldözést. Egyetlen tévedhetetlen magatartás ma a realpolitikussá lehet.

Akiknek fáj az, hogy a közbeeső határvonalak miatt nem mehetnek egyik megyéből a másikba, azok megnyugodhatnak: mindkét ország kormányának egyaránt szándéka a vámhatárok megszüntetése.

Igyekezzünk ma minden erőnkkel és tudásunkkal

a helyes irányba terelni gazdasági életünket, és e célból használjunk ki jól minden adott lehetőséget. Szakembereinknek jó munkát kívánok, és munkájukhoz áldást!

(*Népi Egység*, 1946. május 14.)

KURKÓ GYÁRFÁS, ORSZÁGOS ELNÖK
POLITIKAI BESZÁMOLÓJA
AZ MNSZ SZÉKELYUDVARHELYI
MÁSODIK KONGRESSZUSÁN,
1946. JÚNIUSBAN¹⁸

Testvérek!

A múlt év országos nagygyűlése elhatározta, hogy országos központunkat áthelyezzük Brassóból Kolozsvárra. Mikor Kolozsvárra felköltöztünk, a lehető legszűkebb keretek között mozogtunk, nem beszélve az anyagi nehézségekről, az iroda- és az emberhiányról. A fogadtatás sem az volt, amit elvártunk volna. Kétoldali véglet jellemezte aztán egész esztendőnket. Kemény küzdelmet kellett vívnunk, hogy mindkét végletet megtörve, megtaláljuk a kiegyenlítődest.

Dél-Erdélyben meg volt bénítva a nemzeti öntudat. Észak-Erdélyben álnemzetieskedés volt uralmon. Dél-Erdélyben minden lépés, amelyet a szövetségeseknek a győzelme következtében és demokratikus szervezeteink kemény harcai árán elértünk, eredményt jelentett. Észak-Erdélyben, ahol azelőtt a kizárólagosság politikája érvényesült, minden, ami az elnyomatásban volt nemzetiség feltörekvését hozta magával, visszaesést jelentett ennek az egészségtelen beállítottságnak. Így természetesen Észak- és Dél-Erdély között a különbség a valóságban továbbra is fennállott és kísért még a mai napig is.

A demokrácia harcosai szintén kemény megpróbáltatásoknak voltak kitéve mindkét részről. Dél-erdélyi szervezeteinkben és vezetőségünk lelkében nem volt eléggé elmélyülve a nemzeti felelősség öntudata, nem bírtak a kisebbségi sorsból kellő lendülettel felszabadulni. Észak-Erdélyben az elcsüggedés és a demokráciával szembeni bizalmatlanság következtében egészséges politikai magatartásunk szintén nem talált kellő jóhiszeműségre. E között a két kő között őrlődött központi vezetőségünk.

Nagy erőfeszítések árán sikerült belátásra bírni vezetőségünk összességét, harcosabbá tenni, egészségesebb nemzetiségpolitikai vonalra téríteni mindkét tábor, és már a legutóbbi brassói százas intézőbizottsági gyűlésünkön örömmel állapíthattuk meg, hogy a népünk iránti felelősségérzet, az a tudat, hogy minden lépésünkért felelősek vagyunk népünk előtt, elmélyült, kiteljesedett. Ma már valóban teljes egységben gyűlhetünk össze, vehetjük számba múlt évi munkánkat, egységesen állapíthatjuk meg – akkor, amikor bírálatot mondunk a múlt felett – a jövőben követendő politikai magatartásunkat.

Szervezetünket több támadás érte, amelynek az volt a célja, hogy egyrészt megakadályozza egy egészséges nemzetiségi jogvédelem kiépítését, másrészt, hogy megbomlassza a meglévőt is. Egyfelől szervezeteinket szétzüllesztve, közvetve támadást akartak intézni az ország fejlődő demokráciája ellen, másfelől szétosztva, különböző szervezetekbe felszíva, elnemzetietleníteni igyekeztek a magyarságot, s végül kimondani, hogy nemzetiségi kérdés tulajdonképpen nem is létezik.

A demokrácia és annak élharcos szervezetei tisztában vannak azzal, hogy a népi demokrácia, az egészséges, meghamisítatlan demokrácia legfőbb sarkalati pontja: a nemzetiségi kérdés. Megoldatlan nemzetiségi kérdésekkel nem lehet elképzelni a demokráciát!

Ezekért a célokért és ezekért a jogokért harcolunk.

Hogy ezt a harcot megvívhassuk, ahhoz elsősorban azt kellett szem előtt tartanunk, hogy egységes, megbonthatatlan és erős nemzetiségi szervezetünk legyen...

Nehézségeink voltak saját szervezeti kereteinken kívül, a szövetséges demokratikus szervezetekkel való viszonyunkban is. Sok helyen nem tudták megkülönböztetni, hogy mi a Magyar Népi Szövetség, mi a szakszervezet, mi a Kommunista vagy Szociáldemokrata Párt. Ebből szintén igen sok nehézség származott, főképpen olyan területeken – mint a Székelyföldön is –, ahol 90-95 százalékban él a magyarság. Nem mindig tudtak bánni falusi néptömegeinkkel. Több szervezet látogatta a falvakat, egymással ellentétes utasításokat adtak, és amikor mi kimentünk és megkérdeztük, nem tudták megmondani, hogy melyikhez tartoznak tulajdonképpen, hogy mi az egyik és mi a másik.

Minden magyar demokratának világosan meg kell látnia, hogy jogegyenlőségünk kivívásában, kultúránk fejlesztésében, népünk szolgálatában egyetlen szervezet képviselhet bennünket és ez a saját nemzetiségi anyaszervezetünk: a Magyar Népi Szövetség.

Osztályharcos testvéreink, legyenek munkások, földművesek vagy bármilyen társadalmi réteghez tartozók, osztályharcos életüket kiélhetik saját osztályharcos szervezetükben, gazdasági szempontból pedig mindannyian, kisiparosok, kereskedők, értelmiségiek, munkások egyaránt tartozhatnak és kell tartozniuk általános gazdasági érdekeik megvédéséért a szakszervezetekhez. De ez nem azonos a saját nemzetiségi kultúránkért és fejlődésünkért folytatott harccal. Ott, azokban a szervezetekben, ahol találkozunk más ajkú testvéreinkkel, szolgálatot tesznek népünknek azzal, hogy megszerzik a kölcsönös bizalmat, és ezzel szövetségeket nyernek meg saját nemzetiségi problémáink megoldására. De nemzetiségi kérdéseink

egységes keresztülvitelére itt a helyük a Magyar Népi Szövetségben...

Az elképzelés, hogy itt blokkot csináljanak a szervezetek, EMGE, EMKE, egyházak, Szociáldemokrata Párt stb., ellentmond e szervezetek magatartásának. Az egyházak mi vagyunk, az EMGE és a szervezetek mi vagyunk, összes intézményeinket mi tartjuk fenn, mi teremtettük meg – maga a nép. Egyházaink és gazdasági szervezetek vezetői ünnepélyesen kijelentették a múltban, hogy nem politizálnak. Ha tehát nem politizálnak, akkor nem is vonják kétségbe a magatartásunkat. Ha pedig nem igaz az a hír, amely egyes körökben kering, akkor én nem tudom, kivel akar blokklistát csinálni egy pár magyar.

A legőszintébb és a legtisztább becsüléssel szólunk itt is a Szociáldemokrata Párt egyes tagjaihoz. Álltak volna be és ha nem álltak be, álljanak be, még nem késő, a Magyar Népi Szövetségbe, és járuljanak hozzá ahhoz a nemzetiségi harchoz, amelyet együttesen kell vívnunk. Mi tiszteletben tartjuk minden szövetséges szervezet magatartását és szabályzatait, de azt semmi esetre sem tudjuk elképzelni, hogy egy és ugyanazon szervezet egy országban két listát tegyen le.

Minden erőnkkel azon vagyunk, hogy az ország demokráciája megerősödjék, tökéletesedjék. Mikor nemzetiségi kötelességünket teljesítjük a magyar listán, hozzájárulunk a Demokrata Pártok Blokkjának megerősítéséhez is.

Ezt a munkát nem akarom választási propagandának nevezni, mert ilyent nem végzünk. Felvilágosító munkát kell végezni. Elsősorban falvaink értelmiségéhez szólok, azokhoz is, akik szervezetünkön kívül vannak. Rájuk hárul az a nagy feladat, hogy felébresszék népünk egészséges demokratikus nemzetiségi öntudatát, rámutassanak, mit jelent, ha valaki nem szavaz, mit jelent, ha valaki el-

kallódik. Éppen ebben a megyében vannak panaszok, hogy egyes papjaink nem teljesítik kötelességüket. Annál jobb hírek jönnek más megyékből, ahol elhatározták, hogy minden becsületes magyarnak a Magyar Népi Szövetség listáján kell szavaznia.

Igyekezni fogunk, hogy amikor a jelölésekre kerül a sor, nemzetiségi képviselőink valóban az ország egész magyarságának igazi képviselőit tükrözzék vissza. Ott lesznek azokon a listákon szövetkezeteink, egyházaink, gazdasági intézményeink képviselői is. Ez lesz a blokk és nem az, amellyel alkalmat adunk arra, hogy éket verjenek sorainkba.

Ha szétforgácsolódik az erőnk és két párhuzamos listán 20-30 000 szavazat lesz egyes megyékben, megbukik mind a kettő. A választási törvény olyan szellemben jött létre, hogy mindennemű apró csoportoskák el fognak hullni. Ezért kérem egyházaink falusi képviselőit, szövetkezeteink és gazdaköreink vezetőit, a Magyar Népi Szövetség tagjait és minden magyar demokratát, hogy tudják meg, érezzék meg, mi a kötelességük. Végezzenek felvilágosító munkát, hogy az a harc, amelyet vittünk és amelyet teljesebbé akarunk tenni, minél tökéletesebben fejeződjék be és bajaink megszűnjenek.

TÖRTÉNELMI SZEREP ÉS FELADAT

*Kurkó Gyárfás beszéde
a székelyudvarhelyi népgyűlésen
1946. június 30-án*

... Erdély ügye úgy kell hogy álljon a két nemzet között, hogy ne engedje magát provokálni sem az egyik, sem a másik oldalról jövő uszító fasisztáktól. Nem válhatunk eszközüvé sem az egyik, sem a másik oldalról jövő pro-

vokációs magatartásnak, mert tudatában vagyunk történelmi hivatásunknak és földrajzi fekvésünknek.

Tudjuk, hogy egyik oldalon a román nemzeti tömb, másik oldalon a magyar nemzeti tömb él. Azt is tudjuk, hogy ez a két nemzeti tömb szórványokba folyik össze Erdély földjén. Azt is tudjuk, hogy mindkét oldalon a demokrácia magját hintették el. Ennélfogva azt üzenjük mindkét részre, hogy egyik oldalon sem válhatunk esz-közzé, egyik vagy másik ellen. Mi csak egyetlen igaz szerepet vállalhatunk, mi csak egyetlen történelmi szerepet vállalhatunk, amely mindkét népet közelebb hozza és nem elválasztja. Aki ezt nem fogadja el, aki azt hiszi, hogy a Magyar Népi Szövetség, az erdélyi magyar demokrácia más utat is választhat, az téved, az arra az útra lép, amely úton a teljes katasztrófába és összeomlásba vezették népeinket. Ebben a szellemben és ebben a tudatban hoztuk meg határozatainkat, ebben a szellemben vállaltuk további egy évre az erdélyi demokrácia vezetését, és ehhez a munkához kérjük az egész jóhiszemű és jó szándékú, becsületes magyarság támogatását...

*(Nemzetiségi anyaszervezetünk.
Kiadja az MNSZ Intézőbizottsága.
Kaposvár, 1946.)*

TERVEZET
A NEMZETISÉGI JOGOK SZABÁLYOZÁSÁRA¹⁹

*A székelyudvarhelyi kongresszuson elfogadott
nemzetiségi törvényjavaslat*

I. Fejezet

Általános rendelkezések

1. §. Minden román állampolgár nemzetiségi, nyelvi, faji vagy vallási különbség nélkül egyenlő a törvény előtt és ugyanabban az elbánásban és védelemben részesül.

2. §. A román állampolgárok jogainak és kötelezettségeinek, valamint azok érvényesítésének előfeltételei minden román állampolgárra nézve azonosak nemzeti, nyelvi, faji vagy vallási különbségre való tekintet nélkül.

3. §. Az állam- és közintézmények kötelesek gondoskodni, hogy az állampolgárok gazdasági érvényesülése nemzetiségi, nyelvi, faji vagy vallási okokból ne akadályoztassék.

Ugyanezen kötelezettség terheli mindazokat az intézményeket és vállalatokat, melyek az államtól nyert jogok birtokában vannak.

4. §. A nem román nyelvű állampolgárok jogosultak az egyesülési jog általános szabályai szerint a törvény által nem tiltott célra nemzetiségi jellegű, kulturális, társadalmi és egyházi egyesületeket alakítani.

5. §. A nemzetiségi jellegű egyesületek és intézmények a nem nemzetiségi számarány szerint részesülnek mindennemű állami kedvezményben és támogatásban, ideértve a hitelellátást, a termelési energia- és anyagellátást, valamint a forgalmi lehetőségek megteremtését is.

6. §. Minden román állampolgár olyan nemzetiségű és olyan anyanyelvű, amilyennek vallja magát. Tilos bár-

mely hatóságnak ebbe beleavatkoznia. A hivatalos közegek kötelesek elfogadni az illető bejelentését és azt semmilyen címen felül nem bírálhatják.

7. §. Tilos a román állampolgárok faji eredetének kutatása jogi helyzetük megállapítása szempontjából.

8. §. Az állampolgárok jogainak bármilyenmű közvetlen vagy közvetett korlátozását, vagy megfordítva, kiváltások létesítését faji, vallási vagy nemzetiségi alapon, úgyszintén a faji, vallási vagy nemzetiségi elzárkózás, gyűlölet vagy megvetés hirdetését a törvény bünteti.

II. Fejezet

A nyelvhasználatra vonatkozó rendelkezések

I. Szakasz

A nemzetiségi nyelvhasználat a magánérinkezésben

9. §. A nemzetiségek nyelve szabadon, minden korlátozás nélkül használható az alábbi szakaszokban megjelölt esetekben, úgyszintén minden olyan más esetben, amelyre nézve a törvény nem rendeli el az államnyelv alkalmazását.

10. §. A magánérinkezésben (pl. levelezésben, távbeszélgetésben, táviratban, továbbá az iparban, kereskedelemben, cégfeliratokban, úgyszintén a vallás gyakorlásában, a sajtóban, hirdetményekben és nyilvános üléseken) az állam polgárai bármely nyelvet minden korlátozás nélkül szabadon használhatnak.

Az egyházak istentiszteleti és ügyviteli nyelve az egyházi törvényekben meghatározott nyelv. E joguk nem korlátozható és más nyelv szóbeli vagy írásbeli használatára nem kötelezhetők.

11. §. A nem román nyelven megjelenő újságok, időszaki lapok és egyéb sajtótermékek mind a megjelenés helyét, mind az ország egyéb helyiségeinek neveit is az illető nyelven jelölhetik meg.

A földrajzi és utcanevék nem román nyelvű elnevezé-

seinek használata egyáltalán nem korlátozható. A postai és vasúti küldemények továbbítása nem tagadható meg azzal az indoklással, hogy a címzést az illető nemzetiség nyelvén írták.

12. §. Minden román állampolgárnak joga van kereskedelmi könyvét és egyéb nyilvántartásait kizárólag saját anyanyelvén, a jogi személyeknek pedig tagjaik többségének nyelvén vezetni.

13. §. Az állampolgár családi nevét az anyakönyvi lajstromokba és okiratokba, úgyszintén valamennyi közhatalóságnál (ideértve a katonaságot és a tanintézeteket is) abban az alakban és azzal az eredeti helyesírással kell beírni, melyet az illető polgár személyes adatai feltüntetnek. Az ebből a szempontból sérelmes hivatalos feljegyzések hivatalból való kiigazítása céljából rendkívüli eljárásról kell gondoskodni. Ennek szabályzatát a nemzetiségi miniszter az igazságügy-miniszterrel együttesen fogja megállapítani.

II. Szakasz

A nemzetiségi nyelvhasználat a hivatalos érintkezésben

14. §. Azokban a községekben, járásokban és megyékben, ahol az azonos nyelvű nem román nemzetiségű állampolgárok számaránya a 15%-ot meghaladja, ezek az állampolgárok jogosultak úgy a bíróságokkal, mint bármely minisztériumnak alárendelt közhivatallal, közintézménnyel és közüzemmel való érintkezésben mind szóban, mind írásban saját anyanyelvüket használni. Beadványaikat velük a bíróság, illetőleg a hatóság ugyanezen a nyelven tárgyalja le és intézi el.

A fenti bekezdésben említett jog megilleti a jogosított fél mindennemű törvényes képviselőjét, ideértve ügyvédjét is.

15. §. Az előző szakaszokban megjelölt közigazgatási egységek ülésein a 15%-ot kitevő nemzetiség tagjai anya-

nyelvüket minden korlátozás nélkül szabadon használhatják.

16. §. A 14. §-ban megjelölt közigazgatási egységekben:

1. A helyi hatállyal bíró rendeleteket, szabályrendeleteket és hirdetményeket a lakosság 15%-át kitevő nemzetiség nyelvén is ki kell hirdetni. E rendeletek, szabályrendeletek és hirdetmények az illető nemzetiség tagjaira nézve csak a nyelvükön történt kihirdetés napjától kezdve lépnek hatályba.

2. A hatóságok és hivatalok megjelölését és a bennük alkalmazott feliratokat e nemzetiség nyelvén is ki kell függeszteni.

3. A helységneveket, utcaneveket és jelzőtáblákat a város vagy község 15%-át kitevő nemzetiség nyelvén is fel kell tüntetni. Ez a rendelkezés a vasúti állomások megjelölésére is vonatkozik.

17. §. A II. szakasz megelőző cikkelyeiben foglalt rendelkezések alkalmazandók azokban a városokban is, amelyekben az azonos nyelvű, nem román nemzetiségű állampolgárok arányszáma a 15%-ot nem haladja meg, de számuk az 5000-et eléri.

Erdély és Bánság területén a 14–16 §-okban foglalt rendelkezések százalékarányra való tekintet nélkül nyerne alkalmazást a magyar nyelv használata tekintetében.

18. §. A törvények, törvényrendeletek szövege a román szöveggel egyidejűleg a hivatalos lap mellékleteként azon nyelven is közzéteendő, amely a lakosság legalább 5%-ának az anyanyelve.

19. §. Azokban a községekben, járásokban és megyékben, ahol az azonos anyanyelvű, nem román nemzetiségű állampolgárok aránya a 15%-ot meghaladja, az összes közhivatali állások a lakosság nemzetiségi összetételének megfelelően töltendő be.

Azoknál a hatóságoknál, amelyeknek illetékessége egy

megyénél nagyobb területre terjed ki, a tisztviselői állásokat abban az arányban kell a különböző nemzetiségű állampolgárokkal betölteni, amilyen arányban az illető nemzetiségek a hatóság illetékessége alá eső terület lakosságában képviselve vannak. Az arányszámot a rangfokozatokra és fizetési csoportokra való tekintettel kell megállapítani.

Ha az arányszám országos viszonylatban eléri az 5%-ot, alkalmazandó a miniszteri állások betöltésére is.

20. §. A nem román anyanyelvű állampolgárok katonai képzésénél azok nyelvére is figyelemmel kell lenni. E célból a katonai propaganda- és kulturális szervek keretében az érdekelt nemzetiséghez tartozó vagy annak nyelvét bíró tisztekből nemzetiségi osztályt állítandó fel.

III. Szakasz

A nemzetiségi nyelvhasználat a hatóságok belső ügykezelésében

21. §. Azokban a községekben, járásokban és megyékben, ahol az azonos anyanyelvű, nem román nemzetiségű állampolgárok arányszáma a 65%-ot eléri, mind a közigazgatásban, mind a bíraskodásban a lakosság többségének anyanyelve a belső igazgatás nyelveként alkalmazandó.

Az a hatóság, amelynek belső ügykezelési nyelve nem a román, a felettes hatóságokkal való érintkezésben ez utóbbi hivatalos nyelvet köteles használni.

22. §. Azok a szomszédos megyék, amelyekben a lakosságnak legalább 65%-a ugyanazon nyelvű, nem román nemzetiséghez tartozik, közös gazdasági, kulturális és népjóléti érdekeik előmozdítására jogi személyiséggel rendelkező szövetségbe tömörülhetnek.

23. §. A nyelvi jog alapján szövetkezett vármegyék külön közigazgatási (belügyi, pénzügyi, földművelésügyi stb.) kerületet is alkotnak az illető nemzetiséghez tartozó főtisztviselőkkel.

A közös szervezetbe egyesült megyék területén a területre vonatkozó illetékességgel külön ítélőtábla működik.

24. §. Azok a járások, amelyekben a lakosság legalább 65%-a ugyanazon nyelvű nem román nemzetiséghez tartozik, ahhoz a szomszédos megyéhez csatlakozhatnak, amelyben a lakosságnak legalább a 65%-a ugyanilyen nemzetiségű.

Ugyanilyen módon a községek, amelyekben a lakosság legalább 65%-a ugyanazon nyelvű nem román nemzetiséghez tartozik, ahhoz a szomszédos járáshoz csatlakozhatnak, amelyben a lakosság legalább 65%-a ugyanilyen nemzetiségű.

Ha az előző bekezdésben foglalt rendelkezések alapján több szomszédos járás és község volna más megyéhez csatolandó, ezek területéből új megye alakítható.

25. §. Az előző §-okban foglalt csatlakozást, illetőleg átalakulást az illető közigazgatási egység illetékes szervei a lakosság többségének akaratomegnyilvánulása alapján határozzák el.

IV. Szakasz

Vegyes rendelkezések

26. §. A 14. és 21. §-ban megjelölt hatóságok, bíróságok és intézmények tisztviselőinek az illető nemzetiség nyelvét a munkakörük ellátásához szükséges mértékben tudniuk kell.

27. §. Az állam, megye, község és általában a közhatalmi ellenőrzés alatt álló költségvetéssel bíró intézmények, valamint érdekképviselői szerveknek tisztviselői, akiknek a kinevezése az államilag elismert tanintézetek képesítő oklevele vagy bizonyítványa alapján történt, semmiféle címen román nyelvvizsgára nem kötelezhetők.

28. §. A nemzetiségügyi miniszter a jelen törvény kihirdetésétől számított 3 hónapon belül rendeletileg közli azoknak a helységeknek, járásoknak és megyéknek név-

tárát, melyekben nem román nemzetiségű lakosság van, a lakosság nemzeti megoszlásának feltüntetésével.

A megoszlás feltüntetése százalékszerűen történik az 1930-ik évi népszámlálás adatai alapján. Újabb népszámlálás esetében az új adatokat feltüntető helységnévtár a népszámlálás befejezésétől számított egy éven belül jelenik meg.

29. §. A 28. §-ban jelzett helységnévtár adatai lesznek irányadók arra nézve, hogy mi az egyes községek, járássok, a megyék és kerületek hivatalos ügykezelési nyelve.

Addig is, amíg a rendeletileg közzétett helységnévtár megjelenik, a jelen törvényben biztosított nyelvhasználati jogosultság az 1930-i népszámlálás alapján gyakorolható.

III. Fejezet

A közművelődésre vonatkozó rendelkezések

I. Szakasz

Általános rendelkezések

30. §. A magyarság közművelődési és közoktatási ügyeinek előkészítő és irányító szerve a magyarság demokratikus nemzeti képviselőtestületének, a Magyar Népi Szövetségnek keretében megszervezett Közművelődési Tanács.

31. §. A Közművelődési Tanács javaslatait a magyarság közművelődési és közoktatási ügyeiben úgy a nemzetnevelési minisztérium, mint a többi illetékes minisztériumok előzetesen meghallgatni és figyelembe venni kötelesek.

A Közművelődési Tanács véleményének előzetes meghallgatása nélkül hozott intézkedések törvénytelenek és mint ilyenek, úgy közigazgatási, mint bírói úton megtámadhatók.

32. §. A Közművelődési Tanács szabályokat alkothat és intézkedhetik minden olyan magyar közművelődési és kulturális kérdésben, amelyet valamely törvény nem utal

kifejezetten a minisztérium, illetve más közhatóság hatáskörébe.

33. §. Az állami köztestületek és közalapítványok részéről közművelődési és közoktatási célokra fordított összegeknek annyi százaléka, ahány százaléka Románia lakosságából magyar anyanyelvűnek vallja magát, magyar közművelődési és közoktatási célokra fordítható.

Ez az összeg mikénti felhasználására vonatkozó költségvetés szintén a Közművelődési Tanács közreműködésével készíthető el.

34. §. A nem román nyelvű sajtótermékek, politikai kiadványok, napi- és időszaki lapok, irodalmi és tudományos kiadványok előállítása nem korlátozható.

35. §. A romániai magyarság nemzeti művelődése érdekében szabadon érintkezhetik a magyarországi közművelődési szervekkel. E célból a kölcsönös határátlépés elé akadály nem gördíthető.

II. Szakasz

Közoktatás

36. §. A román állam a közoktatást, elemi, közép- és felsőoktatást állami tanintézetek útján biztosítja mindazon itt élő nemzetiségek számára, melyek kelendő számban jelentkező tanulót mutatnak fel, kivéve azokat a helységeket, amelyekben ezt a szükségletet az illető nemzetiségek által felállított iskolák kielégítik.

A nem román nyelvű állami iskolákban és a román nyelvű állami iskolák nem román nyelvű tagozatain a tanári és tanítói állásokra elsősorban az illető nemzetiséghez tartozók alkalmazandók.

37. §. Nem román nyelvű állami iskolákban és román anyanyelvű állami iskolák nem román nyelvű tagozatain, úgyszintén az illető nemzetiségek felekezeti iskoláiban tartott vizsgálatokon, ideértve az érettségi vizsgát is, a ta-

nulókat azon a nyelven kell vizsgáztatni, amelyen ők az illető tantárgyakat tanulták.

38. §. Minden községben, illetőleg megyében az állami tanintézetek helyiségeinek és felszerelésének annyi százaléka biztosítandó a nem román tannyelvű állami iskolák számára, ahány százaléka az illető terület lakosságának az érdekelt nemzetiséghez tartozik.

39. §. A nemzetiségek közoktatási ügyeiben a végrehajtó hatalmat a nemzetnevelésügyi minisztérium külön nemzetiségi ügyosztálya útján gyakorolja, a nemzetiségi iskolák felügyeletére és ellenőrzésére létesített főigazgatóságok és tanfelügyelőségeken keresztül.

Az ügyosztály élén alminiszter áll, aki mindig az ország számszerint legnagyobb nemzetiségének tagja.

Az ügyosztály vezetésére megfelelő hely biztosítandó a nem román anyanyelvű többi nemzetiségeknek is.

A nemzetnevelésügyi minisztérium nemzetiségi ügyosztálya a jelen törvény kihirdetésétől számított egy hónapon belül állítandó fel.

40. §. A művészetügyi minisztériumban hasonlóképpen külön nemzetiségi ügyosztály létesítendő, amely a nemzetiségek művészeti ügyeit ezek részére létesített vezérfelügyelőségek közreműködésével irányítja és ellenőrzi.

IV. Fejezet

Egyházak és egyházi intézmények

41. §. Az egyházak feletti felügyeleti jogot az egyházi főhatóságokon keresztül a kultuszminiszter gyakorolja.

Az elismert egyházak javaikat alapítási okmányaik és alapszabályaik szerint az általános kultusztörvény kereteiben gyakorolják.

A nemzetiségek egyházai és intézményei, ideértve a felekezeti iskolákat is, valamint lelkészeit és más alkalmazottait, ugyanolyan támogatásban részesülnek, mint a

hasonló jellegű román egyházak, egyházi intézmények (erdélyi román felekezeti iskolák), lelkészek és egyházi alkalmazottak.

V. Fejezet

A nemzetiségi jogok védelme

42. §. A nemzetiségi minisztérium mint teljes jogú minisztérium működik egy miniszterrel és egy alminiszterrel. Az alminiszter mindig az ország számszerint legnagyobb nemzetiségének tagjai sorából kerül ki.

43. §. A közigazgatás legmagasabb hatósági szerve a nemzetiségi jog szempontjából, a nemzetiségi minisztérium.

A nemzetiségi törvények és rendeletek végrehajtásának fokozottabb ellenőrzésére, valamint a nemzetiségi jellegű panaszok kivizsgálására és orvoslására a nemzetiségi minisztérium kebelében Országos Nemzetiségi Bizottság és minden olyan vármegyében, amelynek a lakossága legalább 15%-ban nem román anyanyelvű, Megyei Nemzetiségi Bizottság állítandó fel.

Az Országos Nemzetiségi Bizottság közvetlenül a nemzetiségi miniszter vagy helyettesének vezetése alatt működik és 8 tagból áll, akiknek legalább fele magyar nemzetiségű.

A Megyei Nemzetiségi Bizottságok 3 tagból állnak és nemzetiségi összetételükben Erdélyben és a Bánságban egy kötelező magyar tagjuk van, egyébként a vármegye lakosságának nemzetiségi megoszlásához igazodnak.

44. §. Bármely román állampolgár, ha az illető hatósági intézkedést a jelen törvény vagy más nemzetiségi vonatkozású jogszabály rendelkezéseivel ellentétben állónak tartja, jogosult az ellen, amennyiben helyi hatóságok intézkedéseiről van szó, a Megyei Nemzetiségi Bizottsághoz, amennyiben pedig az intézkedés olyan hatóság-

tól ered, amelynek illetékessége egy megyénél nagyobb területre terjed ki, az Országos Nemzetiségi Bizottsághoz panasszal élni.

Az Országos Nemzetiségi Bizottság a Megyei Nemzetiségi Bizottság határozataival szemben a félre nézve nemzeti fellebbviteli hatóság.

45. §. Az Országos Nemzetiségi Bizottság, valamint a Megyei Nemzetiségi Bizottságok a panaszolt hatósági intézkedés ellen tiltakozást jelenthetnek be. A tiltakozásnak a hatósági intézkedés végrehajtását illetőleg felfüggesztő hatálya van.

46. §. Úgy az Országos, mint a Megyei Nemzetiségi Bizottság az ügyet az érdekelt fél meghallgatásával nyilvánosan tárgyalja és ha megállapítja, hogy a panasz tárgyává tett hatósági intézkedés a törvényt közvetve vagy közvetlenül megsértette, ezt írásban közli azzal a hatósággal, amelytől az intézkedés származott.

Ha az illető hatóság a kifogásolt intézkedést írásban továbbra is fenntartja, az intézkedés az illetékes ítélőtáblánál keresettel támadható meg. Az ítélőtáblák ítéletei ellen a Semmítőszéknél lehet felülvizsgálattal élni, mely erre a célra külön nemzetiségi tanácsot szervez.

47. §. Ha akár a Megyei vagy Országos Nemzeti Bizottság, akár az ítélőtábla, vagy a Semmítőszék jogerősen megállapította, hogy a jogorvoslat tárgyává tett hatósági intézkedés megsértette a jelen törvény rendelkezéseit, abban a tekintetben is határoz, hogy a törvényt az illető tisztviselő nem rosszhiszeműen sértette-e meg. Ha a rosszhiszeműséget megállapítja, erről az illetékes miniszternek jelentést tesz, és a miniszter köteles a rosszhiszeműen eljáró tisztviselőt a nemzetiségi területről haladéktalanul elhelyezni. Az ilyen módon elhelyezett tisztviselő többé közhivatalt olyan községben, járásban vagy megyében nem viselhet, ahol nemzetiségek élnek. Az elhelyezés

az illető köztisztviselő büntetőjogi vagy más fegyelmi lehatóságát nem szünteti meg.

48. §. A jelen fejezetben szabályozott jogorvoslati eljárás azokkal a hatósági intézkedésekkel szemben is érvényesíthető, amelyeket a jelen törvény hatálybalépése előtt hoztak.

VI. Fejezet

Átmeneti és vegyes rendelkezések

49. §. A nemzetiségi jellegű alapítványok, egyesületek, közvagyonok és intézmények (pl. Csíki Magánjavak közbirtokossága, EMGE, EMKE stb.) vagyonkezelési szabályait, valamint a jövedelem felhasználási módját az érdekelt vagyontulajdonosok határozzák meg. Az ezen jogelvvvel ellentétben az állam vagy a helyi közigazgatás által korábban kezelésbe vagy irányítás alá vont ilyen természetű vagyonok joghelyzete a törvény megjelenésétől számított 3 hónapon belül a fentiek szerint rendezendő.

A nemzetiségi jellegű szövetkezetek (pl. Kaláka, Szövetség stb.) megtartják jelenlegi szervezetüket és az ország szövetkezeti életében csúcsszervezeteiken keresztül kapcsolódnak be.

50. §. A 86-1945. számú nemzetiségi alaptörvény ellen elkövetett egyes bűncselekmények megállapításáról és megtorlásáról szóló 630-1945. számú törvény 1-8. §-aiban foglalt büntetőrendelkezések a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelően egészítendőek ki.

A nemzetiségi szabályzat új büntetőrendelkezéseiben előírandó, hogy a közönséges bűncselekmények súlyosabb elbírálás alá esnek, amennyiben azokat nemzetiségi vagy faji gyűlöletből követik el.

51. §. Jelen törvény hatályon kívül helyez minden olyan jogszabályt, mely valamely rendelkezésével ellentétben áll és minden törvény és intézkedés haladéktalanul összhangba hozandó a jelen törvénnyel.

*„Az erdélyi magyarság politikai magatartása
a választások alkalmával nemcsak belpolitikai,
hanem egyetemes magyar jelentőségű”*

*Kurkó Gyárfás beszéde
az MNSZ brassói népgyűlésén,
1946. március 20-án²⁰*

Egy országban, ahol nemzetiségek élnek, a demokrácia fokmérője a nemzetiségi kérdés megoldása. Ha egészséges nemzetiségi szervezeteink vannak, ezeknek időnkénti értekezletein fel tudjuk mérni, mint egy finom műszeren, demokráciánk mélységét, harci és fejlődési képességeit. Ezen a brassói százaskénti bizottsági ülésen is felmértük az elvégzett munkánkat, mely jól lehet lassan halad előre, biztos alapokon fejlődik. Most befejezett értekeztünk azt mutatja, hogy három-négy hónappal ezelőtt tartott marosvásárhelyi értekeztünk óta is hatalmas léptekkel haladtunk előre a kérdések teljes megoldása felé.

A Magyar Népi Szövetség megalakulása óta arra törekedett, hogy kebelében minden becsületesen gondolkodó ember megtalálja a helyét. Nagy és nehéz munka volt ez, de ma már el lehet mondani, hogy a Magyar Népi Szövetség megvalósította a romániai magyarság népi egységét, dolgozott a román-magyar testvériség megvalósításáért és teljes mértékben bekapcsolódott az ország újjáépítésének munkájába. Helyet adott soraiban mindenkinek, aki nem volt fasiszta, nem türelmetlenkedett és időt engedett a legelzárkózottabbaknak is az egészséges átnevelődésre. De az erre szánt idő immár lejárt. Elérkezett a napja annak, amikor minden magyarnak lelkiismeretvizsgálatot kell tartania és visszatekintenie szövetségünk munkájára és eredményeire.

Soraink kiszélesítése, újabb és újabb tömegek bekapcsolása nem gyengeségünk jele, hanem ellenkezőleg, erőnk tudata, mert képesek vagyunk meggyőzni és a

munkába bevonni minden becsületes magyart. Figyelmeztetni szeretném azonban a jóindulatú vezetőket, hogy ne tűrjenek meg semmiféle elferdülést, amelyek ellenkeznek a demokratikus eszmékkel és célkitűzéseinkkel.

Ma mindenkinek politizálnia kell, ha jövőjét biztosítani akarja, és az elkövetkezendő választásokon a demokráciának, a Duna-völgyi népek testvériségének a győzelmét akarja elérni. Magyarországi vendégeink ugyanennek a célnak szentelték látogatásukat, és remélem, nem sokára eljön az az idő, amikor nemcsak a kormányok találkoznak a román-magyar barátság jegyében, hanem a két nép között sem lesznek többé határok.

Utoljára az intézőbizottság ülésének egyik legfontosabb döntéséről kívánok szólni. Megvizsgálva minden körülményt, ezek arra az elhatározásra indították a százas intézőbizottság tagjait, hogy az Országos Demokratikus Arcvonalat alkotó demokratikus pártokkal szoros egységben, ezeknek a támogatásával, közös harci szellemenben, a Magyar Népi Szövetség külön listán és külön képviselőjelöltekkel indul a választásokon.

Remélem, és meg vagyok győződve arról, hogy a romániai magyarság a választásokon meg fogja erősíteni a demokrata Groza-kormányt, ezáltal pedig azt a magyar demokráciát és köztársaságot is, amely szövetségben áll nemcsak Moszkvával, de a Duna-medence összes népeivel, elsősorban pedig Romániával.

(*Népi Egység*, 1946. március 22.)

A MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG INTÉZŐBIZOTTSÁGÁNAK VÁLASZTÁSI KIÁLTVÁNYA A ROMÁNIAI MAGYARSÁGHOZ

... Szívós, öntudatos harcunknak köszönhető, hogy a nép ellenségeire csapást csapás után mérve, kétéves viszapillantásunk alkalmával a következőkről számolhatunk be:

1. Az ország jóhiszemű magyarságát egységes és megbonthatatlan demokratikus szervezetbe, a Magyar Népi Szövetségbe tömörítettük.

2. Az ország demokratikus szervezeteivel, többek között az Ekés Fronttal és a munkásság pártjaival történelmi szövetségünket megerősítettük és velük együttműködve feloszlattuk a munkaszázadokat. Feloszlattuk az internáló táborokat. Hazahoztuk az elűzött magyarság nagy tömegeit.

3. Megszüntettük a katonai egységeknél működő különbíróságokat.

4. Hazasegítettük és segítjük a hadifoglyok tömegeit. A Magyar Segélyező Bizottság létrehozásával népünk leszegényedett állapota ellenére is komoly társadalmi megmozdulással enyhítettünk és enyhítünk a hazatérő foglyok helyzetén.

5. Létrehoztuk hatalmas iskolai hálózatunkat. Az óvodától az egyetemig biztosítottuk a magyar anyanyelven való oktatást gyermekeink számára. A reakció minden szabotálása ellenére besoroltattuk tanulóinkat és tanárainkat. A hiányzó tanerők pótlására pedig megfelelő számú magyar állampolgárságú tanerőt sikerült szerződtetnünk. Felekezeti és állami magyar iskoláink felett egyaránt magyar tanfelügyelők, magyar tankerületi főfelügyelők és magyar államtitkár őröklik.

6. A reakció többszörös kísérletét, hogy a rendezetlen állampolgárságú magyarokat kiűldözze, a román demok-

rácia segítségével sikerült megghiúsítani, s a napokban megjelenő állampolgársági törvénnyel teljesen tisztázzuk helyzetünket.

7. Közművelődésünk és népi kultúránk továbbfejlesztését biztosítottuk. Két főiskolánk van: a Bolyai Tudományegyetem és a Zeneművészeti Főiskola s állami támogatásban részesül két színházunk.

8. A bécsi döntés okozta jogi zűrzavart a reakció minden eszközzel arra használja fel, hogy népeinket egymásra uszítsa. Ennek visszaverése érdekében és magyarságunk vagyoni jogi helyzetének rendezéséért módosítottuk a 645-ös visszaperlési törvényt.

9. Kiadattuk a CASBI-törvényt, mely a szovjet kormány belátó politikája következtében a fegyverszüneti szerződés reánk kedvező alkalmazása folytán jöhetett létre. Így a magyarság tízezreinek vagyona mentesült a zárlat alól.

10. Új nemzetiségi törvénytervezetet készítettünk, mely kormányunk előtt fekszik és várjuk kiadását.

11. Visszaszereztük a Csíki Magánjavakat, amely népünk gazdasági és művelődési fejlődését van hivatva biztosítani.

12. A történelmi jelentőségű földreform során magyar és román föld nélküli tömegek közösen jutottak hozzá ahhoz a földhöz, amely őket megillette. A földosztó bizottságokba befurakodott reakció egyes helyeken a nemzetiségi ellentétek és a fajgyűlölet szításával itt is megkísérelte elgáncsolni a szociális igazságot és az együttlakó népek békéjét építő demokratikus erőket. Több kiegészítő rendelet kieszközlésével igen sok félremagyarázható fogalmat sikerült tisztáznunk népünk érdekében. Most azon kell lennünk, hogy ki-ki a maga helyén a törvények becsületes alkalmazását szorgalmazza, a vitás esetekben a döntést a legmagasabb bizottsághoz vigye, melyben a Magyar Népi Szövetség megfelelően képviselve van.

13. Küzdelmünk eredménye az is, hogy az egységes magyarlakta területeken, a három székely vármegyében, közigazgatásunkat magyar főispánok, magyar főszolgabírák, magyar jegyzők és magyar községi bírók végzik.

Magyar Testvérek!

E visszapillantásunk egy különleges történelmi megpróbáltatás befejezésével és egy új történelmi szakasz megkezdésével történik. Párizsban a győztes nagyhatalmak döntöttek sorsunk felett. A párizsi döntés igazolta a Magyar Népi Szövetség előrelátó politikáját, amely a román demokráciával szoros együttműködésben harcolt és harcol az ország demokratizálódásáért és újjáépítéséért, az együttlakó népeknek a békét és az egyenlő jogot biztosító népi demokráciáért...

(Világosság, 1946. október 25.)

DR. PETRU GROZA MINISZTERELNÖK BESZÉDE A KOLOZSVÁRON TARTOTT VÁLASZTÁSI NAGYGYŰLÉSEN

Nem mint a párizsi per nyertese jöttem ide, hanem mint testvér. És testvérek maradtak munkatársaim is. Testvérek vagyunk és nem hódítók. Nyílt kártyával játszunk. Tudja meg ellenség és barát egyaránt, én nem szívok vissza semmit abból, amit mondtam, meg fogjuk valósítani Románia és Magyarország között a vámuniót, és eltöröljük az útlevélkényszert. Elég legyen az álszenteskedésből s a kínai falakból! A népek rendeltetése nem az, hogy egymást gyilkolják, hanem, hogy boldog nyugalomban együtt éljenek. Világgá hirdetem és hirdessétek ti is: a nagy csoda megtörtént, a román és a magyar nép kibékült!

(Világosság, 1946. október 30.)

A ROMÁNIAI MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGÉNEK
VÁLASZTÁSI KIÁLTVÁNYA

Erdély földjén ma mintegy kétmillió magyar csüggedésre hajlamos része világgal és önmagával meghasonulva, megcsaltnak és elhagyatottnak érzi magát. Politikai tájékozatlanságban szenved, s a hitetlenség szúrós bozótja burjánzik lelkében. Ülhet-e tétlenül, nézheti-e közömbösen ezt a lelki sínylődést a magyar értelem? Most, amikor egész Európa s benne a mi népünk sorsa függ a politikától, most álljon tétlenül, némán a szellem s engedje, hogy elborítsa népünket a hitetlenség és tájékozatlanság? Nem! Ki kell irtani a tájékozatlanságból tenyésző hitetlenség bozótját!

Választások előtt áll az ország és benne választások előtt áll a mi népünk is. Mi, erdélyi magyar írók, már választottunk. A Magyar Népi Szövetség oldalán küzdünk és céljaik a mi célunk is. Számunk, íróké, szavazatnak ugyan kevés, de hangunkra százezrek figyelnek. Ezeket a százezreket hívjuk zászlónk, a nép zászlója alá.

Gaál Gábor	Kós Károly	Salamon László
Nagy István	Létay Lajos	Hobán Jenő
Méliusz József	Szabó Lajos	Kakassy Endre
Asztalos István	Hegyi Endre	Kacsó Sándor
Szentimrei Jenő	Kovács László	Maksay Albert
Szemlér Ferenc	Horváth István	Jancsó Elemér
Kiss Jenő	Ádám Zsigmond	Aszódi János
Molter Károly	Kovács György	Kós Balázs
Tompa László	Benedek Marcell	Tamás Gáspár
Szabédy László		Bánffy Miklós

(*Falvak Népe*, 1946. október 6.)

Gaál Gábor:

A TÖRTÉNELEM HIDEGE ELLEN

*A november 9-i kolozsvári
magyar-román irodalmi est bevezetője*

Valamikor Kolozsvárt körös-körül erdős hegyek öveztek. Ma már a környező hegyek legnagyobb része kopasz. Az erdők hiányzanak a hegyekről. A város, ami az egykori hegyek és erdők lábai előtt a katlanba húzódott, lehordta ezeket az erdőket. Kolozsvár sokat fázott a történelem folyamán. Nagy hidegek jártak felette. Kellott a meleg, kellett a tüzelő. Az erdők lombjait leszaggatták, a fák törzseit kidöntötték, levitték a városba, szükségből, kényszerűségből. De voltak rabló, esztelen urai is a városnak, nagy hajdani városurak, kövér podeszták, akik lehordatták az erdőt s a kipusztított erdők helyére nem telepítettek újat. Most Kolozsvárra messziről hozzák a fát. Messzi falvak román és magyar szekereseit látjuk napról napra a kolozsvári utcákon. Hozzák a fát, hozzák a meleget. Mert mióta Kolozsvár körül kipusztították az erdőket, Kolozsvárnak még inkább kell a meleg. Azok az egykori erdők felfogták a csörgő, téli szeleket. Ezek a szelek most a hajdan hatalmas erdők magas függőnye nélkül szabadon csapnak a városra. S a szél hidege fáj. Melegebbnek kellene lenni...

Valamikor, s ez lehetett akár tegnap is – az emlékezetben minden egyidős –, valamikor Kolozsvárt a Szabadság tértől, át a hídon egyenes, egyre növvő, szélesedő, újabb és újabb házakkal ékesedő út vezetett az állomásra, mai nevén Horea és Dózsa György útja. Ez az út ma teli romokkal, kiégett, térdére buktatott tetejű házakkal, meredt, iszonyatos, néma falakkal. A háború vad ökle csapott ezekre a házakra. A háború vak keze hajigálta szét ezeknek a házaknak a lakóit, kiket a romok alá, ki-

ket az utcára. A menekülők hideg sikolyára. s a romok alól kiszédett halottakra emlékezhetünk. Hiába süttött a nap! A történelem sokszor kegyetlen és csupa fagy. A rossz történelem ellen végre már egyszer talpra kell állni...

A napokban eláradó, szaggatott, hatalmas tirádával egy fiatalember öntött el, hogy ő boldogtalan, és nem valami szerelem miatt, másért; az elmúlt embertelen életért, – sehol sem találja a helyét, a szüleit elpusztították, a háború előtt egészen jól indult, érdekelte minden, ma nem érdekli semmi, didereg a világban, valamibe szeretne megfogózni, mi legyen az, hol kezdje – olvas, dolgozik, bekapcsolódott a politikába is, de nem megy, kiégett, a háború évei égették ki, de nemcsak őt, teli a világ – mondotta – mételyzettekkel, a legtöbb talán nem is tud erről, csak épp tévelyeg, – mit tegyen?

Igen, mit tegyen? Mi történjen a magukba omlott, kalódó, kiégett emberekkel? Mi történjen a rommá vert, kiégett házakkal és városokkal? Mi történjen a rablógazdálkodással kipusztított erdőkkel? Mi történjen ezzel a sok hideggel: az ember, a tél, a történelem hidegével, hogy ez a hideg nekünk, embereknek ne fájjon?

Bizonyára mindenütt a sivár, kopasz hegyeken azokat a kipusztított erdőket mind fel kell támasztani! A fák friss csemétéinek százezre meg ezre sudárosodják ki a hegyeken, zúgó, lombosodó függőyeikkel ezek az új erdők majd felfogják a garázda, rideg szeleket...

Amit meg a háború lerombolt, azt fel kell építeni! Az az út a Szabadság tértől, a hídon át, Horea és Dózsa György büszke útja, gyönyörűséges új házakkal szaladjon az ideérkezők elé!

És újjá kell építeni a megmételyezett, magukba roskadt embereket is!

De hogyan?

Így, összefogva, ahogy mi tesszük, román író társaink-

kal, hogy ők is, meg mi is a patriotizmusunkat, ami kitörhetetlenül dobol szívünkben, kölcsönösen ne korlátozzuk egy szűk nacionalizmusra, de szélesítsük, terjesztük ki mindannyiunkra, románra, magyarra egyaránt. Így összefogóztatva, büszkén az építés, a munka gyönyörű szép hadjáratában az ember, a tél, meg a történelem hidege ellen, a békességért, az egyetértő munkás együttélé-ért.

(*Utunk*, 1946. november 23.)

A VÖRÖS HADSEREG MAGYARORSZÁGI LAPJA AZ MNSZ VÁLASZTÁSI KIÁLTVÁNYÁRÓL

A Vörös Hadsereg magyarországi lapja, az Új Szó, rendkívül előnyösen foglalkozott az MNSZ választási kiáltványával. Az erdélyi magyarság harca a fasizmus maradványai ellen cím alatt a többi között ezeket írja:

– Az erdélyi magyarságnak érdeke, hogy olyan képviselőket juttasson a törvényhozó testületbe, akik felveszik a harcot Maniu nemzetiségi gyűlölködést szító ügynökeivel és elszántan küzdenek a romániai demokráciáért. A román és magyar demokraták együttes baráti harcra szövetkezve, halálos csapást mérhetnek a reakción.

– Az erdélyi magyarság – írja továbbá a lap – minden erejével küzd a fasizmus maradványai ellen, leszámol a nemzetiségi gyűlölködés csökevényeivel és minden reakciós megmozdulással szemben a nemzetiségi jog teljes biztosításáért harcol.

(*Falvak Népe*, 1946. július 28.)

SOHA A TÖRTÉNELEMBEN
ILYEN NÉPI DEMOKRATIKUS EGYSÉGBEN
MÉG NEM NYILATKOZOTT MEG
ERDÉLY MAGYAR NÉPE – MONDOTTA
KURKÓ GYÁRFÁS A KOLOZSVÁRI NAGYGYŰLÉSEN

... – Soha a történelemben ilyen népi demokratikus egységben még nem nyilvánult meg Erdély magyar népe. Házról házra járva, asszonyok, ifjak, férfiak, munkások, földművesek, értelmiségiek, írók, művészek és tudósok végezték a demokratikus felvilágosító munkát. Hozzájárult azonban a választási sikerükhöz az is, hogy népünk nem most ismerte meg mai demokratikus vezetőit és képviselőjelöltjeit, hanem még akkor, amikor a mi történelmieink cserbenhagyták és elfutottak.

– A mi győzelmünk tehát a választásokon százszázalékos – állapította meg. – Tudnia kell minden magyar-nak, hogy a hat szórványmegyében, valamint Bukarestben és Moldvában nem indultunk külön listán. Ezeken a vidékeken tömegeinket a román demokrácia felé irányítottuk és valóban megállapíthatjuk, hogy fegyelmezetten a Demokrata Pártok Blokkjára adták le szavazataikat. Éppen ezért büszkéek lehetünk arra, hogy sok százezer szavazattal mi is hozzájárultunk a román demokrácia megerősítéséhez. Ugyanakkor viszont minden magyar képviselőnk tisztában van azzal és tudja azt is, hogy másfél mandátum erkölcsi alapján áll s ilyen súllyal köteles vinni azt a harcot, amelyet népünk iránt vállalt.

– A mi listánkon 29 képviselő jött be. Harmincadik-nak vehetjük Szenkovics Sándort, aki az MNSZ száz-as intézöbizottságának tagja, de a Demokrata Pártok Blokkjának jelölőlistáján lett képviselő. A demokrata pártok listáin még több magyar képviselő is jött be, akik ugyan nem tagjai a Magyar Népi Szövetségnek, de ez-ekkel is igyekezni fognak felvenni a kapcsolatot, hogy nem-

zetiségi jogvédelmi harcunkat egységesítsük. Hangsú-lyoznom kellene azonban, hogy bármilyen létszámban is lehetnénk mi magyar képviselők, még ha száz magyar képviselőnk is lenne, nem érhetnénk el sokat, ha a román demokráciának nem sikerült volna a győzelem saját reak-ciója fölött. Éppen ezért e helyről is örömlőket fejezzük ki a román demokrácia nagyszerű győzelmének és innen küldjük harcos üdvözlőnk a román demokráciának, a demokrata parlamenti csoportnak, élén Groza Péter mi-niszterelnökkel.

– Jogegyenlőségünkért vívott harcunk a múltban, azt mondhatjuk, partizánharc volt. Mindenfajta történelmi-ek benn voltak még az államgépezetben, a kormányban és mindent elkövettek, hogy harcunkat gyengítsék, joga-inkat szabotálják. Mindezek ellenére is a román demok-ráciával karöltve, az egyetemes demokrácia erejét felül-múló munkát végeztünk mind kérdéseink elintézésében, mind a rend biztosítása és a háborús sebek gyógyítása te-rén. Ma, amikor harcunk új szakasza kezdődik, a jog-egyenlőségünk teljesítésére sokkal tökéletesebb és sokkal hatásosabb fegyverek állanak rendelkezésünkre. Ma már nem fogunk kilincselni a minisztériumok ajtaján. Ma ott leszünk mi magunk s ha kell, naponként verhetjük az asztalt, ha szabotálnak, és megmondhatjuk, hogy mi fáj lent a népünknek. Többet nem fogjuk tűrni, nem fogjuk megengedni, hogy szabotázs történjék vagy halogatás, miközben lent a nép szenved, dolgozik. Mi kemény kéz-zel nyúlunk hozzá az igazság megteremtéséhez. Aki nem teljesíti kötelességét, aki szabotálja az igazságot, a jog-egyenlőséget, szítja a fajgyűlöletet, annak nincs helye sem a parlamentben, sem a kormányban. Miután a nép, az egész nép megmutatta, hogy igenis demokratikus kor-mányt akar az ország élén, mi a parlamentben ragasz-kodni fogunk egy valóban tökéletes és demokratikus kormányhoz.

– A magyar parlamenti csoport a román parlamentben azokat az erőket kívánja támogatni, amelyek szabadságunk kifejezői és a teljes jogegyenlőségnek, valamint a szomszédos népekkel való szoros együttműködésnek és a román-magyar szövetséges viszony megteremtésének hívei.

– A magyar nép, amikor maradéktalanul teljesítette kötelességét a választásokon, tudatában volt, hogy mi a Magyar Népi Szövetség, tudta, hogy mily erőket támogat és kikkel van szövetségben. A magyar munkás tudta, hogy az MNSZ listájára adva le szavazatát, ott egyházi férfiakra is szavaz. Hasonlóképpen tisztában volt a magyar lelkész és püspök, hogy amikor reánk szavaz, ott osztályharcos munkásokat is fog bejuttatni a parlamentbe. Tisztában volt azzal minden magyar ember, hogy mi szigorúan a haladó demokráciát támogatjuk és a román-magyar barátság barátai vagyunk, ugyanakkor nyíltan és őszintén szovjetbarát politikát folytatunk. Ezeknek a tudatában tette le a vizsgát és háritotta el magáról a vádat, hogy nyilas, reakciós, fasiszta volna. Parlamenti csoportunk is ezeknek a figyelmével megy a tűzvonalba s ezen a hatalmas erkölcsi alapon kezdi meg munkáját.

– Magyar képviselők! Meg kell fogadnunk itt, népünk színe előtt, hogy parlamenti munkánkban vezércsillagunk az a jel, amelyre népünket leszavaztattuk: az egyenlőség, a testvériség, a szabadság és a béke a népek között! Tudjuk, hogy mi fáj népünknek, hogy népünk szíve ezer sebtől vérzik, de mihelyt megkezdjük a munkát, igyekezni fogunk lépésről lépésre teljesíteni népünk kívánságait. Meg kell szűnjenek az antidemokratikus törvények, el kell tűnjön minden magyarellenés intézkedés, amely a demokrácia arculütését jelentette. Tudom, hogy ezek meg is fognak semmisülni.

(*Világosság*, 1946. november 27.)

A BUKARESTI ANGOL MISSZIÓ AZ MNSZ ORSZÁGOS ELNÖKÉNÉL

Az MNSZ munkája és törekvései felkeltették fontos külföldi küldöttségek figyelmét is. Július első hetében Ky kapitány, a bukaresti angol misszió sajtószolgálatának vezetője, Kenneth Matthews angol író, a londoni rádió balkáni szerkesztőjének társaságában felkereste Kurkó Gyárfást, az MNSZ országos elnökét. Az angol küldöttség közel egyórás beszélgetést folytatott az országos elnökkel, aki a feltett kérdésekre kijelentette, hogy a romániai magyar nemzetiség kérdéseivel kapcsolatban felmerült nehézségeket olyan mértékben sikerült megoldani, amilyen mértékben sikerült a demokrácia megvalósítása, illetőleg a reakció megsemmisítése. Az ország magyarsága a történelmi pártokban elsőrendű veszélyt lát. A történelmi pártok a reakciót csoportosították maguk köré s jelszavuk a nemzetiségi kérdésben a magyarság kiűzése. Ezzel szemben a romániai demokrácia fejlődése a magyarság számára a jogegyenlőségért való küzdelmünk sikerét jelenti.

A két angol másnap kalotaszegi magyar falvakat látogatott meg, Szászfeneszen betértek egy olyan magyar házba is, amelyet Maniu hívei többször megtámadtak és megrongáltak.

(*Falvak Népe*, 1946. július 28.)

HAZÁJÁBAN,
OTTHONÁBAN ÉREZHESSE MAGÁT MINDENKI

*Kurkó Gyárfás beszélgetése
a Vörös Hadsereg román nyelvű lapja,
a Gyaiul Nou munkatársával*

Az új román képviselőház összetételében a magyar képviselők figyelemre méltó erőt jelentenek. Ez az indító ok, amely arra késztetett, hogy Kurkó Gyárfáshoz, a Magyar Népi Szövetség elnökéhez forduljunk, és arra kérjük: nyilatkozzék a romániai magyar nép állásfoglalásáról a választásokkal s a román–magyar barátság jövőbeni kilátásaival kapcsolatban.

Kérdés: Hogyan ítéli meg Ön a november 19-i választások eredményét Románia magyar lakossága szempontjából?

Válasz: Az egész magyar lakosság tökéletesen meg van elégedve mind a móddal, ahogyan a választási hadjárat és maga a választás lefolyt, mind pedig az elért eredményekkel. A reakciós pártok teljes veresége és a demokrácia fényes győzelme számunkra, romániai magyarok számára erős biztosítékot jelent arra nézve, hogy az ország nyugalomban és békés együttélésben fog újjáépülni, minden egyes polgárának a megelégedésére, tehát a miénkre is. A romániai magyarság számára és érdekeinek megfelelő parlamenti képviselőhez jutott. A múlt idők román parlamentjeiben a magyar képviselők száma 1938-ban érte el a legmagasabb számot, amikor 16 magyar képviselő és 6 szenátor volt. De volt olyan választás is, amelyen csak 6 magyar képviselő jutott be a parlamentbe. És kik voltak azok, akik képviselőként szerepeltek? Grófok, bankárok, nagybirtokosok és hivatásos politikusok, akiknek semmiféle kapcsolatuk nem volt a magyarság igazi érdekeivel, sőt igen

gyakran éppen ellenségesen viselkedtek ezekkel az érdekekkel szemben. Ma viszont képviselőink munkások, földművesek, értelmiségiek és papok, akik szoros kapcsolatban állnak a tömegekkel, híven képviselik a széles magyar néprétegeket.

Kérdés: Hogyan folyt le a választási hadjárat az erdélyi magyarok között?

Válasz: A magyarság már kezdetben számot vetett azaz, hogy ezeknek a választásoknak semmi közük a hajdani, tartalmatlan választásokhoz. Ezért, teljesen megértve a választások fontosságát, rendkívüli érdeklődéssel, tevőlegesen vett részt az előkészítésében. Olyan lelkesedés és egység nyilatkozott meg, amelyet méltán hasonlítottunk a nagy Petőfi és Kossuth által vezetett 1848-as tömegmegmozduláshoz.

A választási hadjárat hatalmas iskola volt, amelynek során a választók politikai színvonala napról napra emelkedett. A megoldásra váró összes általános és sajátos kérdéseket megvitatták a népgyűléseken, tanácskozásokon és a sajtóban, őszintén feltárták a nehézségeket és mindehhez bevetették erőiket e nehézségek legyűzésére.

A választási hadjárat hatalmas erkölcsi eredménye, hogy a magyar tömegek köréből kiküszöböltük a politikai egyenetlenkedést és széthúzást. Reménységgel tekintünk a jövő felé, mert tudjuk, hogy a demokrácia le fog győzni minden nehézséget és megvalósul a népek közötti béke, hála a Szovjetunió fáradhatatlan harcának s a nyugalmat és újjáépítést óhajtó valamennyi ország támogatásának.

Kérdés: Milyen lehetőségei nyílnak a romániai magyarságnak a november 19-i választások után?

Válasz: A Demokratikus Pártok Blokkjának győzelme biztosítja Románia demokratizálódását. Egy demokratikus Romániában pedig a vajdó kérdések megoldásának szolgálatába állított tömegeket nem lehet többé soviniz-

ta uszítással olyan vak gyűlöletbe taszítani, ami egykor elválasztotta az Erdélyben élő román és magyar népet. A román demokrácia előtt nagy feladatok állnak, melyeknek a megoldása egyaránt érinti az ország minden nemzetiségét. Még a sajátos és helyi jellegű kérdések is, ha tárgyilagosan és a megoldás őszinte vágyával kerülnek szőnyegre, nemcsak elválasztanak, hanem éppen ellenkezőleg, az együttműködést és a kölcsönös támogatást igénylik. Ilyen légkörben a romániai magyarság nemzeti, gazdasági és kulturális problémáira a legjobb megoldások várnak.

Kérdés: Találkozik-e még ellenállással abban a harcban, amelyet a romániai magyarság kebelében folytat?

Válasz: Két éven át kellett harcolnunk a román reakcióval szoros összeköttetésben álló, elég hatalmas magyar reakció ellen. Most ez a reakció általában megsemmisült. Éberségünket azonban még nem szabad csökkentenünk. Azok, akik még egy-két hónappal ez előtt is elvitatták tőlünk azt a jogot, hogy a magyarság nevében beszélhessünk, éppen a magyarságtól kapták meg a méltó választ. Ők azonban nem szereltek le. A múlt és népellenes érdekeik a „történelmi” pártokhoz kötik őket, és a mi reakciósaink más utakon folytatják mesterkedéseiket, úgy, ahogy román szövetségeseik is teszik. Meg vagyunk azonban győződve, hogy ezek is, azok is hiába erőlködnek. A demokrácia győzött, s véglegesen legyőzte őket.

Kérdés: Külön vonalat követnek-e a Magyar Népi Szövetség képviselői parlamenti munkájukban?

Válasz: A mi parlamenti tevékenységünk a demokrácia vonalán fog haladni. Együttműködünk a román demokratikus pártokkal, mint ahogy együtt haladtunk velük két éven át, és meg vagyunk győződve arról, hogy ezentúl is mindkét fél megelégedését szolgáló eredményeket fogunk elérni. Demokratikus, szabad s virágzó Románia

megteremtésére törekszünk, amelyben mindenki kivétel nélkül hazájában, otthonában érezheti magát. A demokratikus erők harci egysége meg fogja valósítani ezt az eszmét.

(Világosság, 1946. december 16.)

KURKÓ GYÁRFÁS VÁLASZOL AZ 1946. NOVEMBER 24-ÉN KOLOZSVÁRON, AZ MNSZ SZÉKHÁZÁBAN RENDEZETT SAJTÓFOGADÁSON²¹

Emanuel Szemjonov (Komszomolszkaja Pravda): Kérem, ismertessék röviden az MNSZ történetét.

Az MNSZ 1933-ban jött létre, nem mint Magyar Népi Szövetség, hanem mint a Magyar Dolgozók Országos Szövetsége. Mint ilyen, antifasiszta, népi demokratikus szervezet volt, főképpen parasztokból, munkásokból és fiatal diákokból állott. Működése egészen 1944. augusztus 23-ig fél-, vagy egész illegálisban telt. Ebben az időben politikai célja az volt, hogy a Nyugaton szervezkedő imperialista fasizmusnak gátat vessünk és megakadályozzuk népünknek egy szovjetellenes háborúba való betaszítását.

Törekvéseink sajnos nem voltak olyan átütő erejűek, hogy ez sikerült volna. Bekövetkezett a világegés, s népünket a nagy Szovjetunió elleni háborúba sodorták.

Ebben a harcban szövetségeseink volt a román demokrácia, a szintén ugyanakkor alakult Ekés Front szerveztében, szövetségeseink volt az osztályharcos munkásság is. Egészen 1944. augusztus 23-ig mind az MNSZ elődje, mind az Ekés Front és a munkásszervezetek élcsapatából igen sokan kerültek közülünk börtönbe, sokan meghal-

tak a fasizmus kegyetlenkedései következtében. Így virradt ránk a felszabadulás.

A felszabadulással új feladat előtt álltunk: hogy ez a maroknyi kis antifasiszta tábor kiterjessze működését az egész magyarságra... igyekezett magába foglalni minden magyart, aki hajlandó volt leszámolni a fasiszta múlttal és csatlakozni az élcsapatnak demokratikus célkitűzéseihez.

Így értünk el a választásokig, kemény, éjt nappallá tévő munkában népünk egyetemes átnevelésében, hogy biztosítsuk a két nép, a Romániában élő népek megbékélését, testvériesülését, s ezen keresztül a szomszédos népekkel való jó viszony megerősítését és megvalósítását.

Soltész Pál (Szabad Nép): Miképpen kíván hozzájárulni az MNSZ parlamenti csoportja a Románia és Magyarország közötti barátság továbbfejlesztéséhez? Van-e erre vonatkozó konkrét elképzelése?

Az MNSZ parlamenti csoportja már régen tudatában van annak, hogy a két ország közötti barátság tökéletesezését az erdélyi magyarság teljes egyenjogosításának kell megelőznie. Először itt, Erdélyben kell megbékülni ahhoz, hogy a két nemzet zöme Erdély népeinek megelégedettségén keresztül ölelkezzék össze.

Parlamenti csoportunk feladata ebben az irányban elsősorban a még fennálló hiányok, panaszok kiküszöbölése. De ide tartozik az új nemzetiségi törvény, amely rendszabályozza mindazon nemzetiségi jogokat, amelyek feltétlenül előmozdítják a két ország közeledését. Eppen ezért az MNSZ parlamenti csoportja az országban azt az egészséges és demokrata szárnyat fogja támogatni, amelynek élén Groza Péter áll, aki őszintén híve a teljes jogegyenlőség haladéktalan megvalósításának és őszinte híve annak is, hogy ezen túl erre alapozva megvalósuljon a két nép szövetsége is.

Constantin Cerneanu (Agerpress): Hogyan ítéli meg

az MNSZ a választások eredményét? Melyek a magyar parlamenti csoport országos vonatkozású munkatervei?

Az MNSZ a választások eredményével teljes mértékben meg van elégedve, mert ez az eredmény halálos csapást mért a reakcióra, amely a kormányzathól teljesen kiszorult. A nemzetiségi törvény megvalósítása emellett [a Demokratikus Pártok Blokkja munkaprogramja] a mi különös programunk. Ennek alapján a magyarság minden igényét ki lehet elégíteni.

Pjotr Nyikityin (Izvesztija): Az agrárreform milyen eredményeket hozott a magyar parasztság részére? Milyen és mennyi földosztásban részesült?

Az erdélyi magyarság nagy része a Székelyföldön él, ahol olyan kisbirtokok vannak, hogy nem lehetett földosztás. Ahol a lakosság vegyes volt, ott sok nehézségünk volt a földosztás körül és még ma is kínlódunk a hibák helyrehozatalával. A földosztó bizottságok, amelyekben falusi emberek vettek részt, még telve voltak sovinizmussal. A földosztás nyomban a változás után történt, és a reakció bevetve a nemzetiségi kérdést, éket akart verni ezzel a két nép közé. Így kezdetben igen sok sérelme volt a magyar földműves társadalomnak.

A sérelmek orvoslására külön rendeletet kellett kiadni. A hibák nem annyira abban állottak, hogy a magyar parasztok nem kaptak földet, hanem sokszor abban, hogy elvették a magyar parasztoktól is a földet azzal az ürügygel, hogy abszontista, kollaborált stb. Ezekkel a vádakkal sok helyen olyan jogi helyzetet teremtettek a reakciók és sovinizták, hogy a két-három holdas magyar paraszt földjét is elvették. Az enyhítő rendeletet kiadták. Ezek végrehajtása folyamatban van.

Borisz Leontyev (Pravda): Az MNSZ képviselői a parlamentben fognak-e azért küzdeni, hogy a magyarság miniszteri széket kapjon? Meg van-e elégedve a Magyar

Népi Szövetség a határok elrendezésével és a párizsi döntéssel?

Az MNSZ még ebben a pillanatban nem látja a helyzetet elég érettnak arra, hogy magyar miniszteri tárcát fogadjon el. Ezt a reakció használná ki. A miniszter teendője és munkájának eredménye az adminisztratív személyzettől függ. Éppen ezért azt kívánjuk, hogy ebben az adminisztratív személyzetben ott legyen az MNSZ-kellő létszámban mint minisztériumi igazgató, vezértitkár és tisztviselő, akik ott tényleges munkát végeznek, hogy az egész államgépezet egészségesebbé tétessék.

Az MNSZ ebben a kérdésben még a döntés előtt állást foglalt olyan értelemben, hogy a határvitába nem avatkozik bele. Ez az egyetemes magyar nemzet és az egyetemes román nemzet ügye, de főképpen a nagyhatalmak hatáskörébe tartozik. Nekünk egyetlen feladatunk volt és van, hogy itt, ahol vagyunk, Erdély földjén a két nép – tekintet nélkül arra, hogy hová tartozunk – megbéküljön és megvesse az alapját egy nagyobb perspektívának, annak, amikor nem határokat akarunk tologatni, hanem le döntjük azokat és létrehozuk a dunai államok szövetségét.

(Világosság, 1946. december 2.)

RÉSZLET BORISZ LEONTYEV PRAVDA-CIKKÉBŐL

Kurkó Gyárfás, ez az energikus politikai harcos, a magyar nép jelenlegi vezetője, maga is földműves származású. Óriási érdeklődéssel tanulmányozta és tanulmányozza a Szovjetunió nemzetiségi politikáját... Az erdélyi magyarság a kolozsvári magyar színházban óriási ünnepség keretében emlékezett meg a választási győzelemről.

Kurkó Gyárfás mutatta be a megválasztott képviselőket, s többek között a következőket mondta:

– Mi a testvéri együttműködést választottuk a román néppel a demokrácia megerősítéséért folytatott harcban, azért, hogy tisztességes helyet foglalhasson el az ország a Szovjetunió mellett álló többi, békéért és demokráciáért harcoló ország között.

Ez az MNSZ programja. És ez egyúttal bizonyítéka a fiatal román demokrácia nagy győzelmének is. Így oldódik meg eredményesen Románia belső életének – ahol a magyar nemzetiség mintegy kétmillió lelket számlál – egyik bonyolult kérdése.

Már ez idő szerint a magyarságnak 1781 elemi iskola, 262 közép- és 2 felső tanintézet áll rendelkezésére. A kolozsvári magyar egyetemen három fakultás és Marosvásárhelyen egy orvosi fakultás van. A régi Romániában egyetlen magyar felső tanintézet sem volt. Kolozsvárt, Marosvásárhelyen, Nagyváradon, Aradon, Szatmáron megnyíltak a magyar színházak. Erdélyben hét magyar nyelvű napilap jelenik meg, négy hetilap és tízekre menő üzemi és gyári újság, valamint egy folyóirat magyar nyelven.

Mindezek ellenére még igen sok megoldandó kérdés van. Sürgős segítségre van szüksége a magyar földműveseknek, akiket a földreform során a nem szerencsés összetételű bizottságok miatt helyenként sok sérelem ért. Nagy feladat a szervezeteti kérdések megoldása is. Haladéktalanul megjavítandó a szakoktatás.

(Világosság, 1947. január 7.)

*„A történelem adta új keretek között is
magyarok vagyunk és magyarok maradunk”*

KURKÓ GYÁRFÁS BESZÉDE
AZ ERDÉLYI MAGYAR TANÜGYI KONGRESSZUS
ZÁRÓÜLÉSÉN

... – Az MNSZ keretein belül nem adunk helyt lehetőleg semmiféle pártpolitikai önzésnek. Ha mégis történt, vagy történne ilyesmi, az feltétlenül kiküszöbölendő. Az MNSZ-ben helyet kell foglalnia minden becsületes demokrata magyarnak. Felül kell emelkednünk, különösen most, a választások idején, a különböző világnézeteken, azt az egyetlen szempontot véve alapul, hogy magyarok vagyunk, arra kell törekedjünk, hogy minél erőteljesebb képviselmet biztosítsunk a parlamentben jogaink kiharcolására és megvédésére. De tudnunk kell azt is, hogyha szövetségeseink nem lesznek, nem teljesíthetjük feladatunkat. Érdekünktől tehát, hogy a román népi demokrácia, szövetségeseink erősödjék, mert velük együtt olyan erős képviselhetünk majd a parlamentben, amely minden sovinszta mesterkedésnek gátat vethet s újabb jogfosztó korszak bekövetkezését egyszer s mindenkorra megakadályozhatja.

– Innen hangsúlyozom, hogy az erdélyi magyarságnak elismert nemzetiségi szervezete van. Olyan intézkedés sem tanítóinkkal, sem egyházainkkal nem történhetik, amiről ez a szervezet ne tudna, vagy ne lenne szava hozzá. A Magyar Népi Szövetségben határozzuk el, hogy mit akar az erdélyi magyarság s innen hallatjuk határozott szavunkat, hogyha ebben az országban a kötelességteljesítésben elől járunk, a jogosztásnál is teljes jogegyenlőségre tartunk igényt. A történelem adta új kerektek közt is magyarok vagyunk és magyarok maradunk.

(*Világosság*, 1946. augusztus 10.)

NEMZETISÉGI KÖZOKTATÁSI TÖRVÉNY
MEGALKOTÁSÁT
ÉS A SZÉKELY MŰEGYTEM ELSŐ KARAKÉNT
MEZŐGAZDASÁGI FŐISKOLÁT KÍVÁN
AZ ORSZÁGOS MAGYAR TANÜGYI ÉRTEKEZLET

Az országos magyar tanügyi értekezlet első napja általános képet adott a romániai magyar iskolakérdésekről, a legfelsőbb oktatástól kezdve egészen az óvodák munkásságáig. Az előadók jelentései nyomán kirajzolódott a Magyar Népi Szövetség közművelődési politikájának minden eddigi elért eredménye, de ugyanekkor ismerteké válnak a még mindig gyógyíthatatlan sérelmek is. Ami új az idei tanügyi értekezleten, az az eredmények és sérelmek mérlegelésén túl az új, demokratikus magyar kultúrigények bejelentése. Iskolaügyünk nyilvánvalóan nem állhat meg a múltbeli kereteknél, hanem népünk felemelkedésének szolgálatában tovább kell fejlődnie.

SÜRGŐS ANYAGI TÁMOGATÁST A BOLYAI EGYETEMNEK

Hétfőn délelőtt Kelemen Béla dr., a Bolyai Tudományegyetem működéséről szóló beszámolójával nyitotta meg a jelentések sorozatát. A beszámolóból kiderült, hogy a Bolyai Tudományegyetemnek a mai szorító körülmények leküzdéséhez sürgős anyagi támogatásra van szüksége, hogy méltóképpen tölthesse be tudományos feladatát. Másfél évi munka eredményeként az erdélyi magyarság büszkeségévé vált a kolozsvári magyar egyetem, bármennyire önfeláldozó azonban a magyar társadalom, a tanári kar és a hallgatóság, a felszerelésben, könyvekben, termekben és gyűjteményekben mutatkozó hiányok még megakadályozzák, hogy a Bolyai Tudományegyetem valóban tudományos színvonalon működhessék.

Nagy István, az újonnan felállított kolozsvári Állami Magyar Zene- és Színművészeti Főiskola igazgatója kö-

szönetet mondott a Magyar Népi Szövetségnek azért a munkáért, amellyel az új magyar főiskola felállítását szorgalmazta, s bejelentette, hogy az új főiskola első és legnagyobb feladata komoly zenei műveltségű zenetanárok képzése. Nagy István azzal a kérdéssel fordult a magyar iskolákhoz, hogy a kiváló zenetehetségeket mindegyikükben irányítsák az új főiskolára.

Nagy István előadásának kiegészítéseképpen Kiss Béla dr., a százhuszonhét éves Kolozsvári Zenekonzervatóriumi Egyesület zeneiskolájának súlyos anyagi helyzetét ismertette, leszögezve, hogy ez a magánjellegű egyesületi zeneiskola hivatott elsősorban arra, hogy a zenei tehetségeket a főiskolai tanulásra előkészítse. Felkérte a Magyar Népi Szövetséget nagyobb állami és városi segély kiegészítésére. A hozzászólók a magyar népi zenekultúra fejlesztésére szükségesnek tartották más városokban is középfokú magyar zeneiskolák létesítését.

MEZŐGAZDASÁGI OKTATÁSUNK TRAGIKUS HELYZETE

Általános figyelem közepette emelkedett szólásra Kós Károly, a jeles író és építész-mérnök s megrázó előadásban ismertette a felsőfokú magyar mezőgazdasági oktatás tragikus helyzetét. Az Országos Demokrata Arcvonal határozatai, a magyarság általános óhaja és a felelős kormánytényezők minden ígérete ellenére is a magyar mezőgazdasági főiskola még nem kezdte meg működését és így nemcsak az a veszély fenyeget, hogy a mezőgazdasági pályákra menő fiatalság elhagyja Erdélyt, hanem az a veszély is, hogy megfelelő magyar szakképzés hiányában a hagyományos erdélyi magyar mezőgazdálkodási színvonal lesüllyed, megcsúfolva a mai demokratikus igényeket s az ország építésében való becsületes szándékú magyar részvételt. Az országos tanügyi értekezlet ünnepélyesen kimondotta, hogy a magyar mezőgazdasági főiskola kérdésének rendezését első és legfontosabb ügyének

tekinti és felkéri a Magyar Népi Szövéséget, hogy ezt az ügyet az egész magyar tanügy nevében a legerélyesebben képviselje.

Czikéli Ernő gépészmérnök előadásában a hiányzó magyar műszaki főiskolákról értekezett, rámutatván a Székelyföld iparosításával kapcsolatos székely műegyetem felállításának elengedhetetlen történelmi szükségességére. Előadásában részletesen kitért a kolozsvári magyar villamos- és gépészmérnöki iskola, valamint a nagybányai magyar bányászati almérnöki iskola felállításának szükségességére, közölvén, hogy e két magyar almérnöki iskola felállítása előfeltétel az erdélyi magyarság gazdasági és szociális felemelkedési szempontjából.

A hozzászólások folyamán tisztázódott, hogy a Magyar Népi Szövetség a székely műegyetem felállításához elvi szempontból töretlenül ragaszkodik, az ország mai gazdasági helyzetében azonban ideiglenesen nem kíván többet, mint a székely mezőgazdasági és erdészeti főiskola felállítását a műegyetem első karaként.

A főiskolai előadások sorozatában végül Szolnay Sándor festőművész tett jelentést az erdélyi magyar rajztanár- és művészképzésről, rámutatván arra, hogy a romániai magyar tannyelvű iskolákban létező 65 rajztanári katedrán mindössze 28 diplomás rajztanár tanít, az utánpótlás teljesen hiányzik és a korszerű neveléstudomány egyik legfontosabb eszköze, a látni tanító rajztanítás teljesen elkorcsosul, ha megfelelő erdélyi magyar képzőművészeti főiskolát nem állít fel az állam. Szolnay Sándor javaslata szerint Kolozsvárt egy közös román és magyar tannyelvű állami képzőművészeti főiskolára van szükség.

TÖRVÉNYESÍTENI A BESOROLÁST!

Hétfőn délután Hadházy Sándor kolozsvári és Erdélyi Gyula brassói magyar tankerületi főfelügyelők a középfokú oktatás helyzetéről tartottak beszámolót. Az elő-

adások nyomán az értekezlet az iskolai felszerelések ki-egészítésére tett javaslatot és a magyar tanszemélyzet besorolásának törvényesítését, a magyar tanítók és tanárok nyugdíjügyeinek rendezését, a katonai célokra még mindig lefoglalt dél-erdélyi magyar iskolaépületek felszabadítását, valamint a tanárok továbbképzésére egyetemi tanfolyamok tartását sürgette. A hozzászólások során az az egyetemes óhaj domborodott ki, hogy a romániai magyar iskolaügyek kapjanak törvényes biztosítást egy külön nemzetiségi közoktatásügyi törvény alapján, melynek szövegét a Magyar Népi Szövetség és a magyar egyházak kiküldöttjei már a múlt évben megtárgyalták a kormánytényezőkkal s azóta is állandóan sürgetik törvényerőre való emelését.

Török Zoltán dr. a középfokú oktatásban szereplő és törvényesen előírt tanügyi bizottságokról, az úgynevezett „iskolaszék”-ekről adott pontos felvilágosítást, javasolván, hogy mindkét magyar tankerületi felügyelőség mellett létesüljön külön irányító- és tájékoztató szerv az iskolaszékek iskolafenntartó szerepének előmozdítására.

REVÍZIÓT AZ ISKOLAÉPÜLET ELOSZTÁSÁBAN

Az elemi iskolák és óvodák helyzetéről Kali Sándor és Lőrinczy Ferenc főtanfelügyelők tartottak részletes beszámolót, pontos jelentést tevén a kolozsvári tankerület és a brassói tankerület magyar elemi iskoláinak és óvodáinak működéséről. Mindkét főtanfelügyelő részletesen ismertette az elért komoly eredményeket s azokat az akadályokat, amelyek a magyar elemi oktatás szabad kifejlődését gáncsolják. Különösen az épületelosztás revízióját, az iskolaföldek igazságos elosztását, az iskolafelszerelés pótlását, a fogságban lévő tanítók családjainak megsegítését, a nyugdíjügyek rendezését, s főleg a magyar iskolák magyar tanügyi igazgatásának biztosítását sürgették.

Az elemi iskolák ügyét támogató iskolaszékek feladatairól Kelemen József tartott előadást.

Az előadások pontos adatközlése és a mintegy száz értekezleti résztvevő sokoldalú hozzászólása, az országos magyar tanügyi értekezlet első napját iskolaügyünk se regszemléjévé avatta, méltóképpen igazolván azt a gondot és odaadást, amellyel a Magyar Népi Szövetség gyermekeink gondját és kultúránk jövőjét szíven viseli.

(*Világosság*, 1946. augusztus 8.)

A PARLAMENT TÁMOGATÁSÁT KÉRJÜK AZ ÚJ NEMZETISÉGI TÖRVÉNY KIBOCSÁTÁSÁHOZ

*Kurkó Gyárfás beszéde
a bukaresti képviselőház felirati vitájában
1946. december 12-én²²*

Elnök Úr, Képviselőnők, Képviselő Urak!
Az ország több mint másfél milliónyi magyarsága nevében köszöntöm a demokratikus Románia első igazán népképviselői országgyűlését. Az ország magyarsága nevében erről a helyről még nem hangzottak el politikai és más természetű nyilatkozatok. Első esetben történt meg azonban, hogy a magyar nép szabadon, valóban szabad megnyilvánulás és választás útján küldhette el ide követeit, és minden hátsó gondolat nélkül hallathatja szavát.

Nem véletlen az, hogy az ország szavazásra jogosult magyarsága majdnem az utolsó emberig teljesítette kötelességét és szavazatával is hozzájárult az ország demokráciájának és a demokratikus Groza-kormánynak a megerősítéséhez.

... A demokráciáért, közös szabadságunkért vívott harcunk természetes következménye az is, hogy politi-

kai, gazdasági és közművelődési egyenjogúságunk alapja biztosított. A romániai magyarság a demokrácia melletti egységes felvonulásával, az ország újjáépítésébe való tökéletes bekapcsolódásával és állampolgári kötelességtudattal vállalja a munkából reá eső részt, hogy e jogokat a román néppel egyetértésben teljesebbé és tökéletesebbé tehesse. Tudatában vagyunk, hogy közös harc, közös munka, közös feladatok és testvéri együttműködés az ára annak, hogy közös hazánkban közösen, teljes jogegyenlőségben élvezzük demokráciánk áldásait.

A Magyar Népi Szövetség, mint az előbbiekből kitűnik, azonos programmal és harccal vett részt demokráciánk eddigi fejlődésében. Különleges nemzetiségi helyzetünknel fogva nem veszünk és nem kívánunk részt venni a kormányban, de mégsem vagyunk ellenzékben. A Demokratikus Pártok Blokkja és a Groza-kormány munkatervének megvalósítását teljes egészében támogatjuk, kibővítvén e programot sajátos nemzetiségi kérdéseinkkel. Hogy e célkitűzéseink közismertekké váljanak, szükségesnek tartjuk itt – bejelentve kívánságunkat – a parlament támogatását kérni az új nemzetiségi törvény kibocsátásához. Meg kell említenünk, hogy a jelenleg érvényben lévő nemzetiségi törvényt még a Rădescu-kormány idején bocsátották ki. Ez a törvény megfelelt az akkori viszonyoknak, de azóta közel két év telt el, demokráciánk izmosodott és a nemzetiségi egyenjogúsítás a tökéletesedés felé halad.

Az új nemzetiségi törvénnyel részben jogi alapokra kívánjuk fektetni az eddigi – egyes rendeletekben szabályozott – nemzetiségi jogokat, részben pedig intézményes módon tökéletesíteni és továbbfejleszteni kívánjuk azokat.

Teljes erőnkkel kívánunk közreműködni a demokráti-

kus kormányzatot megerősítő törvényeknek a létrehozásában, és a kétoldali sovinizmus leküzdésével megszilárdítjuk népünk lelkében az egymás iránti megbecsülést és szeretetet. Támogatjuk a kormány törekvéseit, az államgépezet szervei tiszteletben tartásuk a demokratikus jogokat biztosító nemzetiségi törvényt és általában a demokratikus törvényeket. Ennek érdekében szükségesnek tartunk mielőbb törvényt bocsátani ki a demokrácia védelmezéséről, mely törvény teljes szigorral sújtana le a kormány által kiadott törvények és a nemzetiségi jogok szabotálói.

Közös politikai és közművelődési erőfeszítéseink hangsúlyozása után, örömmel üdvözljük Ófelsége azon óhajait, amelyek a fő hangsúlyt az ország gazdasági politikájára helyezik. Ezzel kapcsolatban a magyarság egyetemes kívánságának adunk kifejezést, amikor kormányunk és parlamentünk támogatását kérjük szövetkezeteink talpra állításához, a székelyföldi vasúti hálózat kiépítéséhez, és az iparosítás megkezdésével a mezőgazdasági terményekben szegény Székelyföld alatti kincseinek kihasználásához. Meggyőződésünk, hogy mindezekkel nagy mértékben hozzájárulunk az ország súlyos gazdasági nehézségeinek leküzdéséhez.

Rendkívül megnyugtató számunkra, hogy a királyi trónbeszéd megszilárdítja demokráciánk azon törekvéseit, amelyek alapján egyházaink és iskoláink, a jogegyenlőség elve szerint, demokratikus szellemben, szabadon teljesíthetik hivatásukat a demokratikus rendszerben.

Ugyancsak örömmel üdvözljük a trónbeszédnek a szomszédos országokkal való jó viszonyra és barátságra vonatkozó részét is. Úgy érezzük, hogy amikor mi, erdélyi magyarok az együttélő népekkel a fentiekben hangoztatott őszinte testvéri együttműködést valósítjuk meg és

ezt tovább kívánjuk tökéletesíteni, akkor nagymértékben hozzájárulunk Ófelsége azon óhajának megvalósításához, amely szerint a szomszédos népekkel, a Szovjetunióval, Jugoszláviával, Bulgáriával, Csehszlovákiával, Magyarországgal és Lengyelországgal szoros politikai, kulturális és gazdasági baráti együttműködést kíván kifejleszteni.

Tekintettel mindezekre, mi, mint az erdélyi magyarság képviselői, a felirati javaslatot teljes egészében elfogadjuk.

(Világosság, 1946. december 15.)

A NEMZETI NÉPPÁRTHOZ TARTOZÓ
VLĂDESCU-RĂCOASA
VOLT NEMZETISÉGI MINISZTER FELSZÓLALÁSA
A FELIRATI VITÁBAN 1946 DECEMBERÉBEN,
A NEMZETISÉGI TÖRVÉNYRŐL

Ki kell térnem a nemzetiségi kérdésre. Ez szoros összefüggésben van a külpolitikával, annak ellenére, hogy tisztán belpolitikai kérdésnek látszik. A béketárgyalások, éppen a velünk kötendő békeszerződéssel kapcsolatban, ezt bebizonyították.

A nemzetiségi minisztérium létrehozásával, valamint a nemzetiségi törvénnyel Románia határozottan rálépett arra az útra, amelyen a nemzetiségi kérdést meg lehet oldani.

Miben áll ez a nemzetiségi politika és mi a jellegzetesége? Elsősorban az egyenlőség minden román állampolgár között, vallásra, fajra, nyelvre és nemzetiségre tekintet nélkül, ugyanakkor megtiltva és szigorúan büntetve a faji eredet kutatását és minden megkülönböztetést vagy agitációt a nemzetiségekkel szemben. Ehhez tartozik az

összes elemi nemzetiségi jogok becsületes tiszteletben tartása, mint amilyen a nyelv, a kultúra, a vallás és a törvények keretében a társadalmi és politikai életben való szabad részvétel.

Kétségkívül még nagyon sok tennivalónk van mindkét oldalon a szovinizmus kiküszöbölésére, a tökéletes együttműködés biztosítására és az elégedetlenség megszüntetésére. A kezdet azonban jó. Bizonyos azonban, hogy szükség van a jelenlegi nemzetiségi törvény tökéletesítésére, a nemzetiségi minisztérium jó megszervezésére, valamint az itt élő nemzetiségek közvetlen és tényleges részvételére a politikai és közigazgatási felelősségben.

(*Világosság*, 1946. december 18.)

Az erdélyi magyar szervezetek jogfosztottsága továbbra is egyik legégetőbb gazdasági kérdése volt a magyar nemzetiségnek, erre utalt Kurkó Gyárfás. A Magyar Népi Szövetség a kérdés igazságos rendezését várta, annál inkább, mivel az új kormányban a szervezetügyi tárcát Romulus Zăroni, az Ekés Front egyik vezetője, addigi földművelésügyi miniszter kapta.

(*Világosság*, 1946. december 2.)

A MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG BEJELENTETTE CSATLAKOZÁSÁT A DEMOKRATA PÁRTOK BLOKKJÁHOZ²³

A Magyar Népi Szövetség Központi Végrehajtó Bizottsága február 11-én Bukarestben tartott ülésén bejelentet-

te csatlakozását a Demokrata Pártok Blokkjához. A központi végrehajtó bizottság nevében Kurkó Gyárfás elnök a következő levelet intézte a Demokratikus Pártok Blokkjának központi főtitkárságához:

LUCA LÁSZLÓ úrnak, a Demokrata Pártok Blokkja Főtitkárának

Bukarest

A Romániai Magyar Népi Szövetség Központi Végrehajtó Bizottsága örömmel veszi tudomásul, hogy a DPB az eddigi választási szövetségből a demokrata pártok állandó politikai együttműködésének szervévé alakult át. Ezzel már alkalmat nyújt nekünk is arra, hogy a román demokrácia erőivel kötött régi szövetségünket a mai idők követelményeinek megfelelően megújítsuk.

A Magyar Népi Szövetség, mint MADOSZ, már a háború alatt is együttműködött a román demokratikus erőkkal a fasiszusellenes frontban, majd a felszabadulás után az Országos Demokrata Arcvonal harcos részesévé vált és a többi demokratikus erőkkal együtt úttörő munkát végzett Románia belső konszolidációja, demokratikus fejlődése és a Groza-kormány uralomra jutása érdekében. Amikor a választásokon népünk kívánsága szerint önálló magyar listával indultunk a demokratikus népképviselőlet megteremtéséért vívott harcban, választási küzdelemünkben a DPB munkatervét fogadtuk el alapul, kiegészítve azt sajátos nemzetiségi kérdéseink megoldásának javaslataival.

Mindezek természetes következménye, hogy az ország demokráciájának továbbfejlesztéséért, a gazdasági élet közös újjáépítéséért és jogegyenlőségünk teljes megvalósításáért folyó munka érdekében bejelentjük a Demokrata Pártok Blokkjához való csatlakozásunkat, szervezeti önállóságunk megőrzésével. Meggyőződésünk, hogy a román demokráciával való szoros és építő együttműkö-

désünk, mint már a múltban úgy ezután is népünk érdekeit szolgálja és az ország felvirágzását is elősegíti.

Kérjük csatlakozásunk szíves tudomásulvételét.

Bukarest, 1947. február 11.

Tisztelettel:
a Romániai Magyar Népi Szövetség
Központi Végrehajtó Bizottsága nevében
Kurkó Gyárfás, elnök

(*Falvak Népe*, 1947. február 23.)

NÉPÜNK ELLENSÉGEI

A Magyar Népi Szövetség központjába az ország több megyéjéből érkezett már jelentés, hogy a magyar lakosság körében riasztó híreket terjesztenek a reakció szolgálatában álló emberek. Ezeknek a híreszteléseknek az a célja, hogy a hiszékeny emberek között zavart, bizonytalanságot keltve, hátba támadják az építő nemzetiségi politikát. Ugyanis arra igyekeznek rábeszélni a magyarságot ezek az emberek, hogy adják el ingatlanaikat s vándoroljanak ki Amerikába, vagy más idegen országokba, mivel „itt úgy sincs jövője a magyarságnak”. Hírek érkeztek arról is, hogy helyenként az egyes hatósági közegek statisztikai összeírást csinálnak a lakosok nemzeti hovatartozását illetően. Ezek az összeírások is forrásul szolgáltak a riasztó híreknek. A reakció az ilyen alapon kelt híreket hazugságokkal igyekszik elferdíteni és fokozni. Az MNSZ központja azonnal megindította a vizsgálatot s megállapította, hogy ezek az összeírások szabálytalanok és az MNSZ parlamenti képviselője útján intézkedett is, hogy az ilyen statisztikai felvételeket azonnal szüntessék meg.

Az MNSZ központja ebből az alkalomból szükséges-

nek tartja újra felhívni a figyelmet arra, hogy 1946. november 30-án megjelent 961-es törvényrendelet értelmében ez év április 6-ig mindenkinek jogában áll a lakhelye szerinti községi előjárásnak nyilatkozatot tenni nemzetiségéről.

Ez a vallomás azonban nem kötelező.

Félreértések okoz az is, hogy egyes hatósági közegek olyan magyarokat, akiknek a családi neve német hangzású, németeknek próbálják minősíteni. Ezért az MNSZ központja a német nevű, de magyar anyanyelvű és nemzetiségű magyarokat felhívja, hogy a már említett 961/946-os törvényrendelet alapján tegyék meg nemzeti-ségi vallomásukat a lakóhelyük szerinti községi előjárásnál és magyar nemzetiségük bevallásáról kérjenek hatósági igazolványt. A vallomás alapján a jegyzőség (előjáróság) köteles igazolványt kiadni. Magyar nemzetiségűnek azonban csak azok a német nevűek vallhatják magukat, kik valóban magyarok, akik nem voltak tagjai a német nacionalista szervezeteknek.

Azokat a reakciós elemeket pedig, akik egyes hatósági közegek túlkapasait arra használják fel, hogy a békeszerződésben egyenjogúságáról biztosított romániai magyarság között félelmet és bizonytalanságot keltsenek, akik azzal ijesztgetik a magyarságot, hogy Oroszországba deportálják, le kell leplezni és a hatóságok kezére juttatni. Ezek a reakciósok azt akarnák elérni, hogy ellentéteket szítsanak az erdélyi román és magyar nép között s hogy a magyarságot építőmunkájából, szülőföldjéről kivándorlásra késztessek. Verjük ki őket sorainkból, mint népünk ellenségeit s megrontóit.

(*Falvak Népe*, 1947. március 9.)

NÉPFŐISKOLÁKAT!

*A Magyar Népi Szövetség
közművelődési mozgalma
a széles néprétegek felemelésére²⁴*

A demokrácia azt jelenti, hogy a széles néprétegek maguk veszik kezükbe sorsuknak irányítását s nem szorulnak rá, de nem is tűrik, hogy egyes szűkebb társadalmi rétegek a maguk önző hasznára sajátítsák ki a nemzet vezetését. A demokrácia azt vallja, hogy a dolgozó széles néprétegek minden nemzetből meg tudják találni egymást, mert a nemzetek közötti véres viszálykodások előidézői is azok az uralmi rétegek voltak, amelyek uralmuk és dús társadalmi helyzetük védelme érdekében, ha szükségük volt rá, egymásra uszították a népeket és nemzeteket.

Igen, de ahhoz, hogy a széles néprétegek kezükbe tudják venni sorsuk irányítását, hogy maguk vezethessék nemzetüket, hogy valóban ne szoruljanak rá a „felsőbb” rétegek istápolására s ne legyenek kénytelenek túrni az érdekeik ellen való „népvezetést”, ahhoz – mondom – fel kell szabadulniok. Fel kell szabadulniok gazdaságilag és szellemileg.

A gazdasági felszabaduláshoz tartozott a földreform, amelynek az egész egyetemes magyar nép szempontjából van ma még beláthatatlan történelmi jelentősége, de a gazdasági felszabaduláshoz tartozik az iparosítás is, amely a mi erdélyi magyar népünknek s különösen a szélességnek adhat szárnyat a gazdasági fölemelkedéshez.

A gazdasági felemelkedés azonban még nem minden, kell hozzá a szellemi felszabadulás is. Ez a kettő úgy egymáshoz tartozik, mint a testhez a lélek. Kell a gazdasági megalapozottság, hogy tanulni, művelődni tudj, de ugyanakkor kell a szellemi felszabadulás is, hogy akarj is, kívánj is művelődni, tanulni, a magad és néped javára

előrehaladni, hogy vezetni tudj másokat, esetleg egész nemzetedet.

Népünk széles rétegeinek s elsősorban az erre leginkább rászoruló gazdáinknak szellemi felszabadulását kívánja elősegíteni a Magyar Népi Szövetség, amikor minden megyében népfőiskolát szervez. E népfőiskolák központi irányítását az MNSZ központi Közművelődési Bizottságának népnevelési ügyosztálya végzi. A népnevelési ügyosztály elnöke Kacsó Sándor, a Falvak Népe főszervezője, népfőiskolai előadója Bakó Béla, művészeti előadója Jablánczy László dr., zenei előadója Nagy István zenetanár. Ez a központi bizottság azonban csak az irányítást adja, a gyakorlati megvalósítást az önállóan dolgozó megyei bizottságnak kell elvégeznie. A megyei bizottságok öt tagból álljanak: 1. elnökből, 2. titkárból, aki egyben könyvtáros is, 3. az ének és zene előadójából, 4. a műkedvelő színjátszás előadójából és 5. az előadások és tanfolyamok szervezőjéből. Ezt az öttagú bizottságot az MNSZ megyei Közművelődési Bizottságától kezdeményezett széles körű értekezlet válassza meg, amelyben vegyenek részt a tanítói és tanári kar, az egyházak, orvosok, mérnökök és jogászok, valamint a mezőgazdasági alosztály és a szövetkezetek képviselői, az írók és művészek, továbbá a közigazgatás magyar szakemberei, a munkáspártok képviselői és az egyetemi hallgatók.

Az értekezlet válassza meg az öttagú bizottságot és nevezze el a népfőiskolát valamelyik olyan magyar szellemi élharcosról, akinek emléke a megyéhez fűződik.

Az MNSZ központja kiküldte már a központi népnevelési bizottság körlevelét a megyei szervezetekhez. A körlevelekhez részletes munkatervet is csatolt, amely a tordai „Balázs Ferenc Népfőiskola” mintájára a megye kerületekre való beosztására is javaslatot s egyben részletes vázlatot, mintegy vezérfonalat nyújt az előadóknak arról, hogy 1. mezőgazdasági, 2. ipari, 3. háziipari, 4.

szövetkezeti, 5. közigazgatási, 6. egészségügyi, 7. az általános ismereteket terjesztő előadások (természettudomány, földrajz, történelem, irodalom, művészet) keretében miről beszéljenek elsősorban. Mezőgazdasági rovatunkban ismertetjük a mezőgazdasági előadásokra vonatkozó munkatervet, a „Mit játszódjunk” rovatban pedig a népfőiskolának a műkedvelés felkarolására vonatkozó szempontjait. Következő számunkban hozzuk aztán a többi munkatervet is, nemcsak azért, hogy az érdeklődést felkeltsük és fokozzuk, hanem azért is, hogy biztatást adjunk a helyi kezdeményezésekre.

Mert a terv valóban nagyvonalú, alkalmas arra, hogy eddig soha nem látott közművelődési mozgalmat indítson meg népünk körében. A megvalósítás első feladatát a megyei szervezeteknek kell elvégezniük. De feladat járul falvainkra is, mégpedig fontos feladat: legyenek türelmetlenek! Szorgassák a megyei szervezetet, követeljék a mezőgazdasági és más tanfolyamok megszervezését, kérjék az előadók kiküldését, sőt a nagyobb községekben, ahol megfelelő előadók akadnak, szervezzék meg maguk a népfőiskolai előadás-sorozatot, hogy segítségére legyenek a megyei szervezetnek.

(*Falvak Népe*, 1946. január 26.)

AZ MNSZ NÉPFŐISKOLAI ÉRTEKEZLETE

Kolozsváron az MNSZ központi székházában január 25-én népfőiskolai értekezletre gyűltek össze a már működő népfőiskolák vezetői és velük együtt írók, tanárok, szakemberek. Az értekezleten Balogh Edgár elnökölt. Megnyitójában jelentette, hogy a magyar iskolákért vívott sikeres harc után az iskolán kívüli oktatást, a társadalmi jellegű népművelési mozgalmat kell intézményesen

megszervezni és megerősíteni. A jelentés után a megyei közművelődési felelősök számoltak be, majd az értekezlet résztvevői a következőkben mérték fel és szögezték le a tennivalókat:

1. Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE), mint jóváhagyott alapszabállyal rendelkező magyar intézmény, minden erdélyi magyarlakta megyében és az Ókirályságban is az MNSZ megyei szervezeteivel karöltve létesítsen egy-egy fiókot, s az alapszabályok figyelembevételével intézményesítsen egy-egy népfőiskolát. Felkérték a Bánsági Magyar Közművelődési Egyesületet is, hogy hasonlóképpen állítsa fel a maga fiókjait s intézményesített népfőiskoláját. Temesvári székhellyel, kapcsolódva az EMKE kolozsvári központjához.

2. Az EMKE Kolozsváron létesítsen országos központot a népfőiskolák számára.

3. A népfőiskolai központ s az egyes megyei népfőiskolák közös terv szerint kezdjék meg a népfőiskolai előadók kiképzését.

4. A népfőiskolai országos központ közművelődési anyaggal és felszerelési anyaggal lássa el a megyei népfőiskolákat, a falvak, városok közművelődési intézményeit.

5. Az EMKE, az MNSZ-szel együttműködve, országos és megyei viszonylatban épületekkel és egyéb ingatlannal igyekezzék biztosítani a népfőiskolákat.

6. A megyei népfőiskolák az MNSZ helyi szervezeteivel szervezzenek közművelődési előadásokat.

7. A könyvtárak tekintetében az értekezlet az EMKE-hez fordul, felkérve azt, hogy létesítsen országos magyar könyvbizottságot, amely nyilvántartja a létező magyar könyvtárakat s gondoskodik új könyvtárak létesítéséről.

Az értekezleten László Gyula egyetemi tanár Ember és tudás címmel tartott előadást. Horváth István író a földműves nép szellemi igényeiről beszélt, Bakó Béla tanfelügyelő a tantestület helyes szerepét világította meg. Kós

Balázs a mezőgazdasági szakelődök kiképzését sürgette. Nagy István író a népfőiskolai nevelés legégetőbb és legszükségesebb feladatára mutatott rá. Szentimrei Jenő magyar művészeti vezérfelügyelő és Szabó Lajos tanár a népi színjátszás kérdéseivel foglalkoztak.

Vasárnap, 26-án Balogh Edgár összegezte a szombaton elhangzott javaslatokat s azokat határozatként jegyzőkönyvbe foglalták. Végül, több szakértői hozzászólás után, Kurkó Gyárfás országos elnök zárta be az értekezletet, felszólalásában hangsúlyozva, hogy iskolán kívüli népoktatásunknak elsősorban a földműves magyarságot kell szolgálnia.

(*Falvak Népe*, 1947. február 9.)

Kós Balázs:

ISKOLÁN KÍVÜLI NÉPOKTATÁSUNK SZERVEZÉSE

Amint lapunk más helyén jelentjük, a Magyar Népi Szövetség az iskolán kívüli népoktatás érdekében értekezletet tartott. Az értekezleten a már régebb óta az iskolán kívüli népoktatással gyakorlatilag is foglalkozók hozzászólásai és tanácsai alapján alakult ki az a program, amely iskolán kívüli népművelésünknek alapját fogja képezni.

Eszerint az iskolán kívüli népoktatást az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület fogja végezni és az egész munkát kétfelé osztja: első, népfőiskolák szervezése. Minden vármegye székhelyén és a vármegyének egy-egy jellegzetes táján is népfőiskolát szervez, amely átlag három hónapos lesz, s a vármegye legjobb tudósai és szakemberei adnak elő. A hallgatók – inkább fiatalok – elmennek tanulni, az előadásokat meghallgatni. Ezen kívül, elsősorban a falusi nép széles rétegei számára, a falvakon rendeznek néhány hetes tanfolyamokat, amelye-

ken a falut leginkább érdeklő és a mindennapi termelőmunkával kapcsolatos tudnivalókat tanítják meg. A népfőiskolák feladata az általános tudásanyag bővítése, amely mintegy kiegészíti a népiskolai és al gimnáziumi tanulmányt. A tanfolyamok a szakiskolákat helyettesítik addig, amíg megfelelő számú szakiskolával nem rendelkezünk. Feladatuk a belterjesebb termelés egyes fogásaira megtanítani a dolgozókat, elsősorban a földműveseket és azok közül is a most földhöz juttatottakat.

Egyelőre nem rendelkezünk sem a főiskolák, de különösen a tanfolyamok számára elegendő előadóval és kellő irodalmi anyaggal sem. Fontos anyaga kell legyen különösen a főiskolai előadás-sorozatnak a szociálpolitika és gazdaságtörténet. Más tárgyakra előadók inkább lennének, hiszen a népfőiskoláknak a gimnáziumok tanári kara, a tanítói kar és az egyházak papjai rendelkezésre állanak. Nehezebb a tanfolyamok számára kellő számú előadóról gondoskodni. Míg Magyarországon ebben az esztendőben 1000 mezőgazdasági és nagyon sok ipari tanfolyamot tartottak, nálunk az EMKE ebben az esztendőben mindössze 32-35 tanfolyamot tartott, míg ipari szaktanfolyamokról hírt is alig hallunk. Ilyen ütemben évtizedek kellenének ahhoz, hogy minden faluban néhány hetes tanfolyamot tarthassanak. Ha azonban számításba vesszük, hogy mezőgazdasági szakembereink – nemcsak az akadémiát végzettek, hanem a szakiskolát végzettek is bátran gondolhatunk – elég szép számban vannak, mindjárt megkönnyül ezen a téren is a helyzet. A szakiskolákat végzettek tárgyi, mesterségi tudása sokszor meglepően tökéletes és széles körű, azonban hiányzik – mezőgazdasági viszonylatban – agrárpolitikai és üzemtani tudásuk, amely a szaktanfolyamokon történő előadásra képtelenné teszi őket, ezenkívül előadókészségük sincs kifejlődve. Ezen a fogyatékonyságon előadóképző tanfolyamokkal lehet és kell segíteni, ami szintén, legalábbis az első időkben, a népfőiskolák feladata.

Összegezve tehát iskolán kívüli népoktatásunk megoldandó kérdéseit, elsősorban szellemi és anyagleltárat kell összeállítanunk. Számba kell vennünk minden vármegyében az előadókként számba jövő tudósainkat, tanárainkat, szakembereinket és számba kell vennünk kallódó népkönyvtárainkat és más meglévő, de idáig fel nem használt nyomtatott és írott anyagunkat. Ennek alapján kiderül, hogy hol lehet ezeknek a meglévő értékeknek a felhasználásával, minden további nélkül népfőiskolát létesíteni és szaktanfolyamokat tartani és hol, milyen segítségre, pótlásra van szükség ahhoz, hogy népfőiskolát lehessen felállítani és tanfolyamokat szervezni. Az újjászervezendő EMKE feladata tehát vármegyei fiókok kiépítése, amelynek legelső teendője ez a számbavétel lesz. A jelentések alapján határozzák meg aztán vármegyénként a munkát, hogy iskolán kívüli népoktatásunk, az EMKE kerete élettel és munkával telhessék meg népünk felemelkedése érdekében.

(*Falvak Népe*, 1947. február 9.)

Beke György:

MÁRCIUSI KÖTELESSÉG

Idestova közel száz éve annak, hogy Petőfi s a '48-as ifjúság örök példát mutatott a történelmi és társadalmi feladatok vállalásáról. Azóta a magyar ifjúság öntudatosabb része mindig igyekezett a márciusi ifjak nyomdokain haladni. Így a ma húszévesei is azon az úton akarnak járni, melyet Petőfiék mutattak meg.

A feladatok azonban minden időben mások. A ma húszéveseinek legnagyobb feladata – többek között – népünk és ifjúságunk gondolkodásvilágának és látóhatárának kiszélesítése. Falvaink ifjúsága a legtöbb helyen tét-

len és tájékozatlan. Felvilágosító munka és öntudat híján tétován tekint a körülötte épülő új világra. Az élet és a világ kérdéseiben való járatlanság az oka ennek a tétovázásnak. Hiszen kevés falunak van olyan tanítója és papja, aki minden szabad idejét arra szentelné, hogy az ifjúságnak utat mutasson a gazdasági, politikai és az általános művelődési élet kérdéseiben. Még nagyobb baj az, hogy faluvezetőink egy része sincs tökéletesen tájékozódva.

Ezen a nagy hiányon kívánt segíteni az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, amikor a romániai magyarság nemzetspolitikai szervezetének, a Magyar Népi Szövetségnek a támogatásával, népfőiskolai vezetőképző tanfolyamot rendezett Kolozsváron, a népért dolgozni akaró egyetemi ifjúság részére. Ezen a tanfolyamon a romániai magyarság legkiválóbb tudósai, politikusai, írói adnak tájékoztatást azokról a kérdésekről, feladatokról, amelyek földművelő népünk és ifjúságunk életkérdesei. Az a cél, hogy a tanfolyam hallgatói a húsvéti szünidő alatt falujukban, járásukban életre hívják, vagy ha már megvan, új életet vigyenek a falvak művelődési életében olyan nagy szerepet játszó népfőiskolákba.

A közeledő húsvéti szünidő alatt a tanfolyamot végzett ifjak nekifognak a nagy munkának. Ennek azonban csak akkor lehet sikere, ha a falusi ifjúság szívvel-lélekkel támogatja őket. Ha falvaink ifjúsága munkába lendül mellettük.

Van valami jelképszerű abban, hogy ez a munka éppen a magyar ifjúság hónapjában, márciusban indult meg. Hiszen szorosan összefügg márciussal, a márciusi feladatokkal és kötelességekkel. Feladat, melynek egész hasznát dolgozó népünk fogja élvezni. Kötelesség, amelyre a márciusi ifjúság hősiei küzdelmének szelleme kötelez!

(*Falvak Népe*, 1947. március 9.)

MAGYAR-ROMÁN KULTÚRHÉT BUDAPESTEN AZ MNSZ KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL²⁵

A több évtizedes uszítással, a rossz irányba tévelyedett nemzeti neveléssel az ellenségként szembeállított román és magyar nép között még nem csitult el végképp a gyűlölet. A torzzá fordított nemzeti érzések nyomán még súrlódások, verekedések robbannak ki itt is, ott is, s vannak még alattomos méregkeverők, akik tovább mértelyeznék népeink lelkét, mert a súrlódásokból hasznot akarnak. De ezek ma már csak a sötétben keverhetik mérgeiket. A két nép és nemzet igazi fiai, akik a két népet közös összefogással akarják felemelni, a két nemzetet pedig egymás megbecsülésére nevelni, megtalálták már egymás kezét. Megtalálták a demokratikus fejlődés útján s kemény összefogással indulnak a közös jövő felé. Ki gondolt volna arra ezelőtt még öt-hat évvel, hogy Budapesten magyar-román kultúrhétet rendezzenek, vagy hogy Bukarestben magyar írók, magyar politikusok szólnak a román néphez. Ma pedig valóság. Május hónapban Budapesten magyar-román kultúrhét lesz, ahova román írók, művészek, tudósok és vezető emberek mennek.

Boér János, Budapest főügyésze és *Goda Gábor*, a magyar főváros főjegyzőjének Bukarestben történt tárgyalásai után már folynak is az előkészületek. Az MNSZ küldött bizottsága a kultúrhét erdélyi magyar anyagát már össze is állította.

A kultúrhét keretében rendezik meg a magyar-román orvoskongresszust, amelyre valószínűleg Románia egészségügyi minisztere *Florica Bagdazar* is el fog menni. Ugyancsak akkor rendezik meg a mérnök- és technikus-kongresszust és az újságíró-kongresszust is.

Hiába próbálják tehát fasiszta beállítottságú régi politikusok, vagy eltévelyedett nemzetieskedők tovább is

szembeállítani a két nemzetet, mert a két ország demokratikus kormánya s az MNSZ helyes politikai felismerése és következetes demokratikus törekvései már olyan eredményeket tudnak felmutatni a két nép viszonyában, amelyek nemsokára örökre egymás mellé állítják az eddig egymással szemben álló két nemzetet.

(*Falvak Népe*, 1947. április 20.)

„Jelszavunk tehát
a gazdasági egyenlőség és gazdasági szabadság”

MOZDULJON MEG AZ EGÉSZ MAGYARSÁG!
NÉPÜNK EGÉSZ EGYETEMÉT MAGÁBA ÖLELI
A ROMÁNIAI SEGÉLYEZŐ BIZOTTSÁG

Az ország demokratikus erőinek kibontakozása nem megy könnyen. Küzdeni kell érte, mint mindenért a világon, ami érték. Küzdenünk kell a háború következtében keletkezett gazdasági nehézségekkel, de ezen kívül küzdenünk kell azokkal az ellenséges erőkkel is, amelyek a népi tömegerők felszabadításának egyáltalában nem örvendenek s ott szeretnék folytatni, ahol a háború előtt abbahagyták. Küzd ezek ellen az erők ellen az ország kormánya és kétszeresen kell küzdenünk nekünk magyaroknak, mert mi tudjuk igazán, hogy a régi rendszer a társadalmi kizsákmányolás mellett még nemzeti kizsákmányolást is jelent. Ez a küzdelem azonban nem könnyű. Sok a baj, sok a nehézség. Népünk szokása azonban az, hogy megvakarja ugyan a fejét a nehézségek előtt, de aztán nekigyürkőzik. Ilyen nekigyürkőzésre van szükség most.

1. Kell, hogy a háború forгатagából hazatérő magyarok nagy tömege egészséges, munkaképes építő eleme legyen az új világrendnek. Nem hagyhatjuk, hogy ruhátlanul és betegen elpusztuljanak, még mielőtt otthonukba megtérhetnének.

2. Kell, hogy segítsünk az éhező Budapest magyarjain, sápadt anyáin és gyermekein, mert ha más országban élünk is, egynek tartjuk magunkat velük, a Duna-völgyi népek demokratikus testvéri szövetségében.

3. Kell, hogy iskoláinkat, amelyekre az ország demokratikus kormánya lehetőséget adott, felállítsuk és megszárdítsuk, mert ezek az iskolák biztosíthatják csak széles népi rétegeink művelődését és felemelkedését.

4. Kell, hogy a magyar egyetemünk megkezdhesse működését, mert ez adja nekünk az orvosokat, a mérnö-

köket, az oktatói kart, a magasabb képesítésű szakembereket, akik nélkül az építő demokráciában félszegek, gyengék maradnánk.

Íme, a demokrácia lehetőségei meghozták számunkra a nehéz feladatokat is. Meghátrálhatunk előttük? Nem, hanem nekigyürkőzünk. Az MNSZ létrehozta a Magyar Segélyező Bizottságot, amelynek ügyvezető elnöke Szabó Béni brassói szűcsmester lett, központi tagja pedig a magyar egyházak és társadalmi egyesületek képviselői, valamint olyan személyiségek, akik nagyobb társadalmi rétegeket képviselnek, s így alkalmasak arra, hogy a mozgalom országos jelentőségét kidomborítsák. E központi bizottság tagjai a következők: Kurkó Gyárfás, mint a kezdeményező MNSZ elnöke, Csendör Jenő, az erdélyi római katolikus egyház képviselője, Dóczy Ferenc dr., az erdélyi református egyház képviselője, a magyar evangélikus egyház kiküldendő képviselője, az unitárius egyház kiküldendő képviselője, Böszörményi Sándor dr. ügyvéd, Csőgör Lajos dr., a magyar egyetem rektora, Erdélyi Gyula tankerületi főigazgató, Fodor Sándor kereskedő, Galgóczy Ferenc bankigazgató, Hadházy Sándor, tankerületi főigazgató, Kacsó Sándor író, a Falvak Népe főszerkesztője, Korparich Ede szövetségi vezérigazgató, Kós Károly író, Nagy István munkásíró, Sipos Sándor mezőgazda, Szász Pál dr. birtokos, Szala Miklós bankelnök, Szabó Béni kisiparos, Szentimrei Jenő, a kolozsvári állami magyar színház igazgatója, Tóth Dénes tanító és Veress Ferenc dr. orvos.

(*Falvak Népe*, 1946. január 26.)

A SZÉKELYFÖLD IPAROSÍTÁSA²⁶

Erdély legsűrűbben lakott része a Székelyföld és ott is Udvarhely és Csík; a kivándorlás pedig a Székelyföldről állandó. Régebben a székelység elsőrendű megélhetési forrása az erdő volt, amelyet azonban idővel jórészen letaroltak és így a székelység nagy többsége arra van utalva, hogy a mezőgazdasági termelésből éljen meg. A termőföld azonban kevés és silány, ma már nem tartja el az erősen szaporodó népet. A Székelyföld népeltartó képességének növelésével kapcsolatban már sokszor felmerült a Székelyföld iparosításának gondolata. Ez azonban – sokféle okból – nem történt meg. A most épülő népuralmi rendszer lehetőséget nyújt a kérdés megoldására, s elsősorban magára a székely népre hárul a feladat, hogy a Székelyföld iparosítására vonatkozó sok terv közül a legegészségesebbet megvalósítsa.

Az iparosításnak legelső feltétele az értékes ásványerőzet fellelése és napvilágra hozása. Ebből a célból a Magyar Népi Szövetség kezdeményezésére és támogatásával Székelyföldi Bányakutató Intézet létesült. A január 5-én, Székelyudvarhelyen megtartott alakuló közgyűlésen nemcsak a helyi élet vezetői jelentek meg szép számmal, hanem részt vett az egész Székelyföld bányászati és ipari szakembereinek java része. A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta végig Bányai János dr. geológus-mérnök bevezető beszédét, amely a Székelyföld fellendülésének eszméjéért folyó küzdelmeket részletezte. A nagy tapsal fogadott beszéd után a közgyűlés megválasztotta a társulat vezetését. Elnök: Letső László dr. főbányatanácsos, világhírű petróleum- és földgázzsakértő. Alelnök: Kelemen István és Bíró Gábor, akik eddig is vezető szerepet vittek a Székelyföld kincseinek felkutatásában és kiaknázásában. Az intézet igazgatójává Bányai János dr. geológus főmérnököt, a Székelyföld geológiai kérdéseinek

legavatottabb ismerőjét, aligazgatónak pedig Komornoki László bányamérnököt választotta meg a közgyűlés.

Ezután Maros-Torda vármegye és Marosvásárhely város kiküldöttei vármegyéjük, illetve városuk lakossága nevében egymillió lejt ajánlottak fel. Ugyanakkor az Erdélyi Földgáz Szövetkezet igazgatósága és üzemvezető-sége 400 000 lejjel, a Bíró Endre mérnök vezetése alatt álló üzem pedig 150 000 lejjel járult hozzá a megalakult Székelyföldi Bányakutató Intézet anyagi alapjának megteremtéséhez, amellyel leküzdhesse a kezdeti nehézségeket.

A Székelyföld és a székely nép fejlődése szempontjából történelmi jelentőségű Székelyföldi Bányakutató Társulatot és Intézetet megalakulása alkalmából Kurkó Gyárfás, a Magyar Népi Szövetség országos elnöke meleg hangú táviratban üdvözölte. A székely nép pedig tudja, hogy jövőjéről van szó, s új ipari életformájának létalapjait saját erejéből, fiainak jobb módját, ha kell, saját szájától megvont falatok árán is, megteremti.

(*Falvak Népe*, 1946. január 26.)

AZ EMGE SZÁZADIK KÖZGYŰLÉSE²⁷

Marosvásárhelyen tartotta meg az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület 100-ik közgyűlését. Mintegy 600 kisgazda jelent meg az EMGE szervezeteinek képviseletében. A gyűlésen képviseltette magát a Magyar Népi Szövetség országos végrehajtó bizottsága is.

Szász Pál, az EMGE dél-erdélyi elnöke az EMGE dél-erdélyi éveinek nagy küzdelméről beszélt. Szász István ügyvezető alelnök felolvasta jelentését az észak-erdélyi EMGE 1944–1945. évi működéséről.

Csákány Béla dr. az MNSZ országos főtítkára felol-

vasta Kurkó Gyárfás országos elnöknek a közgyűléshez intézett levelét.

Utána megválasztották az EMGE új tisztikarát. Elnök dr. Szász Pál, alelnök Károly István, Bíró Lajos kisgazdák, valamint Antal Dániel és Bakos János. A többi tisztségekre, valamint az igazgatóválasztmányba majdnem teljes számban kisgazdákat választottak meg.

Szász Pál dr. elnök székfoglalójában a többi között ezeket mondotta:

– Egyesületünk munkája által az egész erdélyi magyar népet kívánjuk szolgálni. Az EMGE politikamentes gazdasági szervezet, ez azonban nem jelenti azt, hogy a tagoknak nem lehet politikai meggyőződésük. De igenis legyen, hiszen a politikai jogok gyakorlása nélkül nincs is demokrácia.

A továbbiakban Szász Pál kijelentete, hogy az EMGE várja és kéri az MNSZ politikai védelmét és segítségét.

(*Falvak Népe*, 1946. február 24.)

AZ EMGE KERÜLJÖN A FÖLDMŰVESEK KEZÉBE!

Üdvözlét az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület századik közgyűléséhez

Tisztelt elnök úr, kedves földműves testvérek! Nagygyűlésük alkalmából fogadják őszinte jókívánságomat és üdvözlétemet. Végtelenül sajnálom, hogy gazdaságunk első szabad szakmai gyűlésén elfoglaltságom miatt nem vehetek részt. Megbízta dr. Csákány Bélát, az MNSZ országos végrehajtó bizottságának tagját személyes képviselettemmel.

Meg vagyok győződve, hogy a nagygyűlés minden jóhiszemű tagja tudatában lesz annak a felelősségnek, mely

e pillanatban reá hárul, és a határozatok minden pontját a történelmi fejlődés figyelembevételével fogják meghozni. Úgy érzem, hogy a magyar demokrácia általános véleményének adok kifejezést, ha azt kívánom, hogy az EMGE mind a magyar földműveseink kezébe kerüljön, s mindnyájunkat érintő mezőgazdasági kultúránk fejlődését, valamint egységes nemzetiségi szervezetünk – a Magyar Népi Szövetség – demokratikus céljait szolgálja.

Munkájukra áldást kérve, maradok magyar testvéri üdvözléssel:

Kurkó Gyárfás

(Világosság, 1946. február 21.)

Kós Balázs:

MIÉRT VAN SZÜKSÉG AZ EMGE-RE?

Míg a romániai magyarságot érintő több kérdés, így az iskolaügyek, állampolgársági, katonai ügyek – nagy általánosságban s legalább elvileg – megoldottaknak tekinthetők, mezőgazdasági kérdéseink egy lépést sem haladtak. Nem azért, mintha ezeknek a kérdéseknek a megoldására nem fordítottak volna éppen annyi gondot és fáradságot, mint a többire. A Magyar Népi Szövetség vezetősége tudja, hogy a földműves nép érdekei a legelsőek, hiszen ő a legtömegesebb, ő adja a kenyeret, ugyanakkor ő a legelhagyottabb és elmaradottabb is. Az MNSZ elnöksége azért, a gazdasági osztály szakértőivel, még a múlt év elején részletes tervezetet dolgozott ki a mezőgazdasági kérdések megoldására s végrehajtásuk érdekében bukaresti küldöttségei miindig a földművelésügyi minisztériumot ostromolták legelsősorban és a legkitartóbban. A tervezetek alapján többek között kérték a kolozsvári magyar nyelvű mezőgazdasági főiskola és több állami

gazdasági iskola megnyitását, kérték, hogy a mezőgazdasági kamarákban a magyarság is kellő módon és kellő számban legyen képviselve, s kérték állategészségügyi helyzetünk rendezését: magyar állatorvosi felügyelőségek felállítását s magyar állatorvosok kinevezését. A földművelésügyi minisztérium, úgy látszik, ma még erős bástyája a reakciónak s az ott meghúzódó demokrataellenes tisztviselői kar eredményesen szabotálja a magyarság jogos kéréseit. Magyar nyelvű állami mezőgazdasági oktatás nincs, állami vetőmag, állat- és más juttatásokban magyar nem részesült s egyetlen magyar állatorvos Erdély területén nem működik, azt az egyet pedig, akit kineveztek, az Ökirályságba helyezték át. Az állat- és gabonabeszolgáltatást viszont igyekeznek a magyar lakosságra hárítani s a földkisajátítások még a magyar kis- és törpebirtokosokat is sújtják.

Legfőbb ideje tehát, hogy a magyar földművesség, igazán tudatában, társadalmi tömegereje által váljék egyenlő értékű részesévé az épülő demokratikus rendnek.

Ebben a szellemben zajlott le ezelőtt három héttel az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányának ülése. Három megnyilatkozás vet erre éles fényt. Kós Károly, az EMGE ideiglenes direktóriumának elnöke részletesen foglalkozott az 1944. évi őszi eseményekkel, amelyek szükségessé tették, hogy a demokrataellenes front oldaláról sorozatos támadásoknak kitett intézmény vezetését direktórium vegye át. Ez volt az egyetlen kínáló módja annak, hogy az MNSZ megvéddesse ezt a kipróbált régi demokratikus egyesületet. Eredmény tehát, hogy az egyesület életben maradt. Szász Pál dr., aki nek a lemondó direktórium, mint jog szerinti elnöknek átadta helyét, a dél-erdélyi EMGE-ről kijelentette, hogy ott még ennyit sem sikerült elérniük. A nagyenyedi irodákat 1944 augusztusában lepecsételték s még a mai napig sem oldották fel a hatósági zárat. Beszéde során hangsú-

lyozta, hogy a magyarság azon igyekszik, hogy földjén minél többet termeljen. Megszokta és ma különösen szükséges, hogy termelőmunkája folytatása közepette, ereje megsokszorozására egyesülete legyen. Az EMGE pedig az 1936. évi újjászervezés óta demokratikus szellemenben, alulról, a faluból kiindulva épült és terebélyesedett s ezt az alapot most még jobban ki kell szélesíteni. Ahhoz azonban, hogy az egyesület a termelőmunka érdekében eredményesen folytathassa működését, politikai védelemre és segítségre van szüksége, amelyet az MNSZ-től kér és vár. Az egyesület részéről elhangzott megnyilatkozások után Kurkó Gyárfás, az MNSZ országos elnöke köszöntötte az intézőbizottságot s hangoztatta, hogy nemcsak az EMGE-nek, hanem minden magyar intézménynek szüksége van politikai védelemre s az MNSZ kötelességének is tartja, hogy számukra, erejétől telhetően védelmet nyújtson.

Az EMGE közgyűlése 16-án lesz Marosvásárhelyen. Ott dől el, hogy a magyar földműves nép hogyan teszi magáévá vezetői határozatát s hogyan tesz hitet élni akarásáról s becsületes építő szándékáról. A földművelésügyi hatóságok sem sokáig mellőzhetik a legegyszerűbb demokratikus alapelveket: a népek egyenjogúságát. Addig is saját erőnkre támaszkodva szervezetten s egy akarattal kell szembenéznünk a reánk váró demokratikus építő feladatokkal. Ha pedig a földművelésügyi minisztérium tisztviselőkarának magatartása, amint reméljük, megváltozik a nemzetiségi kérdésben, egyesületünkre vár a feladat, hogy a hatóságokkal egyetértve, szakmai vonatkozásban a magyar földműves akaratának kifejezője legyen s kezdeményezve is segítse az állam mezőgazdasági tevékenységét a demokratikus átépítés irányban.

(*Falvak Népe*, 1946. február 10.)

MOSTOHA GYERMEKKÉNT KEZELTEK BENNÜNKET

Kurkó Gyárfás beszéde

*a magyar szövetkezetek kongresszusán,
Marosvásárhelyen, 1946. április 10-én²⁸*

A szövetkezeti kérdés ma már nem a „Kaláka” vagy a „Szövetség”, nem is csupán a romániai magyarság, hanem az egész romániai lakosság egyetemes ügye kellene hogy legyen. Amikor a változás után másfél évre összeültek szövetkezeteink, hogy megtárgyalják legfontosabb kérdéseiket, akkor természetesen elsősorban ilyen szempontból kell megvizsgálnunk, hogy vajon a munka ennek megfelelő volt-e? Egyetemes magyar ügyként kezeltük-e és országos gazdasági kérdésként fogtuk-e fel a magyar szövetkezeti hálózat eme kérdéseit?

Mi, mint a magyarságot képviselő nemzetiségi politikai szervezet, az első pillanattól fogva foglalkoztunk ezzel a kérdéssel. Többé-kevésbé meg is tettünk minden tőlünk telhetőt; nem rajtunk múlt, hogy nem volt olyan eredménye, amilyent szerettünk volna.

Igaza van Korparich elnök testvérünknek, nem voltunk az édesanyának édes gyermekei, mostoha gyermekként kezelték bennünket. Mikor ezt leszögezzük, meg kell állapítanunk, hogy az INCOOP, amellyel a legbarátságosabb viszonyban kellene lennünk, e pillanatban a legmosztóább hozzánk. Mindezt nem elfogultságból, nem sovénizmusból vagy rosszindulatból állapítjuk meg, hanem fel kívánjuk hívni az illetékesek figyelmét erre a lehetetlen állapotra. Nyíltan kimondjuk, minden erőnket mozgósítjuk annak érdekében, hogy abban az országban, ahol – bátran állíthatjuk – a közteherviselésben legelőljárunk, megszűnjék a különbségtétel állampolgár és állampolgár között. Nem akarunk állam lenni az államban, nem akarunk külön utakon járni, de mint egy nemzetisé-

gi tömb gazdasági hálózata, teljes függetlenségünket kívánjuk biztosítani!

A demokratizálódás nem ott kezdődik, hogy olvadjunk bele a román szövetkezeti hálózatba; az irántunk való jóindulatnak meg kellett volna nyilvánulnia az első pillanattól, akkor, amikor a szövetkezeteket el kellett volna látni áruval, mivel ez a legelső feltétele mindenféle együttműködésnek. Meg kellett volna nyilvánulnia a jóindulatnak akkor is, amikor a moldvai és észak-erdélyi román szövetkezeteket adókedvezményben részesítették, de ezt a kedvezményt a magyar szövetkezeteknek nem adták meg. Mi a terhekből ki akarjuk venni a részünket, megköveteljük tehát, hogy ugyanilyen arányban biztosítsák számunkra a jogokat is!

Kötelessége minden egyes magyarnak, aki szolgálni kívánja népének ügyét, hogy amikor nemzeti jogainkról van szó, akkor ne kívülről emeljen kifogásokat és ne kívülről cselekedjék, hanem kapcsolódjék be a munkába és védje népi szövetkezeteink ügyét, amelyet úgyis minden oldalról támadnak...

Kérem a kongresszus résztvevőit, fontolják meg mindazt, amit elhatároznak. Mi a magunk részéről tudomásul vesszük ezeket a határozatokat, és ígérem, hogy minden erőnkkel támogatni fogjuk azt a mozgalmat, amit önök itt képviselnek.

(Világosság, 1946. április 12.)

ÉPÍTSÜK FEL GAZDASÁGI JÖVŐNKET!²⁹

*Kurkó Gyárfás beszéde
az MNSZ országos gazdasági konferenciáján
Brassóban, 1946. május 10-én*

Egy népet erkölcsi tisztasága, politikai öntudata és gazdasági ereje tesz naggyá. A történelem is bizonyítja, hogy e tekintetben népünk a múltban is megállta a helyét a többi nép között, és erre büszkéek lehetünk. Politikai öntudatunkon és hírnevünkön bár súlyos szégyenfolt esett, népünknek van erkölcsi ereje, hogy lemossa azt. Gazdasági életünkben azonban sajnálatos összevisszaság tapasztalható, ami népünk erejét gyöngíti. Ezen segítenünk kell. Ezért gyűltünk ma itt össze. Eddig politikai életünk rendezésére fektettük a fő súlyt. Gazdasági tennivalóink emellett kétségtelenül háttérbe szorultak. De ez nem jelent azt, hogy elhanyagoltuk őket. Munkánkat nagyban hátráltatta a tartózkodás és bizalmatlanság az új politikai irányzattal szemben. De ma már másképpen van. Ez az itt egybegyűltek számából és összetételéből is megállapítható. De az is, hogy ilyen összefogó gazdasági értekezlet Erdélyben eddig még nem volt.

Fokozatosan kellett előkészítenünk a helyzetet, kisebb csoportok munkájával kellett indulnunk, míg végre eljutottunk ideig. A tisztánlátás, a kellő politikai látókör hiánya olyan helyzetet teremtett, hogy ez tartózkodást vont maga után egyes gazdasági csoportok részéről. Közben a hitelélet is megbomlott. Vállalataink csak tengődnek, emiatt elakadt népünk gazdasági életének vérkeringése. Így gazdasági téren eddig nem tudhattunk olyan munkát végezni, mint amilyent szeretnünk volna.

Ezen az értekezleten a házi-, a kis- és nagyipari szövetkezeteken keresztül olyan szervet kell létrehozunk, amely átfogóan tudja szolgálni népi termelésünket. Az

ország minden részében lakó magyarságunk érdekében tisztán gazdasági szempontból tűztük ki a célt, és ez: gazdasági életünk megalapozása, javaink megőrzése és természeti kincseink kihasználása.

Gyakorlatilag arról van szó, hogy fogjon össze a tudás, a munka és a pénz népünk megerősödése és az ország újjáépítésébe való bekapcsolódása érdekében...

(*Népi Egység*, 1946. május 14.)

MAGYAR GAZDASÁGI EGYSÉG

A romániai magyarság gazdasági szakértői május 10-én és 11-én értekezletre ültek össze. Az értekezletet a Magyar Népi Szövetség gazdasági bizottsága kezdeményezte és a meghívottak feladatául azt tűzte ki, hogy az itt élő magyarság gazdasági szakemberei részvételével megkeressék és megtalálják gazdasági kibontakozásunk útját. A tanácskozást Kurkó Gyárfás országos elnök nyitotta meg, majd a gazdasági érdekképviselők szakelőadói és más felkért szakértők adtak tájékoztatást az itt élő magyarság mezőgazdasági és ipari termelésének helyzetéről. A második napon, a tájékoztató jelentések elhangzása után került sor a tulajdonképpeni tanácskozásokra és határozati javaslatok előterjesztésére. Két nagy eredményt mutathat fel ez a munka. Az első, hogy elhatározták a Romániai Magyar Gazdasági Tanács felállítását, a második pedig, hogy Horizont néven, részvénytársasági alapon, átfogó jellegű vállalat alakult a Székelyföld természeti kincseinek feltárására és felhasználására, valamint a mezőgazdasági és ipari termelés fejlesztésére és termékeinek értékesítésére. A Gazdasági Tanács elvi síkon irányítja gazdasági életünket, a Horizont részvénytársaság pedig gyakorlatilag fogja meg a dolgot és kap-

csolja gazdasági egységbe a magyarságot. Amint Antal Dániel, az MNSZ gazdasági bizottságának vezetője mondotta, nagyon itt az ideje annak, hogy népünk gazdasági értékkészletét kézbe vegyük és termelőmunkába lendítsük. Ennél a mozgalomnál minden becsület és hozzáértő magyar ember munkájára szükségünk van. Vajda István, az MNSZ központi gazdasági bizottságának tagja kifejtette, hogy a belföldi tőke önző visszahúzódása miatt valószínűleg a szovjet tőke felé keresünk tájékozódást, amely ha látja, hogy valóban a nép érdekeit szolgáló vállalkozásról van szó, készségesen kapcsolódik a Székelyföld nagyobb arányú iparosításának tervébe. A Kaláka Szövetkezeti Központ részéről felszólaló Kisgyörgy Imre kijelentette, hogy Groza Péter dr. miniszterelnök – ellentétben az INCOOP vezetősége részéről tapasztalható eddigi magatartással – a legmelegebben kapcsolja fel a magyar népi szövetkezeti mozgalmat és minden remény megvan, hogy rövidesen valamennyi magyar szövetkezeti sérelem orvoslást nyer és így a szövetkezetek is teljes erejükkel vehetnek részt az átfogó gazdasági mozgalomban. György Endre, a szövetség központi ügyvezető igazgatója a hitellehetőségeket ismertette. A tehetősebb földművesréteg, bár jelentős készpénztőke fölött rendelkezik, még idegenkedik a jövedelmező beruházásoktól, a nagytőke pedig, amely jórészt a liberálisok kezében van, politikai okokból nem hajlandó azt a demokratikus gazdasági rend kiépítésének szolgálatába állítani. A felszólalások után több pontból álló és a magyarság egész gazdasági életét felölelő határozati javaslatot fogadott el az értekezlet, majd a Horizont részvénytársaság részére az ott levők pillanatok alatt 20 millió lejt jegyezték.

A Gazdasági Tanács feladataival és időszerűségével kapcsolatosan Antal Dániel, akinek az egész értekezlet

létrehozásában oroszlánrésze volt, a következőket jelentette ki a Falvak Népe munkatársának:

– A Romániai Magyar Gazdasági Tanács az itt élő magyar gazdasági erőtenyezők tanácskozó szerve. Célja: 1. A romániai magyarság gazdasági helyzetének felmérése az MNSZ gazdasági bizottságával szoros együttműködésben. 2. A magyar jellegű és elsősorban magyar érdekeltségű erőforrások, vállalatok, intézmények védelme és fejlesztése, illetve működésük összhangba hozása. 3. Különböző kezdeményezéseknek és javaslatoknak a kormány elé tárása. 4. A gazdasági vonatkozású kormányintézkedések egységes és a magyar nép érdekeit szem előtt tartó végrehajtása.

– A Gazdasági Tanács összetételére vonatkozó, különben fő szempont az, hogy minden magyar jellegű és érdekeltségű átfogó intézmény képviselőt találjon benne. A tervezet szerint a tanácstagság személyre szóló, a megbízatás pedig tiszteletbeli és egy évre szól. A tanácsban a bankok négy, a szövetkezetek négy, a kisipar kettő, a nagyipar kettő, a faipar kettő, a bányászat egy, az erőműtelepek egy, a kiskereskedők kettő, a nagykereskedők kettő, a háziipar egy, a mezőgazdaság négy, a gyógyfürdők egy, az idegenforgalom egy, az MNSZ kettő, a mezőgazdasági munkás és az ipari munkás érdekképviselők egy-egy tanácstaggal vesznek részt. A Gazdasági Tanács elnökét és két alelnökét a tanács maga választja. Végrehajtó szerve egy Kolozsvárt és egy Bukarestben felállítandó iroda, amelynek tisztviselői: ügyvezető főtitkár, jogtanácsos, szakmai előadók. A Gazdasági Tanács havonként egyszer ül össze, amikor a tagok jelentéseit, javaslatait és esetleges kezdeményezéseit megtárgyalja és feldolgozza. Az ülésekről sajtójelentéseket adnak ki s a jegyzőkönyvek alapján, az irodák útján, a hozott határozatokat az illetékes kormánytenyezők elé terjesztik. Az irodák egyébként állandó tájékoztatást nyújtanak gazda-

sági kérdésekben a hozzájuk fordulóknak. Állandó összeköttetést tartanak fent a kereskedelmi és iparkamarákkal, a munkakamarákkal, a szakszervezetekkel és egyéb testületekkel.

A Gazdasági Tanácsot az alapszabály megszövegezésére és alapszabály szerinti megalakulására, valószínűleg még pünkösöd előtt összehívják.

(*Falvak Népe*, 1946. június 2.)

MEGALAKULT A MAGYAR GAZDASÁGI TANÁCS³⁰

A Magyar Népi Szövetség országos gazdasági bizottsága – mint ezt már jelentettük – Brassóban tartott értekezletén Országos Magyar Gazdasági Tanács felállításának szükségességét mondta ki. Az értekezlet ugyanakkor személyében előkészítő bizottságot küldött ki azzal a megbízással, hogy a lehető legrövidebb időn belül részletesen is dolgozza ki a felállítandó Magyar Gazdasági Tanács alapszabály-tervezetét. Az előkészítő bizottság munkáját befejezve, június 24-én Kolozsváron összehívta a romániai magyar gazdasági intézmények vezetőit és gazdasági szakembereit, hogy a Gazdasági Tanácsot formailag is megalakítsák. Az előkészítő bizottság az összehívott gazdasági szakemberek előtt ismertette a Gazdasági Tanács alapszabály-tervezetét, amelyet a jelenlevők egyhangúlag elfogadtak.

A megalakult Gazdasági Tanács 9 tagú ügyvezető igazgatóságot választott. Az igazgatóság tagjai a következők: Korparich Ede, Böszörményi Sándor dr., Antal Dániel, Erőss Lajos, Dobó Ferenc dr., György Endre dr., György Géza, Bernáth Ernő és Szeghő Dénes. Az alapszabály kimondja, hogy a Tanács elsőrendű célja a Ro-

mániában élő magyarság gazdasági érdekeinek megvédése és megerősítése – az MNSZ erkölcsi és politikai támogatásával –, valamint a demokrata erők gazdasági tervei-
nek népszerűsítése és a magyar lakosság körében történő gyakorlati megvalósítása.

A Romániai Magyar Gazdasági Tanács alapító tagjai a következők a pénzüzetek részéről: Fodor Bertalan, Eröss Lajos, Szalay Miklós; a szövetkezetek részéről: Korparich Ede, Kisgyörgy Imre, Lakatos István és György Endre dr., a nagyipar részéről: Bernáth Ernő, Böszörményi Sándor dr., Vajda István; a faipar részéről: Bideck József, Elekes Béla, György Géza és Vajda István; a bányászat részéről Polónyi István; a kereskedelem részéről: Dobó Ferenc dr., Kinal Béla, Fajzi János, Simon Ákos; a háziipar részéről: Döry Erzsébet; mezőgazdaság részéről: Bikfalvy Ferenc, Gogomán Ferenc, Sipos Sándor és Szeghő Dénes; a gyógyfürdők részéről: Székely Géza, az ásványvízforrás-tulajdonosok részéről: Erdős Gábor; az idegenforgalom részéről: Szolnoki Gyula; a MNSZ gazdasági bizottsága részéről: Antal Dániel és Mandula Jenő, a mezőgazdasági munkások részéről: Laczi Márton; az ipari munkások részéről: Fodor István; a kisipar részéről: Kónya István, Csákányovszky Károly, Csikós István és Fodor Pataki Ádám.

(*Falvak Népe*, 1946. július 14.)

TÖKÉLETESÍTJÜK POLITIKAI ÉS JOGVÉDELMI HARCUNKAT

*Kurkó Gyárfás beszéde
a magyar orvosok országos értekezletén
Kolozsvárott, 1946. december 15-én*

... Alig kéthetes munkánk után a képviselőházban, a pártok között nagy meglepedést váltott ki a működésünk. Bent leszünk állandóan a parlamentben. Kapcsolatot kívánunk kiépíteni a kormánnyal, és ezt a kapcsolatot igyekszünk mind erőteljesebbé tenni. Minden miniszter mellé beosztottunk három-négy képviselőt, akik szigorúan csak egyetlen minisztériumban vannak hivatva dolgozni, ott magukat tökéletesíteni s a parlamenti csoportunk irodájába beérkező anyagot naponta intézni, az ügyek intézését sürgetni. De úgy látjuk, hogy csökkentenünk kell a minisztériumokban tevékenykedő képviselőink számát és növelni azokat, akik a megyékben fognak dolgozni. Ezek a megyék és a parlamenti csoport között fogják fenntartani az összeköttetést. Egy képviselő is elég lesz egy minisztériumban. Így építjük ki jogvédelmi harcunkat és így fogjuk tovább tökéletesíteni azt. Emellett szeretnénk kineveztetni minden miniszter mellé egy-egy magyar szakembert, esetleg kettőt is. Az egészségügy-minisztériumba is. Ezek az emberek a szaküléseken rendelkezésére állnak az illető miniszternek, ugyanakkor saját ügyeinket is jobban tudják intézni.

Szükségesnek tartjuk, hogy ne csak elszigetelten, saját nemzetiégi problémáinkban tevékenykedjünk, hanem összhangban az egyetemes, országos helyzettel. Áll ez főként – a jogvédelem figyelembevételével – egészségügyünkre. Egészségügyünket nem tudjuk, mint iskoláinkat, külön tagolni az országos, egységes egészségügyi hálózattól. Itt kapcsolódnak munkánkhoz a szociális

kérdések. Itt lévő testvéreim jobban ismerik, vagy legalábbis annyira ismerik, mint mi, hogy milyen szomorú helyzetben van az egész ország. A háború okozta nehézségeken túl egyes helyeken szomorú helyzetet okozott a szárazság. Nemcsak a nincstelen, szegény földművesek és szegény városi polgáraink éheznek és nyomorognak, hanem azok a szellemi dolgozó testvéreink is, akik iskoláinkban teljesítik feladatukat. Megtörtént, hogy a tanító vagy tanítónő beteg lett, és összeesett. Amikor megvizsgálták, akkor tűnt ki, hogy napok óta nem evett, és ennek következtében nem bírja a munkát. Igen nagy feladat vár főképp egészségügyi és szociális osztályunkra, és ide kell kapcsolódnia politikai és szervező mozgalmunknak, hogy felrázzák az egész magyarságot, hogy akik tehetősebbek, nyújtsanak segítséget azoknak a testvéreinknek, akik éppen a kenyér hiányában hullanak és pusztulnak el tömegesen.

Nagy súlyt kell fektetnünk a szárazság sújtotta vidékek segélyezésére. Mi Bukarestben eddig ezt tartottuk a legkomolyabb és legsürgősebb feladatnak. Kapjanak az inséges székely megyék a lehető legnagyobb támogatást minél előbb, és ugyanakkor engedélyt kértünk, hogy külön gyűjtést indíthassunk. A kormány hivatalos szervei a legelső gyűjtési akcióban alig tudtak összeszedni az egész ország területén 100 vagon élelmiszert. Ez a 100 vagon nagyjából Csík megye egyhavi szükségletét fedezné. Így egy megyére alig jut valamennyi, hiszen egész Moldvát el kell látni. Erdélyben bizonyos megyékben súlyos visszaélések történtek. Gyűjtenek, de a gyűjtött élelmiszert nem arra a célra fordították vagy fordítják, amire kellene. Az emberek látják ezt, egyszer-kétszer adnak, de harmadszor már nem. A bizalmatlanság miatt a gazdák eldugják terményeiket. Ezen változtatnunk kell. Ezért kértük az illetékes kormánytényezőket, hogy az egyete-

mes, országos akció mellett, engedjék meg, hogy saját kezdeményezésünkől gyűjthessünk.

Ha ezt az engedélyt megkapjuk, szociális osztályunk egyik első feladata az lesz, hogy a székely megyék ellátását segélyezze. Ehhez kell kapcsolódnia gazdasági politikánknak, szociális, közművelődési, egészségügyi munkánknak. Egészségügyi téren gazdasági politikánk levegőre épült, éppen ezért nagy súlyt kell helyeznünk gazdasági közéletünk rendezésére. Elsősorban is számba kell vennünk, hogy mivel rendelkezünk. Közvagyonunkat, szövetkezeteinket mellőzték, szabotálták. Nem kaptak kölcsönt, adóztatták, ahelyett, hogy adókedvezményben részesítették volna őket. Ezen a téren is változás történt. Miniszterünk, aki ma ezzel foglalkozik, közelebb áll hozzánk, mint az eddigi miniszter állott. Beszéltünk vele, mindent el fog követni, hogy államtitkárt adhasunk melléje, aki segítségére lesz nemcsak a mi szövetkezeteink, hanem az egész ország szövetkezeti életének, akkor már nagy segítséget tudunk nyújtani a szociális bizottságnak is. Eddig az volt a helyzet, hogy egy bizonyos bukaresti szövetkezet, amely korrupt elemekből állott, kijárta magának, hogy Erdély területén, de legfőképpen a Székelyföldön monopolisztikus módon gyűjtött élelmiszereket elhordja. A mi szövetkezeteink, amelyek ott találhatók minden faluban, csak az adót fizették, de arra nem volt joguk, hogy egy véka burgonyát vásároljanak. Ezek az elemek összeszedték a különböző élelmiszereket azzal, hogy ez a kormány utasítása, és szigorúan kötelezték a gazdákat, hogy adják be készleteiket, mert kell a bukaresti munkásságnak és a jóvátételnek. Ez egyáltalán nem volt igaz. A bukaresti munkásság éppen úgy nélkülöz, mint a csíki nép. A jóvátételi bizottság pedig nem-hogy elvenne, de még ad.

Valószínűleg még az első parlamenti ülészak befejezése előtt megtörténik a Nemzeti Bank államosítása, és

így el tudjuk látni szövetkezeteinket és minden arra érde-
mes vállalatunkat a szükséges pénzzel. De továbbra is a
legnagyobb éberséget kell tanúsítanunk. Kérjük a ma-
gyarságot, főként értelmiségi testvéreinket, ne higgyék,
ne képzeljék, hogy most már, mivel ott vagyunk fent, Bu-
karestben, nem kell többet dolgoznunk, elhanyagolhat-
juk dolgainkat. Ha a legnagyobb éberséggel figyelik a
munka menetét és ott állnak szervezeteink mellett, ame-
lyekben élharcos munkástestvéreink dolgoznak, akikkel
együtt kapcsolódtak be a munkába és együtt lendítjük fel
az egyetemes magyarság és a demokrácia ügyét, akkor
azt hiszem, hogy ez a nyomorúság, ez a szenvedés, amely
ezen a télen még előttünk áll, könnyen leküzdhető, és
egy jó terméssel, gazdasági javaink rendezésével egy,
másfél vagy két év alatt leküzdünk minden nehézséget.

(Világosság, 1946. december 18.)

BIZAKODÁSSAL KÖSZÖNTJÜK AZ ÚJ ESZTENDŐT

Politikai képviselőtünket biztosítottuk, s ez mindent el is
fog követni, hogy a reá háruló kötelezettségeknek eleget
tegyen, de tévedés lenne azt hinni, hogy egészséges mun-
kát tudunk végezni a magyarság cselekvő támogatása
nélkül. Egyetlen nagy családba kell összeolvadnunk álta-
lános nemzetiségi és népi ügyeink érdekében, mely a csa-
lád minden egyes tagjára kötelező – olyan egységesen
kell fellépünk, mint ahogyan azt a választásokon tettük.
Ezek közé tartoznak jelenleg gazdasági és közművelődé-
si feladataink. Egyetlen és leghatásosabb fegyverünk a
tudás: először a politikai öntudat, amelyből vizsgáltunk,
de mindez talajtalan maradna, ha nem helyezzük egész-
séges gazdasági alapokra. Minden erőnket tehát gazda-

sági politikánkra kell összpontosítanunk. Az a harci len-
dület és láz, mely a választási harcban magával ragadta
magyarságunkat, kell, hogy megnyilvánuljon most ezen a
munkaterületen. Gazdasági életünk minden területén,
kezdve a mezőgazdaságtól, a szövetkezeti, ipari és keres-
kedelmi életen át a pénzügyi politikáig, a szakelőadások
sorozatát kell megrendezni, hogy egész népünket a tudás
fegyverével lássuk el.

Meglévő javainkat demokratikus alapon népünk szol-
gálatába kell állítani, és itt elsősorban szövetkezeteinkre
gondolok. Szövetkezeteinket, melyek tekintélyes közva-
gyont jelentenek, amelyek főként a falvak népe garasai-
ból nőttek ki, meg kell védeni és életképessé kell tenni.
Minden olyan törekvést, amely szövetkezeteink szétrom-
bolását célozza, egyben népi demokratikus nemzetiségi
politikánk elleni merényletnek is tekintjük. Gazdasági
erők és alap nélkül közművelődési politikánk is levegőre
van építve. Éppen ezért öngyilkosságot követnek el azok
a magyarok, akik a meglévő szövetkezeteink demokrati-
zálása és életképessé tétele helyett olyan szövetkezetek-
kel kísérleteznek, amelyek – szemben a nagy népi érde-
kekkel – egyéni célt szolgálnak, vagy egyenesen szegény
földműves és népi társadalmunk garasainak vagy azokból
képződő vagyonának a tönkretételét szolgálják. Mindent
el kell követnünk, hogy szövetkezeteink részére biztosít-
suk az egyenlő bánásmódot, mind a hitel-, mind pedig az
áruellátás terén, hasonlóképpen az adózásnál.

A magyar szövetkezetek nemcsak az itt élő magyarság
részére jelentenek értéket, hanem ugyanakkor biztos
alappillérei a demokratikus Románia gazdasági életének
is.

Kormányunkban komoly változások voltak, parlamen-
tünk a rövid idő alatt is gazdasági életünkre messze kiha-
tó törvényeket hozott, és megván minden reményünk,
hogy egységünk további erősítésével nemzetiségünk és

általános demokráciánk érdekében végzett munkánk fokozásával, bizakodással köszöntük az 1947-es esztendőt.

(*Falvak Népe*, 1946. december 29.)

JELSZAVUNK A GAZDASÁGI JOGEGYENLŐSÉG

Nyilatkozat a Népi Egységnek³¹

... Az új esztendőben legfontosabb célunk, mozgalmunk továbbfejlesztése... Másik legfontosabb feladatunk gazdasági alapjaink rendezése és megszilárdítása... ezen a téren a magyar szövetkezetek kérdésének végleges és megnyugtató rendezése. Támogatnunk kell szövetkezeteinket, melyek ellen két esztendőn keresztül válságos idegháború folyt...

Mindent el fogunk követni, hogy a magyar szövetkezetek egyenjogúságát és szabad működését biztosítsuk. Feltétlenül igényeljük azt, hogy az országos szövetkezeti központ – az INCOOP – a magyar szövetkezetek részére ugyanazt az elbánást biztosítsa, mint a román szövetkezeteknek. A demokrácia célja nem az, hogy a meglévő gazdasági egységeket lerombolja, hanem az, hogy azokat tartalommal megtöltve a haladás szolgálatába állítsa. Súlyos megítélés alá esik tehát annak az egy-két eltévelyedett magyar embernek a tevékenysége, aki jelentéktelen anyagi előnyök reményében segédkezet nyújt a magyar szövetkezetek munkájának megbénításához.

E kérdés fontossága elvitathatatlan, mert gazdasági alap nélkül más irányú munkánk sem lehet eredményes. Mikor gazdasági alapjainkat védjük, népünket védjük és ebben a harcban ugyanolyan tántoríthatatlan keménysé-

get fogunk tanúsítani, mint a demokráciáért vívott két-esztendősi politikai küzdelmünkben.

Jelszavunk a gazdasági jogegyenlőség – fejezte be nyilatkozatát a Magyar Népi Szövetség országos elnöke.

(*Népi Egység*, 1947. január 10.)

VALÓSÁGISMERET NÉLKÜL NINCS EREDMÉNYES HARC

Traian Săvulescu földművelésügyi miniszter a minap tartott drámai beszámolójában ismertette az ország gazdasági nehézségeit. Parlamentünk néma csendben, feszült figyelemmel hallgatta végig a miniszter nyílt és őszinte beszédét.

Az ország gazdasági helyzetének leplezetlen feltárása minden becsületes állampolgár munkába vetett hitének megerősödését kell, hogy jelentse.

Új harc áll előttünk. Amíg fiatal demokráciánk minden erejét a politikai harc megnyerésére összpontosította, a nép ellenségei nem aludtak és gazdasági síkon szervezték a demokrácia hátbatámadását. Ez az aknamunka nem kevésbé veszélyes, mint a reakció politikai földalatti vagy nyílt munkája, de ez a gazdasági csata is a nép győzelmével kell, hogy végződjék.

Hogy munkánk tökéletes legyen, elsősorban a helyzet tökéletes ismeretére van szükségünk. A bajok elkendőzésével saját magunkat gyengítjük, mert a helyzet félreismerése folytán könnyen megtörténhetik, hogy nem veszünk komolyan a feladatokat.

Amikor a fasiszta hadak Moszkva alatt álltak és rádiókészülékeinken a szövetségesek híradásait kutattuk, jól esett hallani a Szovjetunió nagy vezetőjének, Sztálin vezértábornagynak megrázó beszédét. Az elején azokkal a

nehézségekkel foglalkozott, melyek a szovjet haza fölött tornyosultak, de amelyekkel a szovjet népnek szembe kellett néznie, hogy kellő formában felkészülhessen az ellentámadásra és a megszállók fegyveres erejének megsemmisítésére. Ha figyeljük nagy szomszédunk bel- és külpolitikáját, annak minden mozzanatát, megállapíthatjuk, hogy a szovjet nép erejének egyik legfontosabb tényezője a valóság ismerete. Demokráciánknak magán- és közéletünk minden terén ezt a valóságismeret-politikát kell alkalmaznia és tömegeinket erre kell nevelnie, szemben a hitleri és göbbelsi hazug hírveréssel, amely megbénítja mind az egyén, mind a közösség munkakedvét és az ország újjáépítésénél nélkülözhetetlen egyéni kezdeményezés helyébe a romboló közömbösséget és csodavárást állítja.

Politikai győzelmünket tehát komoly politikai alapokra kell helyeznünk, s ennek érdekében az összes erőket erre a munkaterületre kell összpontosítanunk. A háború okozta bajokat a kétéves aszály nagymértékben tetőzte. A demokrácia ellenségei ezt a szerencsétlenséget igyekeznek kihasználni a nép ellen, de minden mesterkedésük ellenére, demokráciánk gazdasági hadserege – mely most mozgósítás alatt áll – ezt a csatát is rövidesen győzelemre viszi.

Ebben a munkában az ország magyarságának az élen kell járnia. Munkásaink a műhelyekben, gyárakban, földműveseink a gazdaságaikban, értelmiségi dolgozóink a maguk munkaterületén – amellet, hogy munkaerejük és szaktudásuk megfeszítésével a demokrácia iránti hűségükről tesznek tanúbizonyságot – éberen kell, hogy figyeljék, hogy kik azok, akik a munkamenetet akadályozzák.

A régi időkől itt maradt közigazgatási elemeknek pedig tudomásul kell venniök, hogy a háború és a szárazság, valamint gazdasági életünk korrupt elemei okozta

nehéz gazdasági helyzetünkben nincs és nem lehet helye a hódító ízű nemzeti önzésnek. Az ország újjáépítésének és a gazdasági nehézségek leküzdésének érdekében csak egyetlen egészséges szempont lehetséges, és az nem a nemzetiségi mivolt, sem egyénnél, sem intézménynél, hanem az, hogy akar-e dolgozni valaki vagy nem, hiszen Romániában élünk, és minden új téglá felrakása demokráciánk és hazánk megerősödését szolgálja.

Ebben a gazdasági csatában ismerhetjük meg legjobban, hogy ki a demokrata, ki a nép barátja, a fejlődés és haladás, a béke híve, és ki az ellensége. Ki áll a háborút gyújtó nemzetközi reakció és hazai ügynökeinek szolgálatában. Mert ezeknek az ügynököknek a száma nem becsülhető le. Amellet, hogy föld alatt szervezkednek és híveik ott vannak a közéletben is, munkájukat nagymértékben elősegíti a demokrácia iránt egyébként jóhiszemű emberek öntudatlansága és közömbössége is.

Éppen ezért feladataink háromirányúak. Először minden megmozdítható erő munkába állítása. Másodszor a munkaidőn kívüli népnevelés, hadüzenet a közömbösségnek és nemtörődömségnek. Harmadszor a javíthatatlan szabotálók, munkakerülők leleplezése és szigorú megbüntetése. Mert aki ma a háború okozta gazdasági nehézségeinket vagy egyéni meggazdagodási vágyból, vagy politikai célból, népellenes magatartásával kihasználja, annak kevés a halálbüntetés. Szervezeti és politikai, valamint más közéleti vezetőink ennek érdekében megfeszített felvilágosító munkát kell hogy végezzenek. Ki kell irtani a közömbösséget és elejét kell vennünk annak, hogy ártatlan embereket azonosítsanak a reakció szolgálatában álló, szabotáló és korrupt elemekkel.

Körülöttünk új világ épül. A kiforrófélben lévő demokrácia Európa-szerte valóságos újjáépítési versenyt vív. Ebben a versenyben nemcsak hogy nem maradhatunk le, de szégyen lenne hátul kullognunk. Hogy biztos

léptekkel haladhassunk, példaként kell hogy álljon előttünk a szovjet nép hősiessége a termelésben és ébersége a béke fölötti őrökösben. De ha ezt nem követjük, akkor ott a másik példa: Görögország, ahol a háborús uszítónak sikerült a nép ellenségeit, egy maroknyi klikket erőszakkal hatalmon tartani és a békés termelés helyett testvérvért ontani.

A „történelmi” klikkek és tízezrekre menő szolgálók, akik elvesztették az ingyenélés lehetőségét, természetesen, nem nyugszanak bele a demokrácia fejlődésébe, és mint Magyarországon láthatjuk, a „jogfolytonosság” alapján szeretnék megkaparintani a hatalmat. Erejük nálunk sem jelentéktelenebb, de éppen úgy, ahogy a szomszédos demokráciák elbánnak ezzel az ingyenélő sáskahaddal, a mi hazai demokráciánk is elég erős lesz ahhoz, hogy gazdasági csatánk elindításával a szabotáló és korrupt, reakciós ügynököknek az államapparátusból és közéletből való kiszorításával megtisztítsa közéletünket.

Ezért vagyunk hálásak Traian Săvulescu nyílt és őszinte beszédének, mert úgy érezzük, hogy ez demokráciánk fejlődésének újabb határköve volt, és így demokráciánk és kormányunk helyzete s ereje, ellenségeink meglepetésére, nem gyengül, hanem napról napra erősödik.

(*Világosság*, 1947. január 25.)

AZ MNSZ PARLAMENTI CSOPORTJÁNAK KÖLTSÉGVETÉSI MUNKÁJA

Az új költségvetés tárgyalásával kapcsolatban az MNSZ parlamenti csoportja a demokrácia elve alapján harcolt és harcol gazdasági és pénzügyi problémáink végleges megoldásáért. A pénzügyi bizottságban az MNSZ-t 5 tag képviseli s ezek közül kettő két minisztériumnak a költ-

ségvetési előadója. Ez már magában véve is páratlan a román parlament történetében.

Ugyancsak a Groza-kormány demokratikus politikájának eredményeképpen, parlamenti csoportunk eljárva a végrehajtó bizottság utasításai szerint, el tudta érni azt, hogy a költségvetésben a nemzetiségi szempontból fontos, elvi módosítások jöjjenek létre. A szükségesnek és a lakosság arányszámának megfelelően így komoly pénzügyi támogatáshoz jutnak egyházaink, iskoláink, a magyar egyetem, az EMKE, EMGE, múzeumaink, szövetkezeteink s több más intézményünk is. A miniszterelnökség költségvetésében ugyanakkor jelentős összeggel szerepel a Román–Magyar Társaság is, hogy két nép megbékülésére irányuló munkáját még hathatósabban végezhesse.

(*Falvak Népe*, 1947. május 4.)

ÉRTEKEZLETET TARTOTT AZ MNSZ EGÉSZSÉGÜGYI TANÁCSA

Az MNSZ Országos Egészségügyi Tanácsa május első hetében értekezletet tartott. Az értekezleten Fazekas János doktor számolt be az egészségügyi tanács munkásságáról s rámutatott arra, hogy a magyar egészségügy éppen úgy, mint a tanügy, azt a szerepet kívánja kapni az ország életében, amely arányszámához mértén megilleti a magyarságot. Az országos egészségügyi tanács eddig elért eredményeiről beszámolva bejelentette: közbenjárásunkra elrendelték, hogy a versenyvizsgákon a vizsgáztatók között, az MNSZ képviselője is helyet kapjon. Bejelentette, hogy az eddig ideiglenesen kinevezett magyar egészségügyi személyzetet részben máris véglegesítették, és igen sok véglegesítés most van folyamatban. A készülő

új egészségügyi törvény megszerkesztésekor meghallgatják az MNSZ kiküldöttjét is s ez a törvény már biztosítani fogja a magyar orvosok részvételét az állam egészségügyi gépezetében.

A megindult vita során elsőnek felszólaló Málnási Géza doktor rámutatott, hogy a vármegyei orvosi állás és egészségügyi főfelügyelői állás is betöltetlen, mert nincs elég magyar orvos. Görög László gyógyszerész felszólalásában annak az általános kívánságnak adott hangot, hogy a Bolyai Tudományegyetemnek minél előbb gyógyszerészeti kara is legyen.

(*Falvak Népe*, 1947. május 6.)

A SZÖVETKEZETEK NÖVEKEDÉSE AZONOS A SZOCIALIZMUS NÖVEKEDÉSÉVEL

Ezt a hitet, a félszázados építőmunka eredményeit veszélyezteti a Nemzeti Szövetkezeti Intézet (INCOOP) a szövetkezeteket érintő rendeleteivel. Ezek között az alaptőke nagyságára vonatkozó 2313. számú rendelet értelmében máris negyven magyar falusi hitel- és tejszövetkezetet számolt fel a közelmúltban. De egyéb intézkedéseivel is a falusi szövetkezetek, a népi szövetkezeti szervezkedés kárára van. Udvarhelyen például az UMGISZ-t próbálja felhasználni megyei federálé felállítására. Bár az UMGISZ 1946. június 22-én tartott közgyűlési határozata értelmében csatlakozott a szövetségi központhoz, mivel azonban az INCOOP ennek a határozatnak végrehajtásához nem járult hozzá s az UMGISZ vezetősége sem veti alá magát a tagok kívánságának, a falusi fiókokat önálló szövetkezetekké nyilvánították s így megvan a megyében a 15 szövetkezet, amely elegendő ahhoz, hogy az érvényben levő szövetkezeti rendelkezés értelmében

megalakíthassák az INCOOP megyei federáléját. Amelyik megyében pedig sikerült az INCOOP-nak federálét állítani, a Kalács és a Szövetség központi szövetkezeteit rendre megszüntetni, a magyar lakosságnak a szövetkezeti életből való kizárásához készíti elő az utat. A Szövetség központ vezetősége az INCOOP nemzetiségellenes és népellenes politikájával kapcsolatosan beadvánnyal fordult Groza Péter miniszterelnökhöz. A beadvány többek között a következőket tartalmazza:

Miniszterelnök Úr!

A Nemzeti Szövetkezeti Intézet igazgatósága több szövetkezet feloszlátását rendelte el. Ezek a rendeletek nincsenek megindokolva. A feloszlátást a törvény ugyanis csak közérdekből és azért írja elő, hogy a szövetkezetek tagjait az anyagi romlástól megmentsse. Azon szövetkezeteknél pedig, melyek feloszlátását elrendelték, ezek az esetek nem állanak fent. Az INCOOP említett feloszlátási rendeletét, a 2313-1946. számú, a legkisebb alaptőkét meghatározó rendelet alapján adta ki. Ezt a rendeletet pedig az INCOOP igazgatósága a múlt évi általános szövetkezeti nagygyűlés határozatai alapján hozta – melyen azonban a magyar szövetkezetek kiküldöttei nem jelenhettek meg. Azonban, az 1946. évben megtartott nagygyűlés, melyben bebizonyosodott országos viszonylatban is a rendelet tarthatatlansága, a rendelettel ellenkező álláspontra helyezkedett és kimondta a minimális alaptőkére vonatkozó 2313-1946. számú rendelet visszavonását.

Ezen rendelet végrehajtása következtében ugyanis elsősorban a kicsi falusi szövetkezetek szenvednek, illetve kellene felszámolniuk, amelyeknek tagjai szerény anyagi eszközökkel rendelkező kisemberek, s nem áll módjukban nagyobb értékű üzletrészeket befizetni. Ezen kis szövetkezetek feloszlátása viszont komolyan veszélyeztetheti jövőbeni gazdasági életünk kialakulását, amely-

nek pedig alapjává kellene lenniök, más oldalról pedig, gazdasági érdekeink megvédése szempontjából, a célnak mindig meg is feleltek. Megszüntetésük tehát maga után vonná a széles népi tömegek kiábrándulását a szövetkezeti eszméből, és egy újonnan meginduló szövetkezeti szervezési munka számára igen kedvezőtlen, sőt ellenséges hangulatot teremtené.

Kérjük tehát szíves intézkedését, hogy az INCOOP visszavonja szövetkezeteink feloszlására vonatkozó nép- és törvényellenes rendelkezését. A jövőre vonatkozóan pedig kérjük, hogy a szövetkezetek feloszlását csak a szövetkezeti törvényben előírt okok alapján rendelhessék el.

(*Falvak Népe*, 1946. augusztus 25.)

*„Tagadom,
hogy előbb a demokráciát kell megteremtsük,
s ezután biztosítjuk a nemzetiségi jogokat”*

NEMZETISÉGI JOGOK NÉLKÜL NINCS DEMOKRÁCIA

*Kurkó Gyárfás beszéde
az MNSZ megyei elnökeinek
kolozsvári értekezletén 1947. március 25-én*

Ezt a mai tanácskozást, a megyei elnökök értekezletét, egyrészt az tette szükségessé, hogy a Magyar Népi Szövetség felelős megyei vezetői pontosan tájékoztathassák az országos központot a szervezetek és a megyékben élő magyarság helyzetéről és állapotáról, másrészt a központ is egy ilyen közös megbeszélésen kívánta tájékoztatni a megyei elnököket a politikai helyzetről és a megoldandó feladatokról.

A Magyar Népi Szövetség, noha önálló listával vett részt a választásokon, mert így látta könnyebben biztosítotttnak a romániai magyarság számarányának megfelelő népképviselő megválasztását, lényegében mindig szervesen együttműködött a román haladó demokráciával. Már a választások előtt tagja volt a demokratikus pártok tömörülésének, az úgynevezett Országos Demokratikus Arcvonalnak. Az a tény, hogy most, a választások után a Magyar Népi Szövetség országosan is belépett a Demokratikus Pártok Blokkjába, nem jelent semmiféle tekintetben politikai változást, csupán a régi szövetség még erősebbre fűzését.

A választások utáni politikai és gazdasági helyzetet nem lehet és nem szabad elválasztani azoktól a világeseményektől, amelyek a nemzetközi politikai életet jellemezték és jellemzik. Amikor belső kérdéseinket vizsgáljuk, nem lehet figyelmen kívül hagyni ezeket az eseményeket.

Ezt az időszakot elsősorban a békeszerződésekkel kapcsolatos tárgyalások jellemzik. Az erre vonatkozó el-

veket a szövetségesek még a háború előtt leszögezték. A szociális igazság elve nagyon szép elv, s azt általában mindenki elfogadja, de amikor a gyakorlatban kell megvalósítani őket, akkor derül ki, hogy ki is demokrata valójában. Természetes tehát, hogy amikor a béketárgyalásokra, vagyis a szociális igazság elvének gyakorlati megvalósítására került a sor, ellentétek merültek fel az elveket gyakorlatban is megvalósítani akaró valóban demokrata erőkkel szemben. Akadtak olyan elemek, amelyek az egészséges fejlődést meg akarták akadályozni. Lényegében ez a helyzet a mi belpolitikai életünkben is. A választások idején a tömörült demokratikus pártok közös munkatervet dolgoztak ki, ennek megvalósítását ígérték a választások utánra. Amint köztudomású, ezt a munkatervet mi is elfogadtuk, és kibővítettük sajátos nemzeti ségi kérdéseinkkel. A választások után a munkaterv megvalósításának kellett volna azonnal megkezdődnie. Erre azonban két okból nem kerülhetett sor. Az első ok ugyanaz, mint nemzetközi viszonylatban a békeszerződéseknél mutatkozó okok. A Demokratikus Pártok Blokkjában természetesen nem mind egyforma világnézetűek a tagok. Itt is akadnak olyan elemek, esetleg olyan szárny is, amelyik a munkaterv megvalósítását, ha megakadályozni nem is tudja, de mindenesetre késlelteti. A másik ok az, hogy amikor a demokratikus képviselőházat megválasztottuk és megalakult az új kormány, az ország lehetetlenül nehéz gazdasági helyzetben volt. A két éves szárazság, a háború, valamint a két évi idő alatt lefolyt reakciós szabotázs következtében a kormánynak elsősorban a gazdasági kérdések megoldására kellett törekednie. Ez éppen a kormány nagy tekintélyű tagjait foglalta le hosszabb külföldi tárgyalásokkal, amelyek csak most fejeződtek be, s így a közös munkaterv megvalósítására volt éppen csak most kerülhet sor.

De éppen mert ez így van, a demokratikus szerveze-

teknek, s így a Magyar Népi Szövetség szervezeteinek is kötelessége, hogy állandóan és legszigorúbban figyeljék mindazokat, akik a Demokratikus Pártok Blokkjának jelöltjeiként irányítják a községek, megyék közigazgatását, gazdasági és rendészeti dolgait. Ha valahol nem mennek a dolgok, annak nem a demokrácia az oka, hanem egyszerűen az, hogy az az ember, aki a demokrácia nevében intézkedik, valójában nem demokrata. Hogy ki a demokrata, azt nem pártállása dönti el, hanem gyakorlati munkája, s azokat, akik bármilyen módon szabotálják a kormány egészséges demokratikus intézkedéseit, akármelyik párthoz tartozzanak is, akár a Magyar Népi Szövetséghez is, nyíltan le kell leplezni a nép előtt és követelni kell azonnali eltávolításukat, hogy a nép ne ezekben az emberekben lássa a demokráciát és a demokrata államgépezetet.

Szerte a világon a haladó és a reakciós erők között kemény politikai harc folyik. Bár háborúra nincs lehetőség, a nemzetközi reakció mindenhol megpróbálja, hogy ha másként nem lehet, akkor békés úton vagy titkos szervezkedéssel és összeesküvésekkel visszaszerezze hatalmát. Reakciós erők nálunk is működnek, s ezért nagyon ébereknek kell lennünk. A demokráciában nem szabad megtérni semmiféle elhajlást, sem jobboldalit, sem baloldalt.

A jobboldali elhajlás vagy a baloldali szektarizmus egy és ugyanaz, sőt ma a reakció éppen a szektarizmust igyekszik felhasználni a maga céljaira, mint olyant, amivel legkönnyebben el lehet riasztani a tömeget. Az ilyen elemeket vagy át kell nevelni, vagy ha nem lehet, félre kell állítani. A jobboldali elemeket, akiket a Magyar Népi Szövetség igyekezett távol tartani magától, de akik itt-ott észrevétlenül mégis becsúsztak a szervezetekbe, feltétlenül és a leghatározottabban el kell távolítani. Ugyanígy

követelni kell a többi demokratikus párttól is az ilyen elemek eltakarítását.

Nekünk a demokrácia mellett van a helyünk. Ezt sokszor kifejezésre juttattuk. A demokrácia mellett van a helyünk még akkor is, ha pillanatnyilag bizonyos kérdésekben a reakció többet is ígérne, mert tudnunk kell, hogy ez a reakciónak csak cselfogása, amivel pusztulásunkat szeretné előidézni.

Szeretném felhívni a megyei elnökök figyelmét a szervezetek megerősítésére, a következőket, kemény és határozott demokratikus magatartásra és bátorságra, valamint a többi őszintén demokrata erővel való legszorosabb együttműködésre. Szervezeteink belső egészséges magatartásától, a demokratikus erőkkel való együttműködéstől függ belpolitikai életünk tisztázódása, a közös munkaterv megvalósítása, és demokráciánk megerősödésétől országunknak a szomszédos országokkal való jó viszonya.

Tagadom azt az elméletet, hogy előbb a demokráciát csinálunk, s azután biztosítjuk a nemzetiségi jogokat, mert tudom, hogy a nemzetiségi jogok biztosítása nélkül nincs demokrácia. Viszont azt is tudom, és tudnia kell minden magyarnak, hogy egyszerre nem kaphatunk mennyországot, hiszen ez román testvéreink részére sincs meg. De a morzsákból, amiket ma demokráciánk a népnek juttat, az itt élő magyar nemzetiségnek is egyenlő módon kell részesülnie.

(Világosság, 1947. március 27.)

A MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA³²

A Romániai Magyar Népi Szövetség Központi Végrehajtó Bizottsága 1947. május 30-tól június 2-ig négynapos ülést tartott Bukarestben a következő tagok részvételével: Antal Dániel, Balogh Edgár, Bányai László, dr. Berivoy János, dr. Csákány Béla, Czíkó Nándor, Döry Erzsébet, Fodor István, Gaál Gábor, Huszár Sándor, Juhász Lajos, Kacsó Sándor, Kiss Pál, Köteles István, Kurkó Gyárfás elnök, Mezei Lajos, Révy Ilona, Szűcs Margit, dr. Takáts Lajos.

Az ülés egyhangúan a következő határozatot hozta: „A Magyar Népi Szövetség az első romániai szabad választásokon a román demokráciával szövetségben vívta a maga küzdelmét a demokratikus erők győzelméért. Az elért győzelem jelentős lépés volt a demokratikus fejlődéssel kiépülő nemzetiségi egyenjogúsítás gyakorlati megvalósításában. Most a gazdasági törvények megszüntetésekor, országunk haladó erői a széles dolgozó néprétegek társadalmi felemeléséért indítottak harcot. Akkor tették ezt, amikor egyrészt a békés építés és a népek közötti együttműködés hívei, élükön a Szovjetunióval, másrészt az újra világuralomra törő háborús imperialista körök közötti küzdelem világszerte kiéleződött. S amikor a fasiszta uszítás levitézlett vámszedői sorainkban is újra egyre arcátlanabbul ütök fel a fejüket.

Ebben a nagy küzdelemben az itt élő magyarság igazi, helyesen felfogott nemzeti érdekeiért is a haladó erők oldalán van a helyünk. Tudatában vagyunk annak, hogy a nemzeti jogegyenlőség kiteljesedését csak az ország határain belül, a demokrata Romániában, a román haladó demokráciával szoros együttműködésben oldhatjuk meg. A román haladó demokrácia keretén belül igazi támaszt

és segítséget eddig is elsősorban a munkásosztályban és az ennek élén járó Román Kommunista Pártban találunk.

A Magyar Népi Szövetség Központi Végrehajtó Bizottsága nyomatékosan leszögezi, hogy népi erőinek kibontakozása érdekében közművelődésünk terén, minden eszközzel elősegíteni igyekszik a haladó szellem térhódítását, társadalmi és gazdasági téren pedig dolgozó tömegeink érdekeiért száll síkra.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a haladó demokrácia győzelme nemcsak a romániai magyarság, mint nemzeti-ség, de egész népünk boldogulásának és szabad fejlődésének is egyetlen záloga. Törhetetlen hívei vagyunk a Duna-völgyi népek demokratikus, gazdasági, politikai és szellemi közeledésének, de ugyanakkor tiltakozunk az imperialista célok érdekében folytatott szovjetellenes Duna-völgyi blokkpolitika ellen. A Duna-völgyi népek békéjének, boldogulásának és jólétének egyedül a Szovjetunióval való szoros barátság a biztosítéka. Ezt csak úgy lehet megvalósítani, ha ezekben az országokban a demokratikus erők mindenütt erélyesen visszaverik a reakciós és fasiszta kísérletezéseket.

Élesen szembeszállunk a romániai magyar reakciónak azzal a törekvésével, amely a román reakció sovinszta megnyilvánulásaira pánikkeltéssel és fajgyűlölet szításával felel, s pozícióinak megőrzése végett nemzetiségi elzárkózást hirdet. Bármilyen politikai közművelődési vagy gazdasági elzárkózás, elkülönülés a román haladó demokrácia törekvéseitől, csak belső erőinek elsovasztására, a demokratikus összefogás harci erejének gyöngítésére és a demokratikus központosítás gátlására vezet. Márpedig ez a demokratikus központosítás viszi előre gyakorlatilag a nemzetiségi egyenjogúsítás megvalósítását is.

A Magyar Népi Szövetségnek hathatósan ki kell ven-

nie részét abból a küzdelemből, amelyet az ország haladó demokráciája a reakciós ügynökök felszámolására és a dolgozó tömegek érdekeinek érvényesítésére folytat. A magyar reakciónak azzal a mesterkedésével szemben, hogy a választások alkalmával megnyilvánult egységtörekvéseinket népellenes aknamunkára használja ki, kihangsúlyozzuk, hogy szervezeteink irányítását falun elsősorban a dolgozó földművesség, városban elsősorban a dolgozó kisemberek és haladó értelmiségiek kezébe kell letenni. Erélyesen vissza kell vernünk minden olyan szándékot, amely a Magyar Népi Szövetséget, valamint a különböző magyar társadalmi egyesületeket és intézményeket egyes szűk, reakciós érdekcsoportok számára sajátítaná ki. Szükségesnek látjuk a politikai éberség fokozását, az erélyes tisztogatást, a népi érdekeinkkel szemben ellenséges elemeknek, a dolgozó tömegek kiszípolozóinak, az üzereknek, a kisajátított földesuraknak, a falu haszonélvezőinek az élről való eltávolítását. Csak így tudjuk szervezeteinkben, s ezen keresztül népünkben biztosítani azt a szilárdságot, amely megerősíti a román demokráciával való eredményes együttműködésünket. Csak így, közös erővel járulhatunk hozzá annak a haladó demokráciának az egységes kibontakozásához, amely a béke hatalmas őrzőjének, a Szovjetuniónak támogatásával függetlenséget, szabad fejlődést biztosít népének.

(Világosság, 1987. június 6.)

A NÉPPEL EGYÜTT³³

... a nemzetiségi politika nehéz politika és társadalmi kérdés... Valóban nehéz politika és ebben a tudatban csináltuk és csináljuk. Tudatában vagyunk annak is, hogy ennek a nehéz nemzetiségi politikának a súlya Groza mi-

niszterelnökünket és Luka László testvérünket érinti elsősorban, mert ők állnak a legközelebb problémáinkhoz és ők érzik a legjobban azoknak a kétoldali kihatását. De a mi helyzetünk sem sokkal könnyebb. Nem könnyebb főképpen azoknak, akik szívvel-lélekkel akarják ennek a két népnek az őszinte megbékülését és akik tisztában vannak azzal, hogy ezt csak a kölcsönös megbecsülés, mélyreható nevelés és a társadalmi igazságtétel útján lehet eredményesen végbevinni. Ha tehát ennek érdekében részletkérdésekben voltak és lesznek vitáink, ezek közös célunkat, a békét, közös szabadságunkat, s fejlődésünket kell szolgálják. Arra kérjük tehát legfeljebb elharcos szövetségeseinket, hogy őszinte megnyilvánulásainkat a megbékélés zsenge hajtásainak feltéséből fakadóknak tekintsék, és ne ellenséges szándéknak. Ha ezt nem tudjuk így kifejezni, még akkor sem. Még akkor sem, mert noha demokráciánk újabb fejlődési, a népi demokrácia első szakaszába lépett azzal az óriási áldozatos erőfeszítéssel, melyet fentebb említettem, a végrehajtásnál még sokáig lesznek kerékkötőink. Annál az oknál fogva, hogy az egyénekben a minőségi demokráciát a tökéletes népi demokráciát lassabb ütemben, csak fokozatosan tudjuk kifejleszteni. Hátha még odaszámítjuk a mindkét oldali ellenséges ügynökök káros aknamunkáját is. Demokráciánk minőségileg tehát nem sokkal haladhatja meg fiatal-ságát és ezzel számolni kell.

Dolgozó magyar nemzetiségünk meglegedettsége tehát erre épülhet és alapját képezi, s kell képezze nemcsak az itt élő, hanem az egyetemes román és egyetemes magyar demokrácia elválaszthatatlan szövetkezésének is. És ez az a féltve őrzött érzékeny pont, amely mindannyiunk számára, mind nép-, mind pedig földrajzi vagy békepolitikai szempontból nem lehet közömbös, mert szigorú történelmi parancs is.

(Világosság, 1947. szeptember 29.)

MEGALAKULTAK MOLDVÁBAN AZ ELSŐ MNSZ-SZERVEZETEK³⁴

Czikó Nándor, az MNSZ Végrahajtó Bizottság tagja moldvai körúton van, a csángó falvakban. Meglátogatta a jelentős magyar lakosságú községeket és a Román Kommunista Párt és az Ekés Front segítségével népgyűléseken ismertette az MNSZ és a haladó román demokrácia tevékeny együttműködéséből fakadt nemzetiségi egyenjogúságot. Először történt meg e csángó falvak történetében, hogy magyar nyelven beszéltek hozzájuk népgyűlésen. Lepsed, Klézsa és Ferdinánd moldvai községek lakossága Czikó Nándor képviselő jelenlétében megalakította az MNSZ első moldvai szervezeteit. A szabad nyelvhasználat egyelőre súlyos akadályokba ütközik a katolikus egyház egyes reakciós elemeinek aknamunkája folytán. Egyes katolikus lelkészek ugyanis súlyos büntetésekkel és egyházi átokkal fenyegetik híveiket, ha magyarul mernek imádkozni és énekelni. Egy szerzetes papot, aki eleget tett hívei kívánságának, az egyházi hatóságok felfüggesztették és elhelyezték állásából. Ennek ellenére is rohamosan terjed az MNSZ demokratikus szervezkedése. Czikó Nándor képviselő, a csángók körében kedvelt, s a kolozsvári ferencesek nyomdájában megjelent, öregbetűs imakönyvekkel látta el a híveket és javában folyik a Falvak Népe terjesztése is. A román demokrácia kiteljesedése során a moldvai csángók falvai is megnyíltak a szabad nemzetiségi kultúra számára. Az MNSZ központi közművelődési bizottsága máris megkezdte az új moldvai MNSZ-szervezetek ellátását felvilágosító demokratikus MNSZ-röpiratokkal és magyar ábécéskönyvekkel és a reakciós papok részéről eddig eltiltott magyar imakönyvekkel és katekizmusokkal.

(Falvak Népe, 1947. augusztus 31.)

1947. NOVEMBER 21-ÉN
TEMESVÁRON MEGKEZDŐDÖTT
A MAGYAR NÉPI SZÖVETSÉG
HARMADIK KONGRESSZUSA

*Részlet Kurkó Gyárfás leköszönő elnök
megnyitó beszédéből¹³⁵*

...Háromnapos megbeszélésre jöttünk össze, hogy nemzetiségünk demokratikus politikai képviselete számot adjon az eddig végzett munkáról és szabad tanácskozások közepette munkánknak újabb lendületet és népünknek határozott és világos politikai irányt szabjunk a jövőre.

Jelen vannak falvaink fáradtságot nem ismerő, dolgozó földműves társadalmának képviselői, gyáraink és műhelyeink harcos munkásságának követői, szellemi dolgozók képviselői, egyházaink és gazdaköreink, iskoláink és egyetemünk, valamint szövetkezeteink demokratikus táborának képviselői. Itt van parlamenti képviseletünk. Eljöttek azon szövetségeseink követői is, akikkel közös volt az elnyomás, a szenvedés, a harc és ez biztos záloga annak, hogy közősek az ország boldogulásáért vívott feladatok. Valamint hazánk függetlenségének és békéjének biztosítása.

Ez évi országos nagygyűlésünket a nemzetközi események egyre fokozódó izzó légkörében tartjuk meg... a tartós békét szolgáló törekvések helyett újabb, a hitlerizmusra emlékeztető kardcsörtéstől zajos a világ...

Kormányunk demokrata minisztereinek fáradtságot nem ismerő előkészítő munkájával a reakció állandó szabotázsza következtében egyik népellenes törvényt a másik után semmisítették meg. Az összeesküvő urak érdekeit szolgáló és a faji megkülönböztetéseken alapuló törvények helyét a nemzeti egyenjogúság alapján létrejött

gazdasági és kulturális reformtörvények sorozatával helyettesítettük. Ugyanakkor párhuzamosan folyt és folyik a harc, hogy ezen törvényeknek a gyakorlati életben való szabotálói elnyerjék büntetésüket és helyüket a demokrácia hű katonái foglalják el.

Rend lesz most már a pénzügynél és a külügyminisztériumban is. Amint ismeretes nemzetgazdasági életünk fontosabb munkaterületei a liberális párt kezén voltak. Csak az év első felében kezdődhetett meg az egészséges és népérdekeinket szolgáló munka... (ez idáig) a dolgozó nép egyenlőtlen megadóztatása mellett lépten-nyomon találkozhattunk nemzetiségi megkülönböztetéssel is. Így belpolitikai és nemzetiségi szempontból is a pénzügyi gépezetünknel a tisztogatás, az adózás egyszerűsítése és tökéletesebb átszervezése demokráciánk egyik legkomolyabb feladatává vált...

Amint hazai demokráciánk tevékenységének és közös munkánknak ezen rövid vázlatából is kitűnik, jelenlegi nagygyűlésünk hatalmas lendítő ereje kell legyen népi szövetségi politikánknak. Az a tény, hogy a Magyar Népi Szövetség az ország általános problémáinak megoldásában egyre fokozottabb mértékben kapcsolódik bele, egy pillanatig sem jelenti azt, hogy nemzetiségi szervezetünknek sajátos jelentősége csökkenne. A Népi Szövetségre, mint magyar nemzetiségi széles népi demokratikus szervezetre egyre nagyobb feladat vár a demokrácia megerősítésében és a reakció elleni harcban.

Abban a biztos tudatban, hogy munkatársaink megértik a reánk váró feladatok jelentőségét, egyéni magatartásukkal is bizonyítják tanácskozásainkon, hogy számunkra csak egyetlen út van, ha boldogabb jövőt akarunk, s ez a népi demokrácia útja – megnyitom ez évi közgyűlésünket...

(Világosság, 1947. november 24.)

CSÁKÁNY BÉLA DR. FŐTITKÁR JELENTÉSE
AZ MNSZ HARMADIK KONGRESSZUSÁN

Tanügyi hálózatunk jelentősen bővült. Tanügyi téren elmúlt kongresszusunk óta a helyzet lényegesen javult.

A nemzetnevelésügyi minisztériumba a Magyar Népi Szövetség javaslatára Felszeghy Ödön személyében magyar vezértitkárt neveztek ki.

A tavalyi nagygyűlési jelentésünkben szereplő 1680 magyar népiskolával és 127 magyar középiskolával szemben, ma 1790 népiskolánk és 46 új magyar középiskola született. Népiskoláink közül állami 1036, felekezeti 754.

Igen nagy jelentőségű az, hogy Bacău megyében rövidesen négy magyar állami elemi iskola nyílik ama magyarság számára, mely nem jutott még hozzá ahhoz, hogy anyanyelvén tanuljon meg írni és olvasni. Igazi demokratikus rendszerünk biztosította tényleges egyenjóságunk ékes bizonyítéka ez.

Középiskoláink megszólása a következő:

egységes gimnázium: állami 47, felekezeti 2, összesen: 49

gimnázium: állami 21, felekezeti 23, összesen 44

főgimnázium: állami 10, felekezeti 28, összesen 38

kereskedelmi liceum: állami 9, felekezeti 5, összesen 14

ipari liceum: állami 10, felekezeti 3, összesen 13

tanítóképző: állami 7, felekezeti 8, összesen 15

A 173 középiskola közül tehát állami 103, felekezeti 70.

Tanszemélyzetünk kérdései a besorolások és fizetésszabványok révén általában megoldódtak, s a takarékosági esztendő kívánta összevonások során a magyar tanügyet hátrány nem érte.

Igen sok a tennivalónk tanszemélyzetünk demokratikus átnevelése terén. Annak idején nem jártunk el kellő gondossággal egyetemünk s tanügyi hálózatunk felelős

posztjainak betöltésénél, s bizony megtörtént, hogy egyes tanfelügyelők nem a tanszemélyzetnek a nép szolgálatába való állításán szorgoskodtak, hanem kimondottan reakciós munkát végeztek. Így történhetett meg például, hogy akadt magyar tanfelügyelőség, amely hivatalosan reakciós brosrát terjesztett az alá rendelt tanítók között...

Fokozódó gondot fordítunk ipari középiskoláinkra. A szatmári és nagyváradai ipari liceumot tagozatból önálló iskolává léptettük elő. A magyar tankertületben az ipari liceumok számára felügyelőséget szerveztünk, és országos gyűjtés segítségével megfelelő felszerelést biztosítottunk a székelyudvarhelyi anyag és gépipari középiskola számára. Kevés a mérnök előadónk, most folyik mérnökök toborzása a még nagyon elhanyagolt brassói és az új csíkszeredai ipari szakiskola számára. E tekintetben a fejlődésre jellemző, hogy egy év alatt ipari szakoktatásunk Kolozsvárt építészeti, Brassóban textiltagozattal bővült s az idén Csíksomlyón, Marosvásárhelyen, Szatmáron és Zilahon új ipari leányliceumok nyíltak meg. Csíkszeredán új faipari szakiskola létesült, Székelyudvarhelyen pedig új főiskola nyitotta meg kapuit: a háztartási tanárokat nevelő női főiskola. Ezzel ráléptünk arra az útra, amely a régi, egyoldalú elméleti iskolázatásból népünk szociális felemelkedését szolgáló szakmai iskolázatás felé vezet.

Aránylag a legnagyobb méretű a fejlődés iparos tanoncoktatásunk terén. Tavalyi jelentésünkben mindössze hat engedélyezett magyar iparos tanonciskola szerepelt, míg ma 47 magyar iparos tanonciskola megnyitására adhatunk számot. Tavalyi nagygyűlésünk óta tehát a szaporulat 41 magyar iparos tanonciskola. Kívánságunkra a munkaügyi minisztérium a tanonciskolák felügyeletét magyar tanárra bízta.

A mezőgazdasági iskolák mellé magyar felügyelőt ne-

veztek ki, s szeptember 15-i értekezletünk kidolgozta a népünk igényeinek s az ország mezőgazdasági fejlődésének egyaránt megfelelő romániai magyar mezőgazdasági iskolahálózat tervezetét. Mezőgazdasági felsőoktatásunk megoldásának kérdését a nemzetnevelésügyi minisztériumban és a pénzügyminisztériumban meghúzódó reakciós elemek gáncsolták el. Reméljük, hogy most, miután a liberálisokat kispertük a kormányból, ez a kérdés is megoldást nyer.

A kolozsvári almérnöki iskola keretében magyar tagozat létesült. Míg tavaly az első év 9 növendékkel indult meg, az idei második iskolai évben az első évfolyamnak már 39 új növendéke van. Demokratikus értelmiségünk nevelése biztosított.

Komoly fejlődés mutatkozik a már előbb létesült főiskolák terén. A Zene- és Színművészeti Főiskola Kolozsvárt 160 növendékkel, 17 tanáranak működése folytán egy év alatt országunk szellemi életének komoly tényezőjévé vált. A Bolyai Egyetem is nagy fejlődést mutat. Míg tavalyi jelentésünkben még azt mondtuk, hogy az állami költségvetésben a román egyetemmel szemben a magyar egyetem hátrányosan szerepel, az idén a demokráciánk fejlődése tükrösképe gyanánt és a román demokratikus erőkkkel való szoros együttműködésünk eredményeként, a Bolyai Egyetem az állami költségvetésben arányosan és méltányosan szerepel. A költségvetési tételek ugyan nem elégségesek a korszerű igények és a Bolyai Egyetem nagyobb beruházási szükségleteinek kielégítésére, de ez már nem nemzetiségi kérdés, hanem a mai nehéz, de átmeneti gazdasági helyzetünkéből folyó olyan hiányosság, amely az ország tudományos életét és intézményeit általánosan, de ideiglenesen érinti. Egyetemi hallgatóink száma székelyudvarhelyi nagygyűlésünk óta 2300-ról 2800-ra emelkedett. Így mindjebban domboro-

dik ki az a hatalmas szerep, amely egyetemünkre a demokratikus szellemi utánpótlás terén vár.

A Bolyai Egyetem természettudományi kara tagozataként az új iskolai esztendőben megnyílt a magyar gyógyszerészeti tagozat, s így a gyógyszerészeti pályán is biztosítani tudjuk idehaza a magyar nyelvű oktatást...

Kultúrintézményeinkben nincs helye a reakciónak.

Meg kellett hiúsítanunk azt a lehetőséget, hogy az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület reakciós fészek legyen, s ezért kezdeményezésünkre az EMKE választmánya az egyesület vezetését egy öttagú demokrata direktóriumra bízta.

Czikó Nándor politikai titkársági tagunk kezdeményezésére előrehaladt a népnevelés a moldvai magyarság körében is. Magyar könyvekkel láttuk el Bacău megyei szervezetünket, ezenkívül gondoskodtunk csángó fiatalok erdélyi magyar iskolákban való neveltetéséről.

A jogegyenlőség szelleme egyházi vonatkozásban is érezteti hatását. A magyar evangélikus egyház püspökének régóta húzódó megerősítése megtörtént. A magyar lelkészek besorolása a román lelkészekkel egyforma fizetést biztosít. Biztosított a magyar lelkészeknek az állami nyugdíjintézetbe való felvétele is. A lelkészek új nyugdíjtörvénye külön szakaszban biztosítja magyar egyházaink autonómiáját.

Művészeti téren is haladtunk. A művészetügyi minisztérium a művészeti vezérfelügyelőség élére javaslatunkra Méliusz Józsefet nevezte ki. Színházaink kérdésében döntő fordulatot értünk el. Román demokrata szövetségeseinkkel, elsősorban a Román Kommunista Pártal együttműködve sikerült előnyünkre megváltoztatni az új színházi törvénytervezetet. Az új törvény alapján a Kolozsvári Magyar Színház most már törvényesen is állami magyar színházzá vált, s a marosvásárhelyi színházon kívül a nagyváradi is államilag támogatott színház lett.

Színházi téren az Alexandrini-féle pénzügyminisztérium reakcióinak és a művészetügyi minisztérium egyes reakcióinak manőverei következtében még fennáll az a helyzet, hogy a kolozsvári román színházhoz és operához képest a költségvetés nem gondoskodik arányosan és méltányosan a magyar színházakról. Az elmúlt év folyamán színpártoló társadalmi mozgalmakat kezdeményeztünk, amelyek Kolozsvárott, Marosvásárhelyen és Szatmáron máris hozzájárultak színházaink fontos kiadványainak fedezésére. Nem oldódott még meg helyesen és alaposan színházaink kérdése Aradon, Temesváron és Szatmáron.

Új utakon a műkedvelő színjátszás.

A műkedvelő színjátszás terén az azelőtt fennállott helyzettel szemben nagy könnyebbiséget jelentett az a változás, melynek következtében a magyar műsorok engedélyeztetése a kolozsvári magyar vezérfelügyelőség hatáskörébe ment át. A vezérfelügyelőséggel egyetértésben közöltük szervezeteinkkel a már engedélyezett színdarabok jegyzékét, ami lehetővé tette, hogy az esetek legtöbbszörében az anyagot nem kell már a művészeti felügyelőségnek beküldeni.

Műkedvelő színjátszásunk fellendítése érdekében színjátszó versenyeket rendeztünk. A kezdeményezés Szatmárról indult el, majd Biharban, Temes-Torontálban és Alsófehér megyében is követésre talált. Legpéldásabb volt a rendezés Temesváron, ahol a vidéki műkedvelők két héten át sorra mutatkoztak a temesvári magyarság előtt, s a legjobbak díjakban és dicséretben részesültek.

Megyei és helyi szervezeteinket felhívtuk, hogy 1947. december 1-jétől kezdődőleg 1948. január végéig dalosünnepélyeket és népitánc-bemutatókat rendezzenek.

Dalkultúránk szabad fejlődése terén akadályozott a kezdeményezésünkre felújított és jóakaratunkkal visszaelő Romániai Magyar Dalosszövetség reakciós összetéte-

le, amelyet egyes helyeken a régi magyarpárti úri politika maradványai arra akartak felhasználni, hogy a dalárdákat elszigeteljék, sőt szembeállítsák a Magyar Népi Szövetség demokratikus politikájával. Központi végrehajtó bizottságunk már többször idézett június 2-i határozatai alapján erélyesen közbeléptünk és a Dalosszövetség élére demokratikus összetételű direktóriumot tettünk. A direktórium most új közgyűlést készít elő, mely egyszerűsíti az alapszabályokat, az egyesületet a mai szükségleteknek megfelelően a dalegyletek központi irányító szervévé alakítja át. Íróink a nép mellé álltak.

Az elmúlt év alatt irodalmi életünk a legnagyobb anyagi megpróbáltatások ellenére is hatalmas lendületet vett. Az Utunk irodalmi és művészeti folyóirat első száma székyudvarhelyi nagygyűlésünk alkalmával jelent meg s azóta 38 száma tömörítette maga köré és szólaltatta meg íróinkat és közíró politikusainkat.

A Romániai Magyar Írók Szövetsége az elmúlt év folyamán teljesen egyenrangúvá vált a Román Írók Szövetségével és törvényes jogot szerzett a magyar írók szerzői jogdíjának beszedésére. A két írószervezet a román-magyar szellemi közeledés útján a legszorosabb példaadó együttműködésre szövetkezett. Bukarestben és Kolozsvárt, valamint Erdély nagyobb városaiban sorra rendezte a román-magyar írói megnyilatkoztatásokat. Majd 1947. szeptember 28-án a Magyar Népi Szövetség kolozsvári központi székházában tartott magyar írószövetségi értekezleten a két írószövetség egyesülésének és a nemzeti különbség nélküli Romániai Magyar Írók Szövetsége megalakításának elvi döntését érlelte meg. Külön köszönetet kell itt mondanunk a Román-Magyar Társaságnak, valamint a román íróknak, akik a román-magyar kapcsolatok megerősítésével komoly munkát végeznek, s utat nyitottak a magyar kultúrának a román nép felé.

KÉPEK A TEMESVÁRI KONGRESSZUSRÓL

Az állomáson karszalagos rendezők. Az épület homlokzatán hatalmas felirat: Éljen a Magyar Népi Szövetség harmadik szabad kongresszusa. Temesvár, ez a nagy város, mely széltében is, hosszában is egyre növekszik, zsibong az előkészületek lázában. Ünnepe előtti sérengykedés, lélekvidámító elevenség mindenfelé.

A kongresszus első napján látni világosabban a nagy találkozó méreteit. A faragott, sziklatömbszerű román színház homlokzatán szovjet, román, magyar, jugoszláv és bolgár zászló libben a szélben. A kavargó színek határa szétmosódik az ember szemében és egyetlen letörhetetlen zászló suhogásának szele csapja meg a bejárat előtt tolongó emberek arcát: a béke zászlajáé. Ez alá jöttek most felsorakozni székelyföldi, kalotaszegi, szilágysági, ókirálysági, mezősegi és moldovai magyarok, férfiak, nők, asszonyok, lányok és legények.

Bent a teremben tapsok, jelszavak röppennek szüntelen. Luca László, majd Groza Péter rokonszenves alakja is feltűnik az emeleti díszpáholyban. A kiküldöttek éljenzik és tapsolják hosszú percekig.

Fent a színpadon kigyúlnak a lámpák és Kurkó Gyárfás nyugodt szárnyalású szavai megnyitják a gyűlést:

– Háromnapos megbeszélésre jöttünk össze, hogy nemzetiségünk demokratikus politikai képviselője számot adjon az eddig végzett munkáról, s szabad tanácskozások közepette munkánknak újabb lendületet, népünknek határozott és világos politikai irányt adjunk a jövőre.

Kurkó Gyárfás megnyitó beszéde után sorra következnek az üdvözlő beszédek. A Szakszervezeti Tanács, az Ekés Front, a Demokrata Zsidó Népközösség, a Romániai Szlovén Kultúrszövetség, a hadsereg képviselői üdvözlők melegen és baráti szavakkal a kongresszust.

Luca László, a Román Kommunista Párt főtitkára és kormányunk új pénzügyminisztere veszi át a szót. Magyarul beszél és ezen senki sem csodálkozik. Keményen és kíméletlenül mutat rá a hibákra és tennivalókra. Nem úgy beszél, mint a kívülállók és kívülről bírálók. Mindenki érzi, hogy belülről nézi a mi kérdéseinket és azokat velünk együtt akarja megoldani.

Groza Péter miniszterelnök lép ezután a színpadra. Ősz haján ezüstösen csillog a villanyfény. A hallgatóság dörgő tapsviharral fogadja. A miniszterelnök is magyarul beszél.

– Örömmel érzem, ebben a környezetben – mondja –, hogy jó úton vagyunk. A közös munka nagyszerű útján érzem, hogy nem vagyunk elkülönítve Bukarestben, mert velünk együtt érez, együtt dolgozik, együtt harcol ennek az országnak minden dolgozó polgára. – Majd olyasmit ad tudtul, amire még nem volt példa Románia történelmében.

– Örömmel szolgál bejelenteni, hogy a román kormánynak, amelynek elnöke vagyok, ezentúl magyar tagja is lesz, akire a Nemzetiségi Minisztérium vezetését bízuk. Ez az ember a Magyar Népi Szövetség jelöltje: Takáts Lajos. Nem könnyű munka, amit rábízunk, de hiszük, hogy becsülettel fogja végezni, annál is inkább, mert ott vagyunk mindnyájan mellette és segíteni fogjuk őt ebben a nagy és nemes munkában.

A kongresszus délutáni ülésén Lakatos Zsigmond lüpenyi bányász lépett a színpadra, s kívánt jó szerencsét. Kedves ajándékot, egy darab köszönet s egy pislogó bányáslámpát nyújtott át a vezetőségnek. Az MNSZ központi vezetőségének külpolitikai, belpolitikai és szervezeti beszámolója következik ezután. Tiszta, világos kép az ország, a világ helyzetéről, az elmúlt év eredményéről.

A kongresszus második napján a kiküldöttek veszik át a szót. Földművesek, munkások, tanítók, tanárok és pa-

pok szólnak hozzá az elhangzottakhoz. A felszólalások tanulságai közül egyetlenegy, talán a legfontosabbat említjük meg. Ez a tanulság: a kiküldöttek politikai tisztánlátása. A felszólalások minden szavából kicsendül, hogy a romániai magyarság nagyjából lerázta magáról azokat a koloncokat, amelyek ez ideig az előrehaladásban gátolták. Megtalálta helyét és feladatát ebben az országban.

Papok szájából halljuk a tiltakozást azok ellen, akik népünket féltik az egyház kereteiből való kitekintéstől és a nempolitizálás jelszavával akarják kiszakítani a közös munkából. Katolikus tanítók utasítják vissza Márton Áron politikai semlegességre ösztökélő körlevelét.

A csángók is felszólalnak. Olyan papokat kérnek, akik nem ellenségei a magyar nyelvnek és a magyarul való imádkozásnak. A részletekből lassan megépül a nagy egész: huszonnégy vármegye magyarságának akarata, vágya, kívánsága és határozott harcos kiállása a háború nélküli élet, a békés építés, a holnap biztonsága mellett.

Az új vezetőség megválasztása zökkenőmentes, lelkes és egyhangú. Mindenki megvan győződve róla, hogy azok viszik tovább a munkát, akik erre a leghivatottabbak.

Másnap vasárnap: szomorkás őszi eső szitál a városra. A Capitol mozgó, hatalmas termében népgyűlésre gyűlt össze Temesvár demokratikus magyarsága. A későn jövők kiszorultak a teremből, s az épület homlokzatára szerelt hangszórón át hallgatják az új országos elnök, Kacsó Sándor beszédét. A belváros különböző területein is hangszórókat szereltek a villanypóznákra. Alattuk gyári munkások, kiskereskedők, cseléd lányok és vidékről jött falusi emberek felhajtott gallérral állnak az esőben és figyelnek a hangszóróra.

Ezzel a romániai magyarság háromnapos temesvári kongresszusa befejeződik. A kiküldöttek újra szerteszó-

ródnak. A munka várja őket városokban és falvakban. Az a munka, amelyet ez ideig is végeztek, s amely a kongresszus elvi határozatait a gyakorlatban is megvalósítja.

(*Falvak Népe*, 1947. november 30.)

A HARMADIK KONGRESSZUS HATÁROZATAI

A Romániai Magyar Népi Szövetség 1947. november 21–22-én Temesvárt tartott országos nagygyűlése történelmi jelentőségű kül- és belpolitikai események között vitatta meg az utolsó nagygyűlés óta elvégzett munkát és az előttünk álló feladatokat.

A világ összes demokratikus és haladó erői mindenkit, akinek drága a népek békéje és szabadsága, harci sorba tömörítenek a háborús uszítók, az imperialista támadók ellen, akik a hitleri rablótervek nyomában Európa országainak leigázására és világalomra törnek.

A kilenc kommunista párt lengyelországi konferenciája világszerte hatalmas lendületet adott a dolgozó tömegeknek, a béke- és szabadságszerető népeknek és nagymértékben fokozta önbizalmukat. Az imperialisták táboával szemben, amelynek élén az észak-amerikai mamut-tőkések állanak, a demokrácia tábora a Szovjetunióval az élen, növekvő erővel tör utat az emberi társadalom jobb jövője felé.

A népi demokrácia országai Kelet-Európában új hazát építenek, amelyben nincs helye a dolgozók kiszípolózóinak, a nemzetiségek kismizmizőinek, az imperializmus néparuló ügynökeinek. Ezek az országok felszámolják a közös elnyomók által népeik között szított háborús gyűlölséget. Ezek az országok közösen kelnek a győzelmes szovjet hadsereg által elnyert békéjük, szabadságuk és

függetlenségük, s a milliónyi dolgozó kéztől épített demokráciájuk védelmére.

Egybeesik az a nagygyűlés azzal a nagy horderejű ténnyel, hogy demokráciánk és nemzetiségi jogaink szilárdabb alapja: a munkásosztály hozzáfogott az Egységes Munkáspártnak, a maga egységes vezérkarának megteremtéséhez. Ezzel kudarcba fullasztja az imperializmus szocialista álarcban jelentkező ügynökeinek, a demokrácia ezen egységbontóinak minden mesterkedését. Egybeesik ez a nagygyűlés azzal az igen jelentős ténnyel is, hogy a Groza-kormány kirekesztette a kizsákmányoló, üzérkedők és szabotálók képviselőit, a dolgozó tömegek újabb élharcosaival gazdagodott és ezzel valóban népkormányná alakult át. 1947. március 6-án közös harcunk eredményéből uralomra került Groza-kormányt a Magyar Népi Szövetség kezdettől fogva támogatta, mert a fasizmus felszámolásának, a demokratikus építésnek a kormányja volt, s mert Románia nemzetiségi politikájába döntő fordulatot hozott. Új korszakot vezetett be, amely a közös hazának nemcsak általános javaiban részesített minket, hanem sajátos nemzetiségi jogainkat is érvényre juttatta. Nem a kormány ellen harcolva, hanem azzal együtt, a román haladó demokratikus erőkkel együtt orvosoltuk rendre sérelmeinket és oldottuk meg a jogegyenlőség szellemében alapvető politikai, közművelődési és gazdasági kérdéseinket. Úgy a kormányban, mint általában a demokratikus erők legfőbb támogatást a munkásosztály élcsapatától, a Román Kommunista Párttól kaptuk, amely eszmei téren és gyakorlati megvalósításokban egyaránt elősegítette szabad kibontakozásunkat.

A nép szolgálatában álló kormányban ezentúl a Magyar Népi Szövetségnek, a széles magyar néptömegeknek képviselője is részt vesz, ami nemcsak az itt élő magyarságnak, hanem a román demokrácia nemzetiségi politikájának is jelentős sikere.

A bekövetkezett események teljes mértékben igazolják a Magyar Népi Szövetség helyes politikáját. Ez a politika kezdettől fogva a Duna-medence népeinek a Szovjetunióval való szoros szövetségben, demokráciájuk megerősítésében jelölte meg az utat, amely e népek közös gyarmati rabsága helyett az igazi szövetségünkhöz, békéjükhöz és függetlenségük biztosításához vezet. Méltán könyvelhetjük el következetes politikánk eredményének, hogy újabb viszályok, újabb katasztrófa végzetes előidézése helyett, az imperializmus sötét terveinek való behódolás helyett, az erdélyi magyarság szilárd kapoccsá vált az egymásra utalt román és magyar nép között, és jelentős pillére lett az imperializmus elleni hatalmas frontnak.

Ez a politika az ország demokráciájának erősítésével, a közös országos feladatokban való becsületes munkavállalással, valamint a reakció, elsősorban a magyar reakció elleni következetes harccal egy időben jogegyenlőségünk kiteljesedését jelentette. Vállaljuk a harcot a demokratikus Románia szabadságáért, függetlenségéért és fokozódó haladásáért, amely ezentúl elválaszthatatlan nemzetiségi érdekünktől.

A múltban az itt élő magyarság urainak politikája a reakciós sovinszta elnyomókkal való paktálást jelentette, a népi érdekek elárulását és kiváltságok szerzését egy vékony felszínes réteg, földesurak, bankárok és szolgahaduk számára. Mi a magyar népi többséget szolgáljuk s a gyászos múltat visszavágyó, levitézlett élődsi körökkel ellentétben a román dolgozó tömegek oldalán megyünk előbbre.

Maniu magyar cinkosai, az amerikai aranyborjú imádói, egy új vérözön elvetemült áhítói, a sorainkban megbúvó orgyilkosok nem számíthatnak kíméletre tőlünk. Dolgozó népünk egysége és társadalmunk demokratikus átalakulása érdekében pedig, annak érdekében, hogy lépett tartsunk az ország fejlődésével, végig kell vinnünk a

harcot a kizsákmányoló rétegek képviselőinek, az elzárkózás rövidlátó hirdetőinek, s a kishitű ingadozóknak szervezeteink éléről való eltávolítására. Jól tudjuk, hogy a reakció, a magyar reakció is, minél jobban veszi el a néptömegekre való befolyását, annál dühösebben és alattomosabban támad. Az új fasizmus, akárcsak elődje, a szabotázs, rágalom és sovíniszta porhintés mellett a valóságos érzést is a háborús uszítás eszközévé igyekszik nyomorítani. Az itt élő magyar néptömegeknek ezen orvátadások elhárítására és a győzelmes előhaladásra és elkövetkező időkben az öntudatot és harci lendületet fokozó, tisztán látó egységes vezetésre van szüksége.

A közös országos és a sajátos nemzetiségi feladatok fokozottabb harcot várnak tőlünk. Annál is inkább, mert a fokozódó feladatokkal egyre súlyosabb lesz a Magyar Népi Szövetség jelentősége is. Népünk széles tömegeinek maradéktalan beszervezése, szellemi életünk harcos, imperialistaellenes öntudattal való átítatása, a magyar nőknek az országos demokratikus női szervezetbe való bekapcsolása, gazdasági intézményeink fokozottabb demokratizálása, és az országos gazdasági életbe való szerves beillesztése, valamint erőteljesebb harc a magyar reakció megsemmisítésére, íme, a legközelebbi feladatok, amelyek magyarságunk kebelén belül reánk várnak.

A stabilizáció megvédése, az ipari és mezőgazdasági munka fokozása, a falu és a város dolgozói közötti bizalom megszilárdítása, a népi igazságszolgáltatás, a demokratikus adóreform megvalósításának, a közoktatás haladó szellemű átszervezésének támogatása, kíméletlen harc az újjáépítés szabotálói ellen, íme, az általános feladatok, amelyek reánk várnak. A közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban, a csángó vidéken pedig az egyházi életben, a magyar anyanyelv fokozottabb érvényesítése, magyar demokratikus szakembereknek a közélet minden ágába való bekapcsolása, az állami és községi szub-

venciókból intézményeink méltányos részesedése, íme, a közvetlen feladatok jogegyenlőségünk gyakorlatba való további átültetése terén.

Népi demokratikus kormányzatunkat minden erőnk-ből támogatjuk. Vállaljuk fenntartás nélkül a közös jogok mellett a közös kötelességeket. Községi, megyei és országos viszonylatban elmélyítjük a román demokrata erőkkel való őszinte együttműködést. Felsorakozunk népi tömegeinkkel az élenjáró munkásosztály mellé. Így visszük előbbre igazságos ügyünket a széles magyar néptömegeknek, az ország minden becsületes építőjének, a világ minden béke- és szabadságszerető népének közös ügyét.³⁶

¹ Brătianu Nemzeti Liberális Pártja és Maniu Nemzeti Parasztpártja 1944. augusztus 23. után elismerte bizonyos reformok szükségességét. Ami a nemzetiségi kérdést illeti, a Nemzeti Parasztpártnak volt árnyaltabb, egyben szélsőségesebb elképzelése: voltak, akik az 1918-as Gyulafehérvári Határozatok alapján álltak, amely elismerte a nemzetiségek egyházi és kulturális autonómiáját; mások a lakosság-cserét szorgalmazták; néhányan a kollektív felelősségrevonást nemcsak a német nemzetiségre, hanem a magyarságra is ki akarták terjeszteni. Ez utóbbi álláspont nagy publicitást kapott a Nemzeti Parasztpárt napilapjában, a *Dreptatea*ban 1944. október folyamán. Hozzájuk csatlakozott az NLP lapja a *Viitorul*, amely csak úgy írt az erdélyi magyarokról, mint „a széteső hun hordák utódairól, akiknek megjelenése Európában rettegetést is iszonyatot váltott ki”. A Román Kommunista Párt azonban visszautasította ezt a nyílt támadást, melynek célja az, hogy az egész magyar népet felelősnek állítsák be, s hogy megindokolják az ellene elkövetett terrorakciókat.

² 1933. június 19-én az Országos Magyar Párt politikájával elégedetlen kb. száz fős csoport bejelentette kiválását. 1934. augusztus 18-án Marosvásárhelyen Magyar Dolgozók Szövetsége néven egyesült az OMP ellenzéke. A MADOSZ, majd 1944. október 16. után a Magyar Népi Szövetség közel húsz esztendeig folytatta küzdelmét az emberi-nemzetiségi szabadságjogokért, a román–magyar békés együttélésért, a két ország közötti jó kapcsolatok kialakításáért, a Duna-medence békéjéért.

³ A Kommunisták Romániai Pártja 1931. decemberében tartott kongresszusán feladták azt a korábbi túlzó programot, hogy rövidesen sor kerül a proletárdiktatúra azonnali kikiáltására. Abból kiindulva, hogy Románia a polgári demokratikus forradalom befejezése előtt áll, határozatba foglalták, hogy a kommunista pártnak együtt kell működnie a parasztság, a polgári pártok és a nemzetiségi pártok demokratikus elemeivel, valamint azt is, hogy támogatást nyújtanak az OMP ellenzékének, s egy radikális román parasztpárt létrehozása érdekében. 1933. április 18-án az Ekés Front alakuló kongresszusán a párt vezetői – mindenekelőtt dr. Petru Groza – nemcsak a román paraszt nyomorúságán enyhítő programra tettek javaslatot, hanem a nemzetiségek elnyomása ellen is tiltakoztak.

⁴ A dél-erdélyi magyarok deportálásáról és az észak-erdélyi hadifog-

lyokról a korabeli sajtóban számtalan cikk jelent meg. Méliusz József emlékezete szerint (ld. Méliusz Józseffel beszélget Molnár Gusztáv. „Vallani, egyre csak vallani.” *Fórum*, 1983. március 20–21.) az augusztusi nemzeti fegyveres felkelés után 50–60 ezer magyart zártak munka- és internáló táborba.

⁵ Az 1944. augusztus 23-i fordulat után megalakult, Constantin Sănătescu tábornok vezette katonai kormány a két polgári és a két baloldali pártot egyesítő Nemzeti Demokrata Blokkra támaszkodott. Az együttműködés nem bizonyult tartósnak a koalíciós partnerek között. Az NPP és az NLP a két világháború közötti rendszer jogfolytonosságának alapján állt. A kommunista párt 1944. szeptember 26-i programja világosan mutatta: a hatalom megragadására törekszik. Részükről az Országos Demokratikus Arcvonal (ODA) megalakítása ennek nyílt bevallása volt.

⁶ A szovjet–román fegyverszüneti egyezmény megkötése után (1944. szeptember 12.) létrehozták a CASBI-t, az Ellenséges Javak Pénztárát a német és magyar fizikai és jogi személyek vagyonának zárolására. A rendelkezés előbb 1944. szeptember 12-ét jelölte meg, amikor a román állampolgároknak az országban kellett tartózkodniuk – így zár alá került azoknak a vagyona is, akik hadifogság, hadiszolgálat, menekülés, deportálás folytán hagyták el az országot. Később a rendelkezést többször módosították, végül feloldották.

⁷ Balogh Edgár visszaemlékezése szerint Kolozsvárról 5000 férfit fogtak el azzal az indoklással, hogy állítólag románellenes partizánvétekenységben vettek részt. Az MNSZ tiltakozott e hamis vádak ellen, és kemény harcot folytatott a letartóztatottak szabadon bocsátásáért. Pl. csak Focșaniban 35 000 embert tartottak fogva hadifogolyként.

⁸ A külügyminiszterek bizottságának 1946. május 7-i döntése Párizsban, amely elutasította hogy a román–magyar határ megvonásánál vegyék figyelembe az etnikai elveket, súlyos következményekkel járt az erdélyi magyarságra nézve. Ahogyan Teohari Georgescu kolozsvári látogatásakor megállapította (ld. *Népi Egység*, 1946. június 16.) „a reakció ügynökeinek uszítása és egyes velük rokonszenvező hatósági közegek engedékenysége következtében napirenden lettek magyarverések, munkásság elleni merényletek, itt-ott gyilkosságok és rombolások”.

⁹ A MADOSZ Dél-Erdélyben 1944. október 8-án csatlakozott az

ODA-hoz, és nyíltan kifejezésre juttatta: egy román baloldali kormánytól remélik a számukra még mindig tartó rendkívüli állapot megszűnését, a nemzetiségi egyenjogúság biztosítását, a parasztpárti belügyminiszter, Aldea magyarellenés rendelkezéseinek megszüntetését. Együttal szorgalmazták, hogy Észak-Erdélyben is kötelezze el magát a magyarság az ODA mellett. Ez ott egyelőre nem talált széles körű visszhangra. 1944. október 15-ig, Horthy sikertelen kiugrási kísérletéig még megvolt a remény, hogy Magyarország szakítani tud a hitleri Németországgal és Romániához hasonlóan a Nemzetközi Antifasiszta Koalíció oldalán ér véget számára is a háború.

¹⁰ A Magyar Népi Szövetség négy kongresszust tartott: I. 1945. május 6–12., Kolozsvár; II. 1946. június 25–28., Székelyudvarhely; III. 1947. november 21–23., Temesvár; IV. 1948. december 10–11., Kolozsvár.

¹¹ 1945. június 15-én Márton Áron katolikus püspök 3 millió lejes adományával létrehozták az ún. Országos Petőfi Alapot, a romániai magyarság önszervező pénzalapját. 1945–1946 folyamán ebből folyósították kb. 1000 tanár elmaradt fizetését, a Sepsiszentgyörgyi Székely Múzeum alkalmazottainak bérét, támogatták a magyar nyelvű szakiskolákat, gyermekek üdültetését, és az 1946-os aszály idején a székely megyét.

¹² A potsdami konferencia után, 1945. augusztus 20. és 27. között Mihály román király magához rendelte a pártok vezetőit, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság képviselőit, és kijelentette: addig nem működik együtt a Groza-kormányral, amíg azt ki nem egészítik az NPP és az NLP vezetőivel és a szociáldemokrata Titel–Petrescuval. Ez a „királyi sztrájk” néven vonult be a történelembe. 1945 decemberében ki egészítették a kormányt Emil Hațieganu parasztpárti és Mihai Romniceanu liberális politikussal.

¹³ Az MNSZ és a kormány, valamint a kommunista párt vezetősége között állandó volt a munkakapcsolat. A kéthetenkénti megbeszéléseken az MNSZ szakbizottságai – sajtó és propaganda, közművelődési, gazdasági, szociális, szervező, női, ifjúsági és jogügyi bizottságok – a magyarságot érintő valamennyi kérdést javaslataikkal együtt terjesztették az érdekeltek, a kormány és a minisztériumok elé. 1945. május és 1946. május között kiépíthették, illetve megerősíthették minden intézményrendszerüket, beleértve az anyanyelvű oktatást az óvodáktól

az egyetemekig, kiadókat, színházakat, tudományos műhelyeket, gazdasági szervezeteit, szövetkezeteit.

¹⁴ 1945. november 15–18. között Marosvásárhelyen ülésezett az MNSZ 100-as intézőbizottsága. Ezt a kommunista párt arra használta fel, hogy meggyőzze a romániai magyarságot: az új demokratikus kormány politikájában gyökeres fordulat állt be. Többek között Groza itt is kifejtette a kétoldalú vámuniókra épülő közép-európai konföderációs tervét, elgondolásait a határok „ellégiesítéséről”, az útvévl megszünéséről. Mindez azt a célt szolgálta, hogy az MNSZ foglaljon nyíltan állást: a magyarság Romániához akar tartozni, elismeri a román nép történelmi jogát egész Erdélyre. Az MNSZ az eléje tett kész határozatszávegen csak annyit tudott módosítani, hogy leszögezte: Erdély hovatarozásának kérdésében az MNSZ nem illetékes dönteni, az a két ország közötti megállapodás ügye, a nagyhatalmi döntések függvénye. Ebben Kurkó realpolitikai megfontolása érvényesült, aki már 1944 végén figyelmeztetett arra: Magyarországot senki sem fogja támogatni a békekonferencián; Románia és Magyarország ugyan a vesztesek oldalán áll majd, mégsem érvényesül az egyforma elbírálás elve. Ezt fogalmazta meg a MADOSZ 1944. szeptemberi kiáltványa is, amelynek egyik bekezdése Magyarország népéhez szolt: ha nem cselekszik idejében, nem kerülheti el, hogy a békétárgyalásokon a hitleri Németországhoz hasonló elbírálásban részesüljön.

¹⁵ 1945 novemberében az MNSZ elnöke, Kurkó Gyárfás, valamint Mo-gyóros Sándor, Simó Gyula és Vincze János Magyarországon járt. A magyar kormány és a kommunista párt képviselőivel folytatott megbeszéléseken és a Sportszarnokban tartott nagygyűlésen a marosvásárhelyi határozatokról számoltak be, és annak a meggyőződésüknek adtak hangot, hogy a Romániában élő magyarság feladata lesz a híd, a közvetítő szerep betöltése a két ország között.

¹⁶ A Román Szociáldemokrata Párt Magyar Bizottsága, amely úgy gondolta, hogy a munkásmozgalmi hagyományoknak megfelelően jelentős szerepet játszik majd a felszabadulás után a politikai életben, valamint az MNSZ között az alábbi kérdésekben jelentkezett ellentét: 1. Erdély hovatarozása (a magyar bizottság Erdély autonómiaja mellett foglalt állást); 2. a magyar szociáldemokraták úgy tekintettek az MNSZ-re, mint az RKP „fiókszervezetére”, amely a romániai magyar társadalomnak csak kis részét képviseli; 3. az 1946-os választások alkalmával az „külön magyar blokk” mellett foglaltak állást; 4. az RKP és az SZDP egyesülését nem tartották megalapozottnak sem

ideológiailag, sem politikailag, sem tömegbázis szempontjából; 5. Romániában a proletárdiktatúrát „import”-ként kezelték, amely távol áll a néptömegek érdekétől és törekvésétől.

¹⁷ A két világháború között nyugat-európai mintára Erdély-szerte kiépült a magyar szövetkezeti mozgalom, annak termelői, hitel-, értékesítési és fogyasztási szövetkezeti formája, Kaláka, Szövetség, és Hangya név alatt. Az 1936-os helyzet szerint az erdélyi magyar szövetkezetek száma a következő volt: Hitelszövetkezetek: 302, összesen 99 138 taggal; termelési és értékesítési szövetkezetek: (tejipari, kereskedelmi, ipari): 108, 12 000 taggal; fogyasztási szövetkezetek: 319, 65 000 taggal. Az MNSZ egyrészt a gazdasági szakosztályában, másrészt a szövetkezetek különböző helyi és országos megbeszélésein – így az 1946. április 9–10-i marosvásárhelyi kongresszuson a napról napra rosszabbodó kilátásaikat beszélték meg, más általános érvényű politikai problémák mellett.

¹⁸ Az MNSZ II. kongresszusára kiélezett történelmi helyzetben került sor. A magyarországi béke delegáció útja teljes kudarccal végződött: nem fogadták el sem a Magyarország javára szóló 22 000 km²-nyi, sem az 5000 km²-nyi területre vonatkozó határkiigazítást. Otthon, Romániában egyrészt a Nemzeti Parasztpárt által fölízgatott nacionalista tömegek tartották rettegésben egyes vidékek, sőt Kolozsvár kerületei lakóit, másrészt az RKP részéről, Lucrețiu Pătrășcanu vádolta meg erdélyi útja alkalmával a magyarságot nacionalizmussal. A reménysugár ismét a kommunista párt és a Groza-kormány részéről jött: biztatásukra dolgozta ki az MNSZ jogügyi bizottsága a nemzetiségek kollektív jogvédelmét biztosító nemzetiségi törvénytervezetet.

¹⁹ A nemzetiségi törvénytervezet az alkotmányba foglalt általános emberi jogokon túl, messzemenő jogokat biztosított, őket önálló politikai egységnek ismerte el – elment a politikai autonómiáig –, és ezen jogok teljesítésére is garanciákat adott. Ezen nemzetiségi törvénytervezet elfogadásának ígérete volt a legtöbb, amit a Romániában élő magyarság 1920 óta elért, beleértve az 1952-ben létrehozott Magyar Autonóm Tartományt is, amely mindössze egyike volt az ország új tartományainak, amely nem vette figyelembe a hagyományos megyerendszert, külön statutummal sem rendelkezett és a magyarságnak csak egyharmadát fogta át.

²⁰ Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet, az Erdélyi Magyar Közműve-

lődési Egyesület, az RSZDP Magyar Bizottsága, a Magyar Kiszgazda Párt, az egyházak képviselői az 1946-os novemberi választások alkalmával külön listán akartak indulni, míg az MNSZ azt szorgalmazta, hogy mindannyian egy magyar listával induljanak. Egyrészt azért, mert az erőket megosztva kisebb lesz az esélye annak, hogy minél több magyar képviselő kerüljön be a parlamentbe, másrészt azért, mert ha a Nemzeti Parasztpárt győz a választásokon, az a magyarságra nézve tragikus következménnyel járna, az MNSZ elfogadta a Demokratikus Pártok Blokkja – RKP, SZDP, Tătărescu-féle Nemzeti Liberális Párt, Anton Alexandrescu-féle Nemzeti Parasztpárt, Ekés Front, Nemzeti Néppárt – 1946. május 17-i programját.

²¹ Az MNSZ, a román baloldal győzelméhez az 1946. november 19-i választások alkalmával Budapest, Bukarest és Moszkva véleménye szerint is jelentős mértékben járult hozzá. A Demokrata Pártok Blokkjára összesen a szavazatok 68,62%-a érkezett be, ez 347 mandátumot jelentett; a történelmi pártok a szavazatok 17,34%-át nyerték el, ez 36 mandátumot jelentett. Méliusz József vezetésével népes újságíró-delegáció járt ezúttal Kolozsváron az MNSZ központjában – ez lesz az egyik vádpont ellene 1949-ben –, a „holnap embere” Kurkó volt, akivel hosszú interjú jelent meg a *Pravdában*.

²² A párizsi béketárgyalások befejezése és a baloldal választási győzelme után Kurkó Gyárfás hiába kérte 1946. december 12-én a parlamentben a II. kongresszuson elfogadott nemzetiségi törvényjavaslat törvényerőre emelését, a megváltozott történelmi körülmények között az lekerült a napirendről. Az új, 1948-as alkotmány 24. paragrafusa is annyit mondott ki csupán, hogy az állam biztosítja az anyanyelvű oktatást mindenfokon, a nemzetiségek nyelvének használatát a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban, illetve az általuk lakott területeken a nemzetiségek nyelvét beszélő hivatalnokok kinevezését. Erdély kétnyelvűsége – feliratokban, utcanevekben, a hivatalos életben, párt- és szakszervezeti gyűléseken, stb. – 1952-től a Magyar Autonóm Tartomány (Udvarhely, Csík, Háromszék és Maros megyék) létrehozásával kezdett fokozatosan megszűnni, olyan módon, hogy a magyar nyelv használata a tartomány területére korlátozódott.

²³ Az 1947-es esztendőt több szempontból is a fordulat évének lehet tekinteni. Június 14-én az RKP KB ülésén elhatározták az ipari struktúra megváltoztatását, mindenekelőtt a nehézipar fejlesztését, a mezőgazdasági termelés korszerűsítését, az állam gazdasági szerepének

növelését, a pénzügyi reformot (20 000 régi lejért 1 új lejrt adott az állam). Államosították a bankokat és hitelintézeteket, az ipari vállalatokat, a fémkohászat, a vaskohászat, a szállítási és kereskedelmi vállalatok jelentős részét, és 15 holdban maximálták a megtartható föld mennyiségét. Júliusban kizárták a liberálisok Tătărescu vezette csoportját az ipari és a külügyminisztériumból, és június 14-én letartóztatták a Parasztpárt vezetőit. December 30-án kikiáltották a köztársaságot az országban. A kommunista párt az ország fejlődésének útját a szocializmusban jelölte meg. Az MNSZ a békeszerződések aláírásának másnapján csatlakozott a Demokratikus Pártok Blokkjához.

²⁴ Sok támadás érte a baloldal részéről az 1885-ben a magyar nemzeti öntudat ébrentartására alapított Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületet. Ezért 1946. januárjában az MNSZ egyik szakosztályának minősítette, majd az országszerte létrehozott népfőiskolák felügyeleti szervének nevezte ki.

²⁵ A Groza vezette közel 100 fős román delegáció 1947. május 1-jén érkezett Budapestre a román kulturális hét megnyitójára. Az író-, történész-, orvos-, mérnök-, újságíró-találkozók célja a két nép kapcsolatainak elmélyítése volt. Ekkor került sor a Mocsáry Lajos Kollégium megnyitására is. Egyhangú volt a vélemény: a két ország demokratikus körei mindent megtettek, hogy Erdély a két nép között összekötő híd legyen. Az ígért román–magyar vámunió bejelentése azonban elmaradt (az MNSZ szakemberei működtek közre a kidolgozásában); Truman amerikai elnök 1947. március 12-i kongresszusi üzenetével, amelyben kijelentette: a népi demokratikus országok elleni minden akciót támogat, kezdetét vette a hidegháború. A világ két részre szakadt. Ebben a helyzetben Sztálin úgy értékelte Groza, Dimitrov, Tito, Károlyi Mihály elképzeléseit a kétoldalú vámuniók rendszeréről, mint a népi demokratikus országok egységbontó kísérletét, amely a Szovjetunió létét is veszélyezteti, éppúgy, mint 1943-ban a Churchill-féle délkelet-európai együttműködési terv.

²⁶ Székelyföld iparának fejlesztése, az erdők rablógazdálkodás jellegű kihasználásának megakadályozása, gyógyvizeinek, természeti kincseinek hasznosítása, a kivándorlás és az országon belüli elvándorlás a század eleje óta egyre súlyosbodó probléma volt. A kérdés a Vásárhelyi Találkozó Hitvallásában is fontos helyet kapott, az MNSZ gazdasági bizottságában már az első kongresszustól kezdve napirenden tartották. 1946. január 5-én az MNSZ támogatásával, az iparosítás

előmozdítására Székelyföldi Bányászati Intézetet létesítettek. 1952-től, a Magyar Autonóm Tartomány megalakítását követően bizonyos növekedés volt tapasztalható az iparosításban, de ez sohasem érte el az országos átlagot. 1968-ban ismét ígéretet kapott Székelyföld lakossága, hogy az állam nagyobb anyagi erőket mozgósít.

²⁷ Az 1844-ben alapított Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület jelentősége különösen a két világháború között nőtt meg, amikor magára vállalta a magyar földműves társadalom megszervezését, szakmai, egészségügyi nevelését. 1940-ben az EMGE-nek 18 522, az 575 gazdakörnek 26 808 tagja volt. Amikor 1946. január 29-én az MNSZ kiterjesztette védnökségét az EMGE-re, az 1100 gazdakörnek 100 000 tagja volt. 1946. február 16-án tartotta az EMGE 100. közgyűlését, amely alkalomból új vezetőséget választottak Szász Pál, Cs. Károly István, Bíró Lajos, Antal Dániel és Bakos János személyében.

²⁸ 1946. április 9. és 10. között Marosvásárhelyen szövetkezeti kongresszust tartottak az 546 termelési, értékesítési, fogyasztási és hitel-szövetkezetet összefogó Kaláka és Szövetség nevű szövetkezeti központok. Mivel a bukaresti román szövetkezeti központ, az INCOOP 1945 óta mellőzte a magyar szövetkezetek áruval és hitellel való ellátását, a megjelenteknek az volt az álláspontja – ahogy Kurkó megfogalmazta –: ha a magyarság elől jár a közteherviselésben, szűnjön meg intézményeinek mellőzése. A kongresszus a következő határozatot fogadta el: a szövetkezeteknek biztosítsanak 3 éves időtartamra adómentességet, a könyvelést változatlanul vezethessék magyar nyelven; a Kaláka kapja vissza a tulajdonát képező martonvásárhelyi sörgyárat; a Hangya a hűtőházát és a bortárolót; kapjanak a tejszövetkezetek tagjai a beszolgáltatott tejért iparcikket; két-két szövetkezeti vezetőt válasszanak be a Szövetkezeti Minisztériumba.

²⁹ 1946. május 10–11-én a Brassóban tartott országos gazdasági konferencián a következő referátumok hangzottak el: Székelyföld iparosítása, a gyümölcstermelés, háziipar, keramikakészítés fejlesztése, gyógynövények gyűjtése, az állatállomány javítása. Kijelentették, az erdélyi magyarság a saját és az ország helyzetén csak úgy tud javítani, ha gazdasági és pénzügyi intézményeit egységes irányítás alá helyezi. E célból határozták el az MNSZ gazdasági bizottsága mellett működő Romániai Magyar Gazdasági Tanács felállítását.

³⁰ A Romániai Magyar Gazdasági Tanács *elvi* síkon vette kezébe a gazdasági irányítást, s tagjai a pénzintézetek, a szövetkezeti központ,

a nagy- és kisipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság, az erdészet, a bányászat, az egészségügy, a háziipar, a turisztika, a gyógyfürdők, illetve az MNSZ gazdasági és pénzügyi szakemberei lettek. A gyakorlati teendőkkel a Horizont Rt.-t bízták meg. A Romániai Magyar Gazdasági Tanács célkitűzéseit a következőkben foglalták össze: 1. a magyar gazdaság helyzetének felmérése, 2. magyar érdekeltségű vállalatok védelme, fejlesztése, 3. kezdeményezések és javaslatok a kormány számára, 4. a gazdasági jellegű kormányintézkedések végrehajtása.

³¹ Kurkó Gyárfás 1947-ben az MNSZ-t olyképpen kívánta bekapcsolni a kommunista párt meghirdetett programjába, mely program szerint az új esztendő „a gazdasági csata éve lesz”, hogy a politikai sikerek után megszilárdítsa függetlensége gazdasági alapjait is. Ez volt a központi kérdés az MNSZ január 10-i ülésén, a Kaláka Szövetkezeti Központ 1947. május 10-i marosvásárhelyi, a Székely Közbirtokosság április 13–14-i csíkszeredai konferenciáján is. Az új költségvetési vitában azt kérte az MNSZ, hogy számarányának megfelelő százalékban részesüljenek gazdasági szervezetei a költségvetésből. A magyar gazdasági intézmények önállóságához való ragaszkodás miatt váltották le 1947 novemberében Kurkót az MNSZ éléről. 1947 júniusában a magyar szövetkezeteket beolvasztották a román megyei központokba. Ezzel megszűnt önállóságuk.

³² 1947 februárjának első napjaiban jelent meg Vincze János írása a *Scinteiban* a magyarság körében mutatkozó „elszigetelődési” tendenciák ellen; az RKP Központi Bizottsága április 27-i ülésén az Ekés Frontot (Frontul Plugarilor) bíralták meg, mert nem tisztította meg sorait a kulákoktól; Vasile Luca május 22-i, az *Igazságban* megjelent, *A romániai magyarság útja* című írása jelentette a balos fordulat kezdetét, a népfrontos szellem végét.

³³ Az MNSZ végrehajtó bizottsága május 30–június 2-i ülésén megállapítást nyert: 1. a világ két részre szakadt; 2. visszautasítják a szovjetellenes dunai blokkpolitikát (három héttel vagyunk Groza budapesti látogatása után, és a dunai országok szociáldemokrata pártjainak Budapesti megrendezett kongresszusa után!); 3. fellépnek minden politikai, gazdasági, kulturális elzárkózási politika ellen. Kurkó Gyárfás már nem vett részt az MNSZ V. B. május végi ülésén. Nyilvánosan utoljára három nappal a Luca-cikk megjelenése előtt, május 19-én jelent meg a Demokrata Pártok Blokkjának központi politikai bizottsági ülésén. Három hónapon keresztül betegségére hi-

vatkozva tartotta magát távol a közélettől. Hozzászolt a Romániai Magyar Írók Szövetsége szeptember 30-i ülésén és a *Világosság* október 2-i számában a reakció felszámolásának és a tömegek politikai nevelésének szükségességéről értekezett.

³⁴ Az MNSZ egyetlen egyértelmű sikere 1947-ben a moldvai csángó magyar iskolák megnyitása volt. Ekkor jelentek meg az erdélyi magyar kollégiumokban a csángó vidékek tehetséges fiataljai.

³⁵ Az MNSZ 1947 novemberében, Temesváron tartott III. kongresszusán világosan megfogalmazódott: a romániai magyarság nem állíthatja a nemzetiségi kérdést politikája első vonalába (amelyről mint részletkérdésről tettek említést) az osztályharc nagy feladataihoz képest. A kongresszus is elfogadta a Kominform határozatát a Jugoszláviai Kommunista Párttal kapcsolatban.

³⁶ Az MNSZ III. kongresszusa után 1948. január 1-jével az új vezetőség – Kacsó Sándor új elnök vezetése alatt – Kolozsvárról Bukarestbe tette át központját. Kurkó tagja maradt egy darabig a központi vezetőségnek, az 1948-as áprilisi választások alkalmával Csík megye képviselője volt. 1948 végén kezdett hozzá és néhány hónap alatt írta meg a *Nehéz kenyér* című szociográfiát gyermekkoráról. A könyv megjelenése alig fél évvel előzte meg letartóztatását az 1949-ben kezdődő romániai koncepciós perek alkalmával.

TARTALOM

Bevezető	5
Kortársak Kurkó Gyárfásról	13
„A nemzetiségeken ejtett sérelem alkalmas eszköz a társadalmi el- lentétek lecsapolására”	23
„Biztosítjuk a romániai magyarságot, hogy itt többé kisebbségi sorsba nem kerülünk”	45
„Erdély nemzetiségi kérdése nem határkérdés, hanem a demokrá- cia megerősödésének, a nemzetiségi jogegyenlőség megvalósítá- sának, a határok feloldásának kérdése”	67
„Az erdélyi magyarság politikai magatartása a választások alkal- mával nemcsak belpolitikai, hanem egyetemes magyar jelentő- ségű”	119
„A történelem adta új keretek között is magyarok vagyunk és ma- gyarok maradunk”	143
„Jelszavunk tehát a gazdasági egyenlőség és gazdasági szabad- ság”	169
„Tagadom, hogy előbb a demokráciát kell megteremtünk, s ezután biztosítjuk a nemzetiségi jogokat”	201
Jegyzetek	229

Az erdélyi munkásmozgalomnak a felszabadulást követő néhány esztendőben kiemelkedő alakja volt Kurkó Gyárfás, a Magyar Népi Szövetség elnöke. A román és magyar nép közötti megbékélés, a demokratikus kibontakozás, a szocialista fejlődés útjának híve volt; egyik legjobb szövetségese a dr. Petru Groza képviselte irányzatnak, amely ugyancsak a múltbeli sérelmek túllépésének, a nemzeti önrendelkezés és nemzetiségi egyenjogúság politikájának talaján állott. Kötetünk Kurkó Gyárfás 1944 és 1947 között keletkezett írásaiból, beszédeiből ad válogatást, hogy az egyszer már meglett helyes út újbóli fölmutatásával segítse eligazodásunkat a jelen problémái között.

40,— Ft

Kurkó Gyárfás emlékére

TÁRS.ELM.

GY.

2662.

Kurkó Gyárfás emlékére

KOSSUTH